

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Hande ÖLMEZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sencer KARA**

Ankara-2012

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

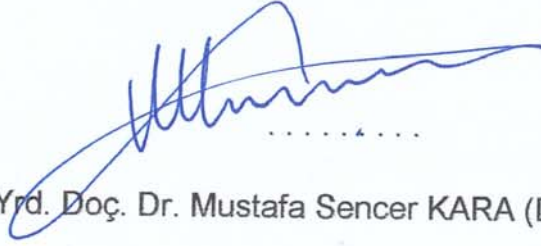
**Hazırlayan
Hande ÖLMEZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sencer KARA**

Ankara-2012

ONAY

Hande Ölmez tarafından hazırlanan "Marka Lisansı Sözleşmeleri" başlıklı bu çalışma, 24.01.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Özel Hukuk Anabilim Ticaret Hukuku Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sencer KARA (Danışman)

Doç. Dr. Mehmet ÖZDAMAR (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Oğuz Sadık AYDOS (Üye)

ÖNSÖZ

Marka lisansı sözleşmesi, sözleşme özgürlüğü ilkesi sayesinde ve pratik ihtiyaçları karşılamak üzere ortaya çıkmıştır. Bu sözleşmenin ticari yaşamda oldukça yaygın olarak kullanılması, hukuk bilimi bakımından incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile getirilen düzenleme çerçevesinde marka hakkına ilişkin olarak tesis edilebilen bir hukuki işlem türü olan marka lisansı sözleşmesinin borçlar hukuku yönüyle incelenmesidir. Marka lisansı sözleşmesinin, bugün yürürlükte olan yasal mevzuat kapsamında bir bütün olarak düzenlenmemiş olması, bu sözleşmenin tez konusu olarak seçilmesinde etkili olmuştur.

Marka ile ilgili yasal düzenlemeler, çağdaş bir düzenleme niteliği taşımakla birlikte, marka lisansı sözleşmesini düzenlemede yetersiz kalmaktadır. Doktrinde sözleşmenin detaylı bir biçimde ele alınmış olmasına karşın, lisans hakkının ve marka lisansı sözleşmesinin hukuki niteliği başta olmak üzere bazı hususlar üzerinde görüş birliğine varılamamıştır. Bu çalışmada, doktrinde yer alan tartışmalar dikkate alınarak, sözleşmenin genel yapısına ilişkin belirlemeler yapılmaya çalışılacaktır.

Bu çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren ve beni katkılarıyla yönlendiren saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sencer Kara'ya teşekkürlerimi sunarım.

Hande Ölmez

Ocak 2012, Ankara

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MARKA KAVRAMI VE MARKANIN HUKUKİ İŞLEMLERE KONU OLMASI

I. MARKA HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	4
A. Marka Kavramı.....	4
B. Markanın Fonksiyonları.....	8
1. Mal veya Hizmetin Menşeyini Gösterme Fonksiyonu.....	8
2. Ayırt Etme Fonksiyonu.....	10
3. Mal veya Hizmetin Niteliklerini Garanti Etme Fonksiyonu....	11
4. Reklam Fonksiyonu.....	12
C. Marka Türleri.....	12
1. Ticaret (Mal) Markası.....	13
2. Hizmet Markası.....	13
3. Ferdi (Bireysel) Marka.....	14
4. Ortak Marka.....	14
5. Garanti Markası.....	15
6. Tanınmış Marka.....	17
D. Markanın Tescili.....	18
1. Tescil Başvurusunda Bulunabilecek Kişiler.....	18
2. Tescil Talebinin Şekli.....	19
3. Başvurunun İncelenmesi ve İtirazlar.....	19
4. Tescilin Hüküm ve Sonuçları.....	21

II.	MARKANIN HUKUKİ İŞLEMLERE KONU OLMASI.....	22
	A. Markanın Devri.....	24
	B. Markanın Miras Yoluyla İntikali.....	29
	C. Markanın Rehni.....	29
	D. Markanın Haczi.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİ KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE DİĞER SÖZLEŞME TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ

I.	MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİ KAVRAMI.....	34
	A. Lisans ve Lisans Sözleşmesi Kavramları.....	34
	B. Marka Lisansı Sözleşmesinin Tanımı ve Özellikleri.....	36
II.	MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	38
	A. Marka Lisansı Sözleşmesine Konu Hakkın Niteliği.....	39
	B. Lisans Hakkının Hukuki Niteliği.....	41
	1. Lisansın Ayni Hak Niteliği.....	43
	2. Lisansın Mutlak Hak Niteliği.....	45
	3. Lisansın Nispi Hak Niteliği.....	48
	C. Marka Lisansı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği.....	51
III.	MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN DİĞER SÖZLEŞME TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ.....	54
	A. Adi Kira ve Hasılat Kirası Sözleşmeleri ile İlişkisi.....	54
	B. Satım Sözleşmesi ile İlişkisi.....	57
	C. Adi Ortaklık Sözleşmesi ile İlişkisi.....	58
	D. Franchise Sözleşmesi ile İlişkisi.....	59
	E. Know-How Sözleşmesi ile İlişkisi.....	61
	F. İntifa Sözleşmesi ile İlişkisi.....	62
	G. Değerlendirme.....	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ, TARAFLARI, KURULMASI

I.	MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ.....	65
	A. Lisansın Doğan Hakkın İçeriğine Göre.....	65
	1. İnhisari Marka Lisansı Sözleşmesi.....	66
	2. İnhisari Olmayan (Basit) Marka Lisansı Sözleşmesi.....	67
	B. Kullanım Sahasına Göre.....	69
	1. Üretim Lisansı.....	69
	2. Satış Lisansı.....	70
	C. Kaynağına Göre.....	70
	1. Sözleşme Lisansı.....	71
	2. Zorunlu Lisans.....	71
	D. Yöre ve Süre ile Sınırlı Oluşuna Göre.....	72
	1. Yöre ile Sınırlı Marka Lisansı Sözleşmesi.....	72
	2. Süre ile Sınırlı Marka Lisansı Sözleşmesi.....	72
	E. Lisans Alanın Niteliğine Göre.....	73
	1. Kişiye Bağlı Marka Lisansı Sözleşmesi.....	73
	2. İşletmeye Bağlı Marka Lisansı Sözleşmesi.....	74
	F. Alt Lisans.....	74
II.	MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI.....	76
	A. Marka Lisansı Sözleşmesinde.....	76
	B. Alt Lisans Sözleşmesinde.....	77
III.	MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI.....	77
	A. Genel Olarak.....	78
	B. Marka Lisansı Sözleşmesinin Şekli ve Tescili.....	81
	1. Marka Lisansı Sözleşmesinin Şekli.....	82
	2. Marka Lisansı Sözleşmesinin Tescili Tescili.....	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ

I.	GENEL OLARAK.....	87
II.	TARAFLARIN MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	87
	A. Lisans Verenin Yükümlülükleri.....	87
	1. Lisans Alanın Marka Hakkından Yararlanmasını Sağlama Yükümlülüğü.....	88
	2. Garanti Verme Yükümlülüğü.....	89
	a. Marka Hakkının Varlığına İlişkin.....	89
	b. Marka Hakkının Kullanımına İlişkin.....	90
	b.a. Markanın Süresi İçinde Yenilenmemesi.....	91
	b.b. Marka Sahibinin Marka Hakkından Vazgeçmesi....	92
	b.c. Markanın Hükümsüzlüğü.....	94
	3. Lisans Verenin Diğer Yükümlülükleri.....	99
	B. Lisans Alanın Yükümlülükleri.....	100
	1. Lisans Bedelini Ödeme Yükümlülüğü.....	100
	a. Lisans Bedelinin Belirlenmesi Yöntemleri.....	102
	a.a. Belirli Bir Tutarın Lisans Bedeli Olarak Belirlenmesi.....	102
	a.b. Lisans Bedelinin Parça ya da Satışa Göre Belirlenmesi.....	103
	a.c. Lisans Bedelinin Karma Usulde Belirlenmesi.....	104
	a.d. Asgari Lisans Bedeli.....	104
	b. Lisans Bedelinin Ödenmesi İlişkin Hususlar.....	104
	2. Markanın Kullanılması Yükümlülüğü.....	106
	3. Lisans Alanın Diğer Yükümlülükleri.....	109
	a. Hesap Verme Yükümlülüğü.....	109
	b. Reklam Yapma Yükümlülüğü.....	110
	c. Kalitenin Sağlanması Yükümlülüğü.....	110

d. Sır Saklama Yükümlülüğü.....	112
C. Üçüncü Kişinin Markaya Tecavüzü Halinde Lisans Alanın Dava Açma Hakkı.....	113
1. İnhisari Lisans Alanın Dava Hakkı.....	113
2. İnhisari Olmayan Lisans Alanın Dava Hakkı.....	114

BEŞİNCİ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

I. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİ SONA ERDİREN SEBEPLER.....	117
A. Marka Hakkının Sona Ermesi.....	117
B. Sözleşme Süresinin Sona Ermesi.....	118
C. Sözleşmeden Dönme.....	119
D. Sözleşmenin Feshi.....	120
1. Olağan Fesih Yolu.....	120
2. Olağanüstü Fesih Yolu.....	121
E. Sözleşmede Kararlaştırılan Sona Erme Sebeplerinin Gerçekleşmesi.....	123
F. İşlem Temelinin Çökmesi.....	123
G. Taraflardan Birinin Ölümü.....	124
H. Taraflardan Birinin İflası.....	125
II. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNDEN SONRA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	126
A. Sözleşmenin Sona Ermesinden Sonra Lisans Verenin Yükümlülükleri.....	126
B. Sözleşmenin Sona Ermesinden Sonra Lisans Alanın Yükümlülükleri.....	127

SONUÇ.....	129
KAYNAKÇA.....	136
ÖZET	143
ABSTRACT.....	145

KISALTMALAR

AATUHK	:	6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.g.m.	:	Adı geçen makale
AÜHF	:	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
BK	:	818 sayılı Borçlar Kanunu
bkz.	:	Bakınız
BTHAE	:	Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C.	:	Cilt
dn.	:	Dipnot
E.	:	Esas
Enstitü	:	Türk Patent Enstitüsü
HD.	:	Hukuk Dairesi
İİK	:	2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İÜHF	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İÜHFM	:	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	:	Karar
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
KYKY	:	09.04.2005 tarihli ve 25781 sayılı Resmi Gazete'de

yayınlanan 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında
Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına Dair
Yönetmelik

m.	:	Madde
N.	:	Numara
RG.	:	Resmi Gazete
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
SBE	:	Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.	:	Tarih
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
Tasarı	:	Markalar Kanunu Tasarısı Taslağı
TBK	:	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TİRK	:	Ticari İşletme Rehni Kanunu
TMK	:	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	:	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	:	ve devamı
Y.	:	Yıl
Yarg.	:	Yargıtay

GİRİŞ

Günümüzün en önemli kavramlarından biri olan küreselleşme, ekonomik beklentilerin yükselmesini ve yoğun rekabet ortamını da beraberinde getirmiştir. Bunun bir sonucu olarak, firmalar, rakip firmalarla yarışmak, piyasada tutunmak, farklılaşmak ve tüketicinin güvenini kazanmak adına markalaşma yoluna gitmiştir. Bir işletmenin mal ve hizmetlerini diğer işletmelerin mal ve hizmetlerinden ayıran bir işaret olan marka, iktisadi yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş; marka değeri önemli bir finansal güç halini almıştır. Ancak, markanın yaratılması ve tüketicilerin bilincine yerleşmesi, emek, zaman ve para anlamında oldukça külfetli bir süreçtir. Bu sürecin başarı ile sonuçlanmama ihtimali de söz konusudur. Bu nedenle, yeni bir marka yaratma sürecine girilmeksizin, marka lisansı yoluyla hâlihazırda mevcut olan bir markanın kullanım hakkının devir alınması tercih edilmektedir.

Marka lisansı sözleşmesi, lisans verenin sözleşme hükümleri çerçevesinde markadan doğan kullanma hakkını lisans alana vermeyi ve buna karşılık lisans alanın ise bir bedel ödemeyi kabul ve taahhüt ettiği tam iki tarafa borç yükleyen ivazlı bir sözleşmedir. Marka sahibi markasını bir başkasına devretmek yerine, marka hakkını kullanma yetkisini vermekte ve bu suretle kendi markası üzerinde tasarruf sahibi kalmaya devam etmektedir. Bugün yürürlükte olan 556 sayılı KHK ve KHKY'de, tescilli bir markanın ve marka tescil başvurusunun devir, lisans, rehin ve haciz gibi hukuki işlemlere konu olabileceği düzenlenmiştir. Bu çalışmada, anılan mevzuat çerçevesinde, taraflara ekonomik avantajlar sağlayan ve ticari hayatı kolaylaştıran marka lisansı sözleşmeleri incelenecektir.

Birinci bölümde, bu çalışmanın diğer bölümlerine temel teşkil etmesi açısından, marka kavramı ve markanın hukuki işlemlere konu olması inceleme konusu yapılacaktır. Bu kapsamda, ilk olarak marka kavramı genel hatlarıyla anlatılacak, markanın fonksiyonları, türleri ve tescili üzerinde

durulacaktır. Ardından, markanın tescilinden doğan hakkın konu olabileceği hukuki işlemlere değinilecek; markanın devri, miras yoluyla intikali, rehni ve haczi ile konuları incelenecektir.

İkinci bölümde, marka lisansı sözleşmesi kavramı, hukuki niteliği ve diğer sözleşme türleri ile ilişkisi inceleme konusu yapılacaktır. Marka lisansı sözleşmesinin daha anlaşılabilir kılınması amacıyla, öncelikle lisans ve lisans sözleşmesi kavramları anlatılacaktır. Sonrasında, lisans sözleşmesinin uygulamada en sık karşılaşılan türlerinden birini ve bu çalışmanın konusunu oluşturan marka lisansı sözleşmesinin tanımına ve özelliklerine yer verilecektir. Bu açıklamaların ardından, marka lisansı sözleşmesinin hukuki niteliği belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca, marka lisansı sözleşmesinin benzer sözleşme türleri ile ilişkisi ortaya konacaktır. Benzer sözleşmeler kapsamında, kira, satım, adi ortaklık, franchise, know-how ve intifa sözleşmeleri ele alınacaktır.

Üçüncü bölümde, marka lisansı sözleşmesinin türleri, tarafları ve kurulması inceleme konusu yapılacaktır. Marka lisansı sözleşmesi, lisanstan doğan hakkın içeriğine göre, inhisari ve inhisari olmayan marka lisansı sözleşmesi; kullanım sahasına göre, üretim ve satış lisansı; kaynağına göre, sözleşme lisansı ve zorunlu lisans; belirli bir bölge veya süre sınırlaması bulunmasına göre, yöre ile sınırlı marka lisansı sözleşmesi ve süre ile sınırlı marka lisansı sözleşmesi; lisans alanın niteliğine göre, kişiye bağlı marka lisansı sözleşmesi ve işletmeye bağlı marka lisansı sözleşmesi olarak ayrıma tabi tutularak sözleşmenin uygulamada karşılaşılan görünüm biçimleri tek tek ele alınacaktır. Bu kapsamda, lisans alanın, lisans verenle yaptığı sözleşme hükümlerince kendisine tanınan haklarla sınırlı olmak kaydıyla, bir başkasına markayı kullanma hakkı vermesi olarak ifade edilen alt lisans sözleşmesine de yer verilecektir. Sözleşmenin tarafları, marka lisansı sözleşmesi ve alt lisans sözleşmesi bakımından ayrı ayrı incelenecektir. Ardından, hem 556 sayılı KHK ve KHKY açısından, hem de BK genel hükümlerinde bütün sözleşmeler için aranan geçerlilik şartları açısından marka lisansı

sözleşmesinin kurulmasına ilişkin olarak özellik arz eden durumlar üzerinde durulacaktır.

Dördüncü bölümde, marka lisansı sözleşmesinin hükümleri inceleme konusu yapılacaktır. Öncelikle lisans verenin yükümlülükleri ele alınacaktır. Bu kapsamda, lisans alanın marka hakkından yararlanmasını sağlama yükümlülüğü ile bu yükümlülükle sıkı bir şekilde bağlantılı olan markanın varlığına ve kullanılmasına ilişkin garanti yükümlülüğü üzerinde durulacaktır. Ardından, lisans alanın yükümlülükleri ele alınacaktır. Lisans alanın lisans bedeli ödeme yükümlülüğü üzerinde durulacak ve lisans konusu markayı kullanma yükümlülüğü bulunup bulunmadığı tartışılacaktır. Lisans verenin ve lisans alanın asli edim yükümlülüklerinin yanında, yan edim yükümlülüklerine de yer verilecektir.

Beşinci bölümde, marka lisansı sözleşmesinin sona ermesi inceleme konusu yapılacaktır. Marka hakkının sona ermesi, sözleşme süresinin dolması, sözleşmeden dönme, sözleşmenin olağan fesih yolu ve haklı sebeplerin bulunması halinde olağanüstü fesih yolu ile feshi, sözleşmede kararlaştırılan sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi, işlem temelinin çökmesi, taraflardan birinin ölmesi ve taraflardan birinin iflası gibi hallerde, sözleşmenin ne şekilde etkileneceğine ilişkin açıklamalara yer verilecektir. Bu açıklamaların ardından, marka lisansı sözleşmesinin sona ermesinden sonra lisans veren ve lisans alan için söz konusu olabilecek yükümlülükler üzerinde durulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM
MARKA KAVRAMI
VE
MARKANIN HUKUKİ İŞLEMLERE KONU OLMASI

I. MARKA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Fikri ve sınai mülkiyet haklarından biri olan marka, bir işletmenin mal veya hizmetlerini, diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan bir vasıta olmanın yanında, zaman içinde kullanıldığı mal veya hizmetlerden ayrı bir ekonomik değer haline gelerek ticari hayatın olmazsa olmaz unsurlarından biri halini almıştır.

A. Marka Kavramı

556 sayılı KHK'da doğrudan markanın tanımını yapan bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 556 sayılı KHK'nın "Tanımlar" başlığını taşıyan 2. maddesinde, markanın, ortak markalar ve garanti markaları dâhil ticaret markaları veya hizmet markalarını ifade ettiği belirtilmiştir; ancak bir marka tanımı yapılmamıştır.

556 sayılı KHK'nın "Markanın İçereceği İşaretler" başlığını taşıyan 5. maddesinde, *"Marka, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dâhil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajları gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işareti*

içerir” hükmüne yer verilmiştir¹. Bu hüküm, dolaylı olarak markayı tanımlamaktadır². Buna göre marka, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dâhil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar gibi malların biçimi veya ambalajlarının çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayımlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işarettir.

556 sayılı KHK m.5’te sayılan işaretler sayı itibariyle sınırlı olmayıp, “işaret” sözcüğü geniş anlamda kullanılmıştır. Kişi adları, sözcükler, harfler, sayılar, sözcük-şekil bileşimleri, malların ve ambalajların biçimi, grafikler, tasarımlar, logolar, üç boyutlu şekiller, renkler ve renk kombinasyonları, sloganlar ve kısa melodiler birer işaret olabilmektedir³. 556 sayılı KHK ile

---

¹ Bu hüküm, Markalar Kanunu Tasarısı Taslağı m.5’te muhafaza edilmiştir. Tasarı m.2’de ayrıca bir marka tanımına da yer verildiği görülmektedir. Bu tanıma göre, “*Marka, bir teşebbüsün imalatını ve/veya ticaretini yaptığı malları ve/veya sunduğu hizmetleri, başka teşebbüslerin mal ve/veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan işareti ifade eder*”.

² Arkan, Sabih; **Marka Hukuku**, C.I, AÜHF Yayınları N.520, Ankara 1997, s.35; Tekinalp, Ünal; **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Güncelleştirilmiş, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Arıkan Yayınları, İstanbul 2005, §22, N.1; Özel, Çağlar; **Marka Lisansı Sözleşmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s.29; Ünal, Mücahit; **Marka Tescilinden Doğan Haklarla İlgili Hukuki İşlemler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.17; Karahan, Sami; **Marka Hukukunda Hükümsüzlük Davaları**, Mimoza Yayınları, Konya 2002, s.14; Dursun, Hasan; **Marka Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s.90; Meran, Necati; **Marka Hakları ve Korunması**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s.25; Karan, Hakan/Kılıç, Mehmet; **Markaların Korunması 556 Sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2004, s.28.

³ Arkan, **Marka**, C.I, s.40; Arkan, Sabih; **Ticari İşletme Hukuku**, 6102 Satılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Hazırlanmış 15. Baskı, BTHAE, Ankara 2011, s.273; Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.4; Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi; **Ticari İşletme Hukuku**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 11. Basıdan 12. Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s.345; Kaya, Arslan; **Marka Hukuku**, Arıkan Yayınları, İstanbul 2006, s.17; Dursun, **a.g.e.**, s.90-91; Sert, Selin; **Markanın Kullanılması Yükümlülüğü**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.19; Meran, **a.g.e.**, s.25-26; Gutterman, Alan S./Erlich, Jacob N.; **Technology Development and Transfer: The Transactional and Legal Environment**, Quorum Books, London 1997, s.56; Schechter, Roger E./Thomas, John R.; **Intellectual Property, The Law of Copyrights, Patents and Trademarks**, West Group, Minnesota 2003, s.540; McGrath, Kate/Elias, Stephen/Shena, Sarah; **Trademark: How to Name a Business & Product**, Nolo Press, Berkeley 1992, s.2/3; Shilling, Dana; **Essentials of Trademarks and Unfair Competition**, John Wiley & Sons, Inc., New York 2002, s.27vd; Foster, Frank H./Shook, Robert L.; **Patents, Copyrights & Trademarks**, Second Edition, John Wiley & Sons, Inc., New York 1993, s.165; Bouchoux, Deborah E.; **Protecting Your Company’s Intellectual Property: A Practical Guide to Trademarks, Copyrights, Patents & Trade Secrets**, Amacom Books, New York 2001, s.20-21; Bouchoux, Deborah E.; **Intellectual Property for Paralegals: The Law of Trademarks, Copyrights, Patents and Trade Secrets**, Second Edition, Thomson Delmar Learning, Canada 2005, s.29vd; May, Christopher; **The Global Political Economy of Intellectual Property Rights: The New Enclosures**, Second Edition, Routledge, Oxon 2010, s.7-8.

marka kavramına bir sınırlama getirilmediği, marka olarak tescil edilebilecek işaretlerin tahdidi olarak sayılmayarak yeni marka kullanım şekillerinin kapsam dışı kalmasının önüne geçildiğini görülmektedir⁴.

Marka tek bir işareten oluşabileceği gibi, birkaç işareten de oluşabilmektedir. 556 sayılı KHK, işaretin çizimle görüntülenebilmesi veya benzer biçimde ifade edilebilmesi, baskı yoluyla yayınlanabilmesi veya çoğaltılabilmesi şartını aramaktadır. Bundaki amaç, işaretin kağıt üzerine dökülerek, tescil edilecek markanın biçiminin eksiksiz olarak tespit edilmesini ve ileride çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçilmesini sağlamaktır.

Marka olarak kullanılacak işaretin, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etme özelliğinin bulunması gerekmektedir. *Tekinalp*, ayırt edici niteliği, bir işaretin herhangi bir sebeple diğerlerinden farklı olmasını sağlayan özellikleri ve öğeleri olarak tarif etmektedir⁵. İşaretin özgün ve karakteristik olması yeterli olup; yaratıcı olması, yepyeni değerlerden oluşması ya da ticaret hayatında ilk kez kullanılıyor olması gerekli değildir⁶. Markayı oluşturan unsurlar markayı benzerlerinden ayırt etmeye yarayan esas unsur ile esas unsura bağlı ve onunla birlikte tescil ettirilen yardımcı unsur olmak üzere ikiye ayrıldığı için, ayırt edici nitelik özellikle markanın esas unsurunda bulunmalıdır⁷. Yargıtay da bir kararında, markaların esas unsurlarının benzer olması halinde markanın geneline etkisi az olan diğer hususlardaki farklılığa rağmen iltibasa yol açılabileceğini belirtmiştir⁸.

556 sayılı KHK, başlangıçtan itibaren ayırt edici niteliğe sahip olan bir işaretin tescil edilmesi yolunu benimsemektedir. Nitekim, ayırt edici nitelik taşımayan işaretlerin, marka olarak tescil edilmesi 556 sayılı KHK m.7/1 hükmü gereği mümkün değildir. Ancak, ayırt edici niteliğe sahip olmayan

⁴ Arkan, *Marka, C.I*, s.40; Tekinalp, *a.g.e.*, §22, N.11; Karahan, *Hükümsüzlük*, s.14.

⁵ Tekinalp, *a.g.e.*, §22, N.23.

⁶ Özdal, Şule; **556 Sayılı KHK'nın 5. Maddesi Çerçevesinde Marka Olarak Tescil Edilebilecek İşaretler**, Beta Basım, İstanbul 2005, s.37.

⁷ Ünal, *a.g.e.*, s.19; Karahan, *Hükümsüzlük*, s.16-17; McGrath/Elias/Shena, *a.g.e.*, s.2/2.

⁸ Yarg.11.HD., T.30.11.1999, E.1999/5356, K.1999/9805, (www.kazanci.com/01.08.2011).

işaretler, tescil tarihinden önce, tescile konu mal veya hizmetlerle ilgili olarak ayırt edici nitelik kazanmış olabilirler⁹. 556 sayılı KHK m.7/son hükmü ile getirilen istisna, ayırt edici niteliğe sahip olmamasına rağmen tescil tarihinden önce kullanılarak tescil konusu olan mal veya hizmetlere ayırt edici nitelik kazandıran işaretlerin marka olarak tesciline olanak sağlamaktadır. *Özdal*, markanın kullanımının ilk zamanlarında zayıf olan ayırt ediciliğin, markayı taşıyan mal veya hizmetin piyasada yer edinmesiyle birlikte tam bir ayırt ediciliğe ulaşacağını ifade etmektedir¹⁰.

Marka olarak tescil edilemeyecek işaretler 556 sayılı KHK m.7'de mutlak ret sebepleri ve m.8'de nispi ret sebepleri altında belirlenmiştir. Bu düzenlemelerden hareketle, bazı işaretlerin marka olarak tescilinin mutlak şekilde olanaksız olduğunu, bazı işaretlerin tescilinin ise, markayı daha önce tescil ettirmiş veya tescili için başvuruda bulunmuş olan önceki hak sahibinin itirazda bulunmaması nispi koşuluna bağlanmış olduğunu söylemek mümkündür. Marka olarak tescil edilmek istenen bir işaretin, anılan maddelerde belirlenen işaretler arasında bulunmaması gerekmektedir.

İşaret, henüz marka olarak tescil edilmemiş simgeler için kullanılmakta; tescil edilen işaret ise marka adını almaktadır. Dolayısıyla, yukarıda açıklanan koşulları taşıyan bütün işaretler tescil edilerek 556 sayılı KHK koruması altına girince marka haline gelmektedir¹¹.

---

⁹ Ünal, **a.g.e.**, s.20; Meran, **a.g.e.**, s.27; Çamlıbel-Taylan, Esin; **Marka Hakkının Kullanımıyla Paralel İthalatın Önlenmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001, s.33; Karahan, **Hükümsüzlük**, s.20; Oktay-Özdemir, Saibe; **Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması**, Beta Basım, İstanbul 2002, s.134; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.170; Rockman, Howard B.; **Intellectual Property Law for Engineers and Scientists**, John Wiley & Sons, Inc., New Jersey 2004, s.452.

¹⁰ Özdal, **a.g.e.**, s.38.

¹¹ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.7; Ünal, **a.g.e.**, s.18; Meran, **a.g.e.**, s.25; Güneş, İlhami; "Marka Tescilinin Rolü", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Y.5, S.42, Şubat 2010, s.45; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.134.

B. Markanın Fonksiyonları

Marka, çok çeşitli ekonomik ve toplumsal fonksiyonlara sahiptir. Marka, mal veya hizmetin kökeni hakkında bilgi vermenin yanı sıra, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer bir işletmenin mal veya hizmetlerinden ayırt eder, mal veya hizmetin kalitesini garanti eder, pazarda mal veya hizmetin reklamı olarak pazarı etkiler ve müşteri çevresinin genişlemesinde rol oynar¹². Bu bölümde, markanın menşe gösterme fonksiyonu, ayırt etme fonksiyonu, garanti fonksiyonu ve reklam fonksiyonu hakkında açıklamalara yer verilecektir.

1. Mal veya Hizmetin Menşeyini Gösterme Fonksiyonu

Markanın temel fonksiyonu, bir malın hangi işletme tarafından üretildiğini veya piyasaya sürüldüğünü, bir hizmetin hangi işletme tarafından yerine getirildiğini göstermektir¹³. Marka, işletme ile alıcılar arasında sıkı bir bağ kurmaktadır. Malların üzerinde tanıdığı bir işletmenin markasını gören alıcılar, malların hangi işletme tarafından üretildiği hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Malların taşıdığı markanın aynı olması halinde, alıcılar, bu malların aynı işletmeden kaynaklandığı kanaatine ulaşmaktadır. Doktrinde, markanın menşe gösterme fonksiyonunun günümüzde eski önemini taşıyıp taşımadığı hususu tartışmalıdır.

---

¹² Ayhan, Rıza/Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin; **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku, Genel Esaslar**, Yenilenmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2011, s.175-176; Keskin, Serap; **Fikri (Düşünsel) Mülkiyet Haklarında Patent ve Markanın Ceza Normları ile Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s.48; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.165.

¹³ Michaels, Amanda/Norris, Andrew; **A Practical Approach to Trade Mark Law**, Fourth Edition, Oxford University Press, New York 2010, s.124-125; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.541; Keeling, David T.; **Intellectual Property Rights in EU Law, Free Movement and Competition Law**, Volume I, Oxford University Press, New York 2003, s.147; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.165; Rockman, **a.g.e.**, s.448; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.21.

Tekinalp, işletmenin marka kavramının nitelenmesinde belirleyici olmadığını, alıcıların pek azının pazardaki malların hangi işletmeye ait olduğunu markadan anlayarak mal veya hizmet ile işletme arasında ilişki kurabildiğini ileri sürerek; günümüzde markanın mal veya hizmetin menşeyini gösterme fonksiyonunun anlamını yitirdiğini, bu fonksiyonun yerini malın hüviyeti fonksiyonuna bıraktığını kabul etmektedir¹⁴.

Utku, günümüzün ekonomik gelişmeleri karşısında markanın menşe gösterme fonksiyonunun niteliğinin değiştiğini; markanın somut bir işletmeyi göstermekten ziyade tüketici beklentilerini karşılamayı vaad eden soyut bir işletme imajına işaret ettiğini ve işletmenin somut kimliğinin tüketiciler açısından hem bilinmeyen hem de önem arz etmeyen bir husus teşkil ettiğini ifade etmektedir¹⁵.

Taylan, değişen üretim, pazarlama ve dağıtım yöntemleri sonucunda markanın, malın menşeyi ile olan sıkı bağlantısının ortadan kalkmaya başladığını, marka ile mal veya hizmetin kaynağı arasındaki ilişkinin zaman zaman tümüyle kesildiğini ileri sürmektedir¹⁶.

Kaya ise, bir teşebbüsün faaliyetleri sonucu tanınır ve güvenilir bir işletme haline gelmesi durumunda, marka ile teşebbüs arasındaki ilişkinin artacağını belirtmekte ve markanın kaynak bildirme fonksiyonunun tümüyle ortadan kalktığının veya öneminin ciddi bir biçimde azaldığının söylenmesinin yanıltıcı olduğunu vurgulamaktadır¹⁷.

Markanın lisansa verilmesiyle birlikte, bir markayı taşıyan mallar, birden çok işletme tarafından üretilebilmektedir. Malların hangi işletme tarafından üretildiğini markadan anlayarak mal ile işletme arasında ilişki kurulabilmesi oldukça zorlaşmaktadır. Bu bağlamda, markanın menşe

---

¹⁴ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.58. Aynı yönde bkz. Rockman, **a.g.e.**, s.448.

¹⁵ Utku, Doruk; **Sınai Hakların Rehni**, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s.104-105, dn.220.

¹⁶ Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.34.

¹⁷ Kaya, **a.g.e.**, s.59.

gösterme fonksiyonunun eski önemini yitirmiş olduğu yönündeki görüşe katılmaktayız.

2. Ayırt Etme Fonksiyonu

Bir işaretin marka olarak tescil edilebilmesi için ayırt edici nitelik taşıması ön koşuldur. 556 sayılı KHK m.5/1 hükmünden anlaşılacağı üzere, marka olarak kullanılacak olan işaretlerin, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etme gücünün bulunması gerekmektedir. Günümüzde, malların üretim ve piyasaya sürüm tekniklerinde meydana gelen değişiklikler, lisansa dayalı üretim modelinin ve franchise usulünün yaygınlaşması, ortak markaların kabul edilmesi gibi gelişmeler sonucunda, markanın mal veya hizmetin menşeyini gösterme fonksiyonunun önemi azalırken, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etme fonksiyonu önem kazanmıştır¹⁸.

Taylan, 556 sayılı KHK m.5'te markanın mal veya hizmetlerin menşeyini gösterme fonksiyonu ile ayırt etme fonksiyonunun birlikte ele alındığını belirtmekte; markanın menşe gösterme fonksiyonu anlamını yitirdiği takdirde, ayırt etme fonksiyonunun da ortadan kalkacağını vurgulamaktadır¹⁹. Buna karşın, *Arkan* tarafından ileri sürülen, markanın, piyasaya sunulan mal veya hizmeti, bunların kim tarafından üretilmiş olduğunu göstermeden benzer diğer mal ve hizmetlerden ayırt etmeye yöneldiğini ve bu suretle markanın işletmeden tamamen bağımsız bir sınıai mülkiyet hakkı olarak algılanmaya başladığı yönündeki görüşe katılmaktayız²⁰.

---

¹⁸ Arkan, *Marka, C.I.*, s.38; Kaya, *a.g.e.*, s.59; Ünal, *a.g.e.*, s.26; Çamlıbel-Taylan, *a.g.e.*, s.35; Özdal, *a.g.e.*, s.47-48; Oktay-Özdemir, *a.g.e.*, s.138; Keeling, *a.g.e.*, s.149; Rockman, *a.g.e.*, s.448.

¹⁹ Çamlıbel-Taylan, *a.g.e.*, s.35.

²⁰ Arkan, *Marka, C.I.*, s.2.

3. Mal veya Hizmetin Niteliklerini Garanti Etme Fonksiyonu

Markanın mal veya hizmetin kalitesini garanti etme fonksiyonu, ekonomik açıdan büyük önem taşımaktadır. Marka, alıcılar üzerinde mal veya hizmetin belli bir kalitede olduğu kanaatini oluşturmaktadır²¹. Alıcılar, malının kalitesine inandığı işletmeyi onun markası ile teşhis ederler; mal veya hizmetlerin vasıfları hakkında bilgi sahibi olurlar ve işletmeye itibar ederler²². Alıcıların belli bir markayı taşıyan malı tercih etme sebeplerinin başında, markayı taşıyan mal veya hizmetin kalitesi yer almaktadır.

Bu durum dikkate alınarak, 556 sayılı KHK'nın çeşitli maddelerinde, markanın malların kalitesini garanti fonksiyonunu koruyucu düzenlemelere yer verilmiştir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan marka lisansı sözleşmesi bakımından, markanın garanti fonksiyonunun, lisans alana karşı da korunmakta olduğu görülmektedir. 556 sayılı KHK m.21/VIII hükmü uyarınca, marka sahibi, lisans altında üretilen malın veya sunulan hizmetin kalitesini garanti edecek önlemleri alma hakkına sahiptir.

Marka, mal veya hizmetin kalitesini garanti eder. *Arkan*, hukuk düzeninin marka sahibine kalitenin bozulmamasını sağlama yükümlülüğü yüklediğini, dolayısıyla da markanın hukuki açıdan malın kalitesini garanti fonksiyonuna sahip bulunmadığını ileri sürmektedir²³. *Tekinalp* de, markanın oluşturduğu garantinin ekonomik olup hukuki bir sonuç doğurmayacağı kanaatindedir²⁴.

---

²¹ Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.637; Keeling, **a.g.e.**, s.147; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.165; McGrath/Elias/Shena, **a.g.e.**, s.1/5; Rockman, **a.g.e.**, s.447; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.20.

²² Ayhan/Özdamar/Çağlar, **a.g.e.**, s.176; Keeling, **a.g.e.**, s.147; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.165; McGrath/Elias/Shena, **a.g.e.**, s.1/5; Rockman, **a.g.e.**, s.447; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.20.

²³ Arkan, **Marka, C.I.**, s.38-39. Aynı yönde bkz. Keeling, **a.g.e.**, s.157.

²⁴ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.59. Aynı yönde bkz. Keeling, **a.g.e.**, s.157.

4. Reklam Fonksiyonu

Markanın reklam fonksiyonu bulunmaktadır²⁵. Markanın reklam fonksiyonu ile kastedilen, marka ile müşteri ve tüketici çevresinin etkilenmesidir²⁶. Marka tanındıkça reklam etkisi yaratır ve işletmenin müşteri çevresini geliştirir. Bu sebeple, marka seçiminde markanın tanıtma niteliğine sahip olmasına önem verilir; göze ve kulağa hoş gelen işaretler marka olarak seçilmeye çalışılır.

Markanın ekonomi alanındaki en önemli fonksiyonu reklam aracı olmasıdır. *Arkan*, tanınımlılık düzeyi yüksek olan bir markanın, işletmenin en güçlü reklam ve müşteri kazanma aracı olduğunu belirtmektedir²⁷. *Tekinalp* ise, markanın güçlenmesiyle mevcut rakiplerin pazarda tutunmasının ve yeni rakiplerin pazara girmelerinin güçleştiğini ve bu durumun tekelleşmeye yol açabileceğini ifade etmektedir²⁸.

C. Marka Türleri

556 sayılı KHK m.2 uyarınca, marka, ortak markalar ve garanti markaları dâhil ticaret markaları veya hizmet markalarını ifade etmektedir. Bu bölümde, anılan marka türlerine ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

---

²⁵ Keeling, **a.g.e.**, s.151; Hurst, Walter E./Woessner, Fred; **How to Register a Trademark: Protect Yourself Before You Lose Your Priceless Trademark**, Seven Arts Press, Inc., California 1983, s.4; Rockman, **a.g.e.**, s.447; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.21.

²⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.59; Özdal, **a.g.e.**, s.50.

²⁷ Arkan, **Marka, C.I.**, s.39; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.36.

²⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.59.

1. Ticaret (Mal) Markası

Ticaret markası, KHKY m.4'te, *“bir işletmenin imalatını ve/veya ticaretini yaptığı malları başka işletmelerin mallarından ayırt etmeye yarayan işaret”* olarak tanımlanmıştır. Ticaret markası, malların hangi işletme tarafından üretildiğini veya piyasaya sunulduğunu gösteren işaretlerdir²⁹. Para ve kıymetli evrak gibi bazı istisnalar hariç olmak üzere, menkul malların büyük bir kısmı markaya konu oluşturabilir³⁰. Bir işletme, kendi markasını taşıyan mallar üretebileceği gibi, imalatçısı olmadığı ve fason olarak üretimini yaptırdığı mallara da markasını koyabilir³¹.

2. Hizmet Markası

Hizmet markası, KHKY m.4'te, *“bir işletmenin hizmetlerini diğer işletmelerin hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan işaret”* olarak tanımlanmıştır. Hizmet markası, işletmelerin müşterilerine bir bedel karşılığında sunduğu hizmetlerini tanıtmak için kullandıkları işaretlerdir³². Hizmet markası ile turizm, eğitim, sağlık, pazarlama, taşımacılık, danışmanlık, otelcilik, bankacılık, sigortacılık, muhasebe ve mali müşavirlik gibi alanlarda faaliyet gösteren işletmeler tarafından sunulan hizmetler de markaya bağlanmaktadır³³.

---

²⁹ Gutterman/Erllich, **a.g.e.**, s.56; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.539; McGrath/Elias/Shena, **a.g.e.**, s.1/2; Shilling, **a.g.e.**, s.21; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.166; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.16; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.2; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.21; May, **a.g.e.**, s.7.

³⁰ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.38; Sert, **a.g.e.**, s.22; Meran, **a.g.e.**, s.29.

³¹ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.38; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.37; Sert, **a.g.e.**, s.22; Meran, **a.g.e.**, s.29; Özdal, **a.g.e.**, s.54.

³² Gutterman/Erllich, **a.g.e.**, s.57; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.539; McGrath/Elias/Shena, **a.g.e.**, s.1/2; Shilling, **a.g.e.**, s.21; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.166; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.16; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.2; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.21.

³³ Arkan, **Marka, C.I.**, s.43; Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.39; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.350; Özel, **a.g.e.**, s.33; Dursun, **a.g.e.**, s.92; Sert, **a.g.e.**, s.23; Meran, **a.g.e.**, s.29; Özdal, **a.g.e.**, s.52; Karahan, **Hükümsüzlük**, s.22; Shilling, **a.g.e.**, s.22.

3. Ferdi (Bireysel) Marka

Ferdi marka, bir gerçek veya tüzel kişi tarafından ya da iştirak halinde veya müşterek mülkiyet durumunda birkaç kişi tarafından münferiden ve bağımsız olarak kullanılan markadır³⁴. Ferdi marka, 556 sayılı KHK'da tanımlanmamış olmakla birlikte, 556 sayılı KHK'nın sistematüğının tamamen ferdi marka kavramı üzerine kurulmuş olduğunu söylemek mümkündür³⁵.

4. Ortak Marka

Ortak marka, 556 sayılı KHK m.55/1'de *“üretim veya ticaret veya hizmet işletmelerinden oluşan bir grup³⁶ tarafından kullanılan işaret”* olarak tanımlanmış ve m.55/1'de *“ortak marka, gruptaki işletmelerin mal veya hizmetlerini diğer işletmelerin mal veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarar”* hükmüne yer verilmiştir. Ortak marka, Tasarı m.2/1/1'da, *“bir sözleşme çerçevesinde, tüzel kişilik meydana getirmeksizin bir araya gelen gerçek veya tüzel kişilerin oluşturduğu birliğe dâhil teşebbüslerce üretilen mal ve/veya hizmetleri, diğer teşebbüslerin mal ve/veya hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan ve bu teşebbüslerce ayrı ayrı kullanabilen işaret”* olarak tanımlanmıştır.

Ortak markanın tescili için ortak marka sahiplerinin birlikte hareket edecekleri 556 sayılı KHK m.56/III'te hüküm altına alınmıştır. Bu hükümden

---

³⁴ Arkan, **Ticari İşletme**, s.274-275; Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.40; Sert, **a.g.e.**, s.24; Bilgili, Fatih; “556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK Hükümlerine Göre Tescilli Marka Üzerindeki Hakkın Devri”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.414; Meran, **a.g.e.**, s.30; Şanal, Osman; **Açıklamalı-İçtihatlı Markalarda Hükümsüzlük Davaları**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2006, s.15.

³⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.40; Ayhan/Özdamar/Çağlar, **a.g.e.**, s.179; Ünal, **a.g.e.**, s.34; Bilgili, **a.g.m.**, s.414; Şanal, **a.g.e.**, s.15.

³⁶ Burada geçen “grup” sözcüğü, üretim, ticaret veya hizmet işletmelerinden oluşan topluluğun tüzel kişiliğe sahip olmadığına dikkat çekmek için kullanılmıştır. Arkan, **Marka, C.I**, s.45, dn.48; Arkan, **Ticari İşletme**, s.275, dn.4; Ünal, **a.g.e.**, s.34; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.38; Bilgili, **a.g.m.**, s.414; Şanal, **a.g.e.**, s.16; Özarmağan, Müge; **Marka Hakkının Kullanmama Nedeniyle Sona Ermesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s.71.

anlaşılacağı üzere, ortak markanın sahibi sözleşme çerçevesinde biraraya gelen işletmelerden oluşan grup değil; gruba dâhil kişilerdir³⁷. Ortak markanın her bir sahibi, markanın tamamı üzerinde hak sahibidir. Bu hak, hem diğer marka sahiplerinin marka üzerindeki haklarından bağımsız, hem de diğer marka sahiplerinin haklarıyla sınırlandırılmıştır³⁸. Ortak marka, marka sahiplerine sadece kullanma hakkı sağlamakla kalmaz; bütün hak ve yetkileri, diğer marka sahiplerinin haklarıyla sınırlanmış olarak sağlar³⁹.

Ortak marka tescili için yapılan başvuruya markanın kullanılma usul ve şeklini gösterir bir teknik yönetmeliğin de eklenmesi 556 sayılı KHK m.56/l'de hüküm altına alınmıştır. Ortak marka teknik yönetmeliği, ortak markayı kullanmaya yetkili işletmeleri göstermektedir. Tasarıda “teknik yönetmelik” ifadesi yerine “teknik şartname” ifadesi kullanılmıştır.

556 sayılı KHK m.60 uyarınca, ortak markanın devri ve lisans sözleşmesine konu olması mümkündür⁴⁰.

5. Garanti Markası

Garanti markası, 556 sayılı KHK m.54/l'de, “*marka sahibinin kontrolü altında birçok işletme tarafından o işletmelerin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi menşelerini ve kalitesini garanti etmeye yarayan işaret*” olarak tanımlanmıştır. Doktrinde bu tanımlamanın isabetli olmadığı ileri sürülmekte; garanti markasının işletmelerin ortak özelliklerini değil; işletmeler tarafından üretilen mal veya hizmetlerin ortak özelliklerini garanti ettiği

---

³⁷ Arkan, **Marka, C.I**, s.45; Ünal, **a.g.e.**, s.35; Özdal, **a.g.e.**, s.55; McGrath/Elias/Shena, **a.g.e.**, s.1/4; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.253; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.16; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.2; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.22.

³⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.44; Özel, **a.g.e.**, s.34; Ünal, **a.g.e.**, s.34; Meran, **a.g.e.**, s.31.

³⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.45; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.38; Sert, **a.g.e.**, s.25-26.

⁴⁰ Tasarı m.58'de aynı hükme yer verilmiştir.

vurgulanmaktadır⁴¹. Tasarı m.2/II/ç'de, garanti markası, “*marka sahibinin kontrolü altında, bu markayı kullanmaya yetkili kılınmış birçok teşebbüs tarafından üretilen mal ve/veya hizmetlerin ortak özelliklerini, üretim usullerini, coğrafi kaynaklarını ve kalitesini garanti etmeye yarayan işaret*” olarak tanımlanmıştır. Böylece, 556 sayılı KHK'da yer alan hatalı tanım düzeltilmiştir.

Garanti markası sahibi, garanti markasını bizzat kullanamaz. 556 sayılı KHK m.54/II ve Tasarı m.54/III ile, garanti markasının marka sahibinin veya marka sahibine iktisaden bağlı olan bir işletmenin⁴² mal veya hizmetlerinde kullanılmasına yasak getirilmiştir. Bu hüküm, kişinin kendi kendisini kontrol etmesi durumunda bırakılmasının güçlülere neden olacağı düşüncesiyle sevk edilmiştir. Garanti markası, marka sahibi tarafından belirlenen ve kaliteye ilişkin olarak tespit edilmiş şartları gerçekleştiren işletmeler tarafından kullanılabilir. Marka sahibine ise, mal ve hizmetleri denetleme ve kontrol etme hakkı tanınmıştır.

Garanti markasının tescili için yapılan başvuru ile birlikte markanın kullanılma usul ve şeklini gösterir bir teknik yönetmeliğin verilmesi 556 sayılı KHK m.56/I'de hüküm altına alınmıştır. Garanti markası teknik yönetmeliği, garanti edilen mal ve hizmetlerin ortak özelliklerini, markanın kullanılmasının kontrolünün yapılma şekillerini ve gerekli görüldüğü takdirde uygulanacak cezaları kapsamaktadır. Tasarıda “teknik yönetmelik” ifadesi yerine “teknik şartname” ifadesi kullanılmıştır.

556 sayılı KHK m.60 ve Tasarı m.58 uyarınca, garanti markasının devrinin mümkün olmasına karşılık lisans sözleşmesine konu olması mümkün değildir.

---

⁴¹ Arkan, **Marka, C.I**, s.46-47; Arkan, **Ticari İşletme**, s.275, dn.2.; Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.42; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.350; Ünal, **a.g.e.**, s.36; Dursun, **a.g.e.**, s.93; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.38; Özarmağan, **a.g.e.**, s.70.

⁴² Bu hükümde geçen “marka sahibine iktisaden bağlı olan işletme” ifadesi, marka sahibinin yönetimine hakim olduğu diğer şirketlerin yanı sıra, marka sahibinden tarafsız bir denetim yapmasının beklenemeyeceği diğer şirketleri de kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır. Arkan, **Marka, C.I**, s.48.

6. Tanınmış Marka

Paris Sözleşmesinin⁴³ “*Taklit Markalar*” başlığını taşıyan 6. mükerrer 1. maddesinde, “*Birlik ülkeleri tescilin talep edildiği ülkenin yetkili makamları tarafından söz konusu ülkede bu Sözleşmeden yararlanacağı kabul olunan bir şahsa ait olduğu aynı veya benzeri ürünlerde kullanıldığı herkesçe bilindiği mütalaa edilen bir markanın karışıklığa meydan verilecek surette örneğini, taklidini veya tercümesini yapan bir fabrika veya ticaret markasının tescilini gerek ülke mevzuatı müsait olduğu takdirde doğrudan doğruya, gerekse ilgilinin isteği üzerine ret veya hükümsüz kılmayı taahhüt ederler*” denilmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere, Paris Sözleşmesinden yararlanma hakkı bulunan bir kişiye ait olduğunun ve aynı veya benzeri ürünlerde kullanıldığının herkesçe bilindiği mütalaa edilen markaların tanınmış olduğu dolaylı olarak kabul edilmektedir⁴⁴. Tanınmış markanın bir başkası adına aynı veya benzer bir mal için tescili, tanınmış marka sahibi tarafından izin verilmedikçe mümkün değildir.

556 sayılı KHK, tanınmış markayı koruma altına alırken Paris Sözleşmesi’ne atıfta bulunmuştur. 556 sayılı KHK m.7/II/ı hükmünde, “*sahibi tarafından izin verilmeyen Paris Sözleşmesinin 1. mükerrer 6. maddesine göre tanınmış markalar*” mutlak tescil engelleri arasında sayılmıştır. Bu hükme rağmen, tescil talebinin Enstitü tarafından re’sen reddedilmemesi ve tescilin gerçekleşmesi halinde, KHK.m.42/1-a uyarınca marka sahibi hükümsüzlük davası açabilecektir.

556 sayılı KHK m.8/IV’te ise, “*tanınmışlık düzeyine ulaşan markalar*” bir nispi tescil engeli olarak belirtilmiştir. Buna göre, tescil edilmiş veya tescil için başvurusu yapılmış markanın, toplumda ulaştığı tanınmışlık düzeyi nedeniyle haksız bir yararın sağlanabileceği, markanın itibarına zarar

⁴³ Paris Sözleşmesi, ilk olarak 1883 yılında Paris’te 11 ülke tarafından imzalanmıştır. Bugün itibarıyla 184 ülke tarafından imzalanan Paris Sözleşmesi Türkiye’de 10.10.1925 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁴⁴ Ayhan, Rıza/Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin, **6102 Sayılı Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, Yenilenmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2011, s.179.

verilebileceği veya tescil için başvurusu yapılmış markanın ayırt edici karakterini zedeleyici sonuçlar doğurabileceği durumlarda, tescil edilmiş veya tescil için başvurusu daha önce yapılmış bir marka sahibinin itirazı üzerine, bu marka farklı mal veya hizmetlerde kullanılacak olsa bile, sonraki markanın tescil başvurusu reddolunur.

Paris Sözleşmesinde markanın tanınmışlık düzeyi hakkında bir ölçüt verilmemiştir. Bununla birlikte, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü ve Türk Patent Enstitüsü tarafından, tanınmış marka statüsünün ne şekilde kazanılacağı hususuna ilişkin olarak bir takım kriterler önerilmektedir⁴⁵.

D. Markanın Tescili

556 sayılı KHK m.1/1 hükmüne göre, *“Bu KHK’nın amacı, bu KHK hükümlerine uygun olarak tescil edilen markaların korunmasını sağlamaktır”*. 556 sayılı KHK m.6 hükmüne göre, *“Markanın KHK hükümlerine göre korunması ancak tescil yolu ile mümkündür”*. 551 sayılı Markalar Kanunu ile getirilen düzenlemeden farklı olarak, 556 sayılı KHK ve Tasarı’da markanın tescili zorunlu tutulmamıştır.

1. Tescil Başvurusunda Bulunabilecek Kişiler

556 sayılı KHK m.3 hükmü, marka tescili için başvuruda bulunabilecek kişileri belirlemektedir. Türkiye’de ikametgâhı olan gerçek veya tüzel kişiler,

---

45 Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü çalışma programı çerçevesinde oluşturulan uzmanlar komitesi tarafından, bir markanın tanınmışlığının belirlenmesinde dikkate alınması gereken kriterler şu şekilde belirlenmiştir: (i) markanın toplumun ilgili kesiminde bilinme ve tanınma derecesi; (ii) markanın kullanıldığı coğrafi alan, kullanım süresi ve kullanım derecesi; (iii) marka promosyonlarının kapsadığı coğrafi alan, promosyon süresi ve derecesi; (iv) markanın tanınmışlığını ya da kullanım derecesini yansıtabilecek derecedeki tescillerin ya da tescil başvurularının kapsadığı coğrafi alan; markanın yetkili makamlar tarafından tanınmış marka olarak kabulüne dair başarılı uygulama örnekleri ile markaya atfedilen değer. Enstitü ise, markanın üzerinde kullanıldığı mal veya hizmetin özellikleri ve kapsamı, piyasada yaygınlığı, pazar payı, yıllık satış miktarı gibi hususlar üzerinde durarak, kriterleri daha detaylı bir şekilde belirleme yoluna gitmiştir. Karahan, Sami; **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 20. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2011, s.163.

Türkiye’de sınıai veya ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişiler, Paris Sözleşmesi ya da Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması hükümleri dâhilinde başvuru hakkına sahip kişiler, 556 sayılı KHK kapsamına girmektedir.

Bununla birlikte, karşılıklılık ilkesi gereğince, Türkiye Cumhuriyeti uyruğundaki kişilere kanunen veya fiilen marka koruması tanımış yabancı devletlerin gerçek veya tüzel kişileri de başvuruda bulunabilecektir.

2. Tescil Talebinin Şekli

Bir markanın tescil edilebilmesi için, 556 sayılı KHK m.23’te gösterilen belgelerle Enstitü’ye başvurulur. Bu belgeler arasında başvuru dilekçesi, markanın yayına ve çoğaltmaya elverişli örneği, markanın kullanılacağı mal veya hizmetlerin listesi, başvuru ücreti ile sınıf veya sınıfların ücretinin ödendiğini gösterir belgelerin aslı, marka vekili tayin edilmiş ise usulüne uygun olarak düzenlenmiş vekaletname, başvuru sahibi tüzel kişi ise noterden tasdikli imza sirküleri ve son olarak başvuru sahibinin ticaretle uğraştığını gösterir belge bulunmaktadır. Ortak marka veya garanti markası için yapılan başvurularda, başvuruya eklenecek belgeler arasında teknik yönetmelik de yer almaktadır.

3. Başvurunun İncelenmesi ve İtirazlar

Başvuru, Enstitü tarafından incelenir. Enstitü, başvuruyu ilk olarak şekli yönden inceler. Bu aşamada, başvuru belgelerinin 556 sayılı KHK ve KHKY hükümlerine uygun olup olmadığı ve belgelerde bir eksiklik bulunup bulunmadığı incelenir. Enstitü, başvuru ve belgelerinde herhangi bir eksiklik olmadığına karar verirse, 556 sayılı KHK m.29/I uyarınca, başvuru, başvurunun Enstitü’ye veya onun yetkili kıldığı makama verildiği tarih, saat ve dakika itibariyle kesinleşir.

Başvurunun şekli yönden incelenmesinin ardından, başvuru sahibi yönünden incelenmesine geçilir. 556 sayılı KHK m.3 hükmü, marka tescili için başvuruda bulunabilecek kişileri belirlemektedir. Dolayısıyla, başvuru sahibinin bu düzenleme kapsamına giren gerçek veya tüzel kişilerden olmaması halinde, başvuru reddedilir.

Başvurunun şekli yönden herhangi bir eksiğinin bulunmadığına karar veren Enstitü, başvuruyu 556 sayılı KHK m.7'de düzenlenen mutlak red sebeplerinin bulunup bulunmadığı yönünden inceler. 556 sayılı KHK m.32 uyarınca, mutlak red sebepleri Enstitü tarafından re'sen dikkate alınır. Ayırt etme gücü bulunmayan işaretler, ticaret alanında herkesin kullanımına açık tutulması gereken işaretler, halkı yanıltıcı işaretler, kamu düzenine, dini değerlere ve genel ahlaka aykırı işaretlerin marka olarak tescil edilmez. Red kararının markanın kullanılacağı mal veya hizmetlerin bir kısmı veya tamamı için verilmesi mümkündür.

Başvuru sahibi, red kararına, kararın kendisine bildirildiği tarihten itibaren iki ay içerisinde, yazılı olarak ve gerekçelerini de bildirmek suretiyle itiraz edebilir. Markalar Dairesi itirazın haklı olduğu sonucuna vararak kararını düzeltebileceği gibi, itirazı kabul etmeyerek Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu'na da gönderebilir. Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu kararı nihai karar niteliğindedir. Ancak, başvuru sahibi, kararın kendisine bildirilmesinden itibaren iki ay içerisinde yetkili mahkeme nezdinde dava açabilir.

Şekli yönden, başvuru sahibi yönünden ve mutlak red sebeplerinin bulunup bulunmadığı yönünden incelenerek uygun görülen bir başvuru, Resmi Marka Bülteninde ilan edilir. 556 sayılı KHK m.35 uyarınca, ilgili kişiler⁴⁶, 556 sayılı KHK m.7'de düzenlenen mutlak red sebeplerine veya m.8'de düzenlenen nispi red sebeplerine dayanarak tescil yapılmaması gerektiği yönünde itiraz edebilirler. İtirazlar, marka başvurusunun Resmi

---

⁴⁶ İlgili kişiler, markayı daha önce tescil ettirmiş ya da tescili için başvuruda bulunmuş kişilerdir. Arkan, **Ticari İşletme**, s.285.

Marka Bülteninde yayınlandığı tarihten itibaren üç ay içerisinde, yazılı ve gerekçeli olarak yapılır. Enstitü, mal veya hizmetlerin bir kısmı için itiraz sebeplerini yerinde bulursa, itiraz söz konusu mal veya hizmetlere ilişkin olarak kabul edilir. Bu durumda, marka bu mal veya hizmetler için tescil edilemez. Öte yandan, Enstitü itiraz sebeplerini yerinde bulmazsa, itirazı reddeder.

Tescil başvurusuna yapılan itirazın kabul edilmesi halinde başvuruda bulunan kişi ve tescil başvurusuna yapılan itirazın reddedilmesi halinde itirazı reddolunan kişi, Enstitü kararına karşı, kararın bildiriminden itibaren iki ay içinde, yazılı olarak itirazda bulunabilir. Markalar Dairesi, itirazı kabul ederse kararını düzeltir; itirazı kabul etmez ise Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu'na gönderir. Yeniden inceleme ve Değerlendirme Kurulu, itiraz hakkındaki görüşlerini bildirmek üzere karşı tarafa bir aylık süre verir. Yeniden İnceleme Kurulu tarafından alınan karar nihai niteliktedir. Ancak, bu karara karşı, kararın bildirim tarihinden itibaren iki ay içerisinde yetkili mahkeme nezdinde dava açılabilir.

4. Tescilin Hüküm ve Sonuçları

556 sayılı KHK m.39/I hükmüne göre, 556 sayılı KHK ve KHKY hükümlerine göre eksiksiz yapılmış veya eksiklikleri giderilmiş, süresi içerisinde hakkında itiraz yapılmamış ya da itiraz yapılmış ise de yapılan itiraz kesin olarak reddedilmiş bir başvuru, tescil edilerek sicile kaydedilir. Başvuru sahibine "Marka Tescil Belgesi" verilir. Marka ile ilgili olarak sicile kaydedilen kayıtlar, Enstitü tarafından yayınlanan Resmi Marka Gazetesi'nde ilan edilir.

Markanın sahibine sağladığı haklar tescil ile oluşur. Bir markayı ilk kez tescil ettiren, o markanın sahibi sayılır⁴⁷. 556 sayılı KHK m.9 uyarınca, marka

---

⁴⁷ Arkan, **Ticari İşletme**, s.286; Ayhan/Özdamar/Çağlar, **a.g.e.**, s.192.

sahibi, markasını tescil kapsamına giren mal veya hizmetlerle ilgili olarak kullanabilir. Ayrıca, 556 sayılı KHK m.15/l uyarınca, marka tescilinden doğan hakkın devir, lisans, rehin ve haciz gibi hukuki işlemlere konu olması da mümkündür.

Marka sahibi, markasının başkaları tarafından kullanılmasının önlenmesini isteyebilir. 556 sayılı KHK m.6 hükmüne göre, “*Markanın KHK hükümlerine göre korunması ancak tescil yolu ile mümkündür*”. Bu hükümden anlaşılacağı üzere, tescil kurucu etkiye sahiptir⁴⁸. 556 sayılı KHK hükümlerine uygun olarak tescil edilmiş olmayan bir markanın korunması genel hükümlere göre olacak iken; tescil edilmiş olan bir marka 556 sayılı KHK ile getirilen korumadan yararlanabilecektir.

Tescilli markanın koruma süresi, başvuru tarihinden itibaren on yıldır. Bu süre, onar yıllık dönemler halinde yenilenir. 556 sayılı KHK m.41/l uyarınca, koruma süresi sona eren marka, marka sahibinin veya onun yetkili kıldığı vekilin talebi ve yenileme ücretinin ödenmesi koşuluyla yenilenir.

II. MARKANIN HUKUKİ İŞLEMLERE KONU OLMASI

Günümüzde, markanın, taşıdığı ekonomik değer nedeniyle işletme varlığı içinde yer almakla birlikte, işletmeden ayrı ve bağımsız bir varlığa sahip olduğu yönündeki “ayrılık ilkesi” kabul edilmektedir⁴⁹. Markanın, markayı taşıyan malların hep aynı kaliteyi koruyacak şekilde üretildiğini garanti etme fonksiyonuna sahip olmadığı anlayışının yerleşmesi ve işletmeden bağımsız bir hak olduğu görüşünün savunulmasıyla, markanın işletmeden bağımsız olarak devredilmesi yasağı bertaraf edilmiştir.

---

⁴⁸ Arkan, *Ticari İşletme*, s.286; Ayhan/Özdamar/Çağlar, *a.g.e.*, s.192.

⁴⁹ Tekinalp, *a.g.e.*, §28, N.2; Poroy/Yasaman, *a.g.e.*, s.439; Kaya, *a.g.e.*, s.207; Ünal, *a.g.e.*, s.24; Bilgili, *a.g.m.*, s.410; Keeling, *a.g.e.*, s.150; Shilling, *a.g.e.*, s.153; Rockman, *a.g.e.*, s.449.

Markanın, malvarlığına dâhil olduğu işletmeden bağımsız olarak büyük bir iktisadi değere sahip olması, marka sahiplerini markanın ulaştığı iktisadi değerden çeşitli hukuki işlemler vasıtasıyla yararlanma düşüncesine sevk etmiştir⁵⁰. Ayrılık ilkesi, tescilli marka üzerinde borçlandırıcı veya tasarrufi nitelikte hukuki işlemler gerçekleştirilmesine; markanın bir malvarlığı unsuru olarak içinde yer aldığı işletmeden ayrı olarak devir, rehin, haciz gibi hukuki işlemlere konu olabilmesine olanak sağlamaktadır.

Tescilli veya tescilsiz⁵¹ bir markanın hukuki işlemlere konu olabilmemesi mümkündür. Marka tescilinden doğan hakkın hukuki işlemlere konu olabileceği 556 sayılı KHK m.15-m.22 hükümlerinde açıkça düzenlenmiştir. Tescilli bir markanın işletmeden bağımsız olarak devredilebileceği, miras yoluyla intikal edebileceği, kullanım hakkının lisansa konu edilebileceği ve rehin edilebileceği 556 sayılı KHK m.15/l'de, markanın teminat olarak gösterilebileceği m.18'de, haczedilebileceği m.19'da hükme bağlanmıştır. 556 sayılı KHK m.15 hükmüne benzer bir düzenleme Tasarı m.40'ta yer almaktadır. Bu hüküm, tescilli bir markanın devredilebilir, diğer şekillerde mülkiyet değişikliğine konu olabilir, miras yolu ile intikal edebilir, kullanma hakkı lisans konusu olabilir, rehin ve haciz edilebilir olduğunu düzenlemektedir.

Markanın konu olabileceği hukuki işlemler sayıyla sınırlanmış değildir. Sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde, markanın başkaca hukuki işlemlere konu oluşturması mümkündür. Bu bağlamda, yasal düzenlemelerde açıkça belirtilmemiş olmasına rağmen, marka üzerinde intifa hakkı kurulabilir, marka hakkı hasılat kirasına konu olabilir ve iflas masasına dâhil olabilir⁵². Yargıtay

---

⁵⁰ Ünal, **a.g.e.**, s.26; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.1; Özsoy, Saadet Hande; **Türk Hukukunda Patent Lisansı Sözleşmesi**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2001, s.14; Keeling, **a.g.e.**, s.150; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.12.

⁵¹ Tescilsiz bir marka üzerindeki hakkın da borçlandırıcı veya tasarrufi işlemlere konu olabilmemesi mümkündür. Markanın tescilli olup olmaması işlemin niteliğini değiştirmez. Kaya, **a.g.e.**, s.206, dn.20.

⁵² Arkan, Sabih; **Marka Hukuku**, C.II, AÜHF Yayınları N.533, Ankara 1998, s.175; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.1; Kaya, **a.g.e.**, s.206; Meran, **a.g.e.**, s.278; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.327; Oytaç, Kutlu; **Karşılaştırmalı Markalar Hukuku**, Nobel Kitabevi, İstanbul 2002, s.202.

da bir kararında “Marka hakkı mutlak haklardan olup, taşıdığı ekonomik değerden ötürü şirket malvarlığına dâhildir. Marka hakkı çeşitli hukuki işlemlere konu oluşturabilir. Örneğin marka hakkının hasılat kirasına verilmesi mümkündür” demiştir⁵³. 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu m.5 gereği, marka finansal kiraya konu teşkil edemez.

556 sayılı KHK m.22/1’de, devir, lisans, intikal, haciz, rehin ve marka sahibi hakkındaki değişiklikler ile ilgili hukuki işlemlerin marka başvurularına da uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemeye paralel olarak, Tasarı m.46’da tescilli markaların yanında, markaların tescili için yapılan başvuruların da hukuki işlemlere konu olabileceği belirtilmiştir. Tasarı m.18’de marka başvurusunun bölünmesi prosedürü öngörülmüştür. Bu prosedür, birden çok mal veya hizmet grubunda tescili talep edilen bir marka tescil başvurusunun, itiraza konu olan bölümleri hariç tescil işlemlerinin devamına imkân sağlanmıştır. Tasarıda, marka başvurusunun bölünmesi prosedürünün, marka tescili başvurusunun hukuki işlemlere konu olması halinde nasıl bir etkisi olacağına ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

A. Markanın Devri

Tescilli bir markanın, tescil edildiği mal veya hizmetlerin tamamı veya bir kısmı için devir işlemine konu olabileceği 556 sayılı KHK m.16/1’de açıkça düzenlenmiştir. Bir markanın farklı mal veya hizmetler için tescil edilmiş olması halinde, markanın sadece bir kısım mal ve hizmetler için devredilmesi mümkündür. Bu durumda, hem markayı devreden, hem de markayı devralan aynı markayı farklı mal veya hizmetler için kullanma hakkına sahip olur. Ancak, tescilli bir markanın devri sırasında aynı markanın veya ayırt edilemeyecek derecede benzerinin, aynı veya halkı yanılgıya düşürecek

---

⁵³ Yarg.11.HD., T.09.04.2001, E.2001/844, K.2001/3429, (www.kazanci.com/01.08.2011).

kadar benzeri mal veya hizmetler için başka marka tescillerinin bulunması halinde, 556 sayılı KHK m.16/V hükmü gereği bu markaların da devredilmesi gerekir. 556 sayılı KHK m.22/I hükmü, marka tescili için yapılan başvurunun da, başvuru konusu mal veya hizmetlerin tamamı veya bir kısmı için devredilmesine olanak sağlamaktadır. Bu durumda da, aynı markanın, aynı veya benzer mal veya hizmetler için tescili konusundaki diğer başvuruların da 556 sayılı KHK m.16/V uyarınca devri gerekir.

Markanın devri, yazılı sözleşmenin yapılmasıyla, devreden ve devralan arasında etkisini gösterir. Bir tasarrufi işlem olan devir ile marka, marka sahibinin malvarlığından çıkar ve devralanın malvarlığına dâhil olur⁵⁴. Devir sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması, geçerlilik şartıdır. Yazılı şekil, marka başvurusunun devri için de bir geçerlilik şartı olarak aranır.

Marka hakkı, malvarlığına dâhil olduğu işletmeyle birlikte veya işletmeden bağımsız olarak tek başına devredilebilir. Ticari işletmenin devri halinde, işletmeye dâhil bir unsur olan markanın da devredilmiş sayılacağı TTK m.11/II'de (6102 sayılı TTK m.11/III) hüküm altına alınmıştır. Bu hükmeye paralel bir düzenleme getiren 556 sayılı KHK m.16/II hükmü, bir işletmenin aktif ve pasifleriyle birlikte devrinin, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, işletmeye ait markaların da devrini kapsayacağını düzenlemektedir. Bu durumda, 556 sayılı KHK m.16/III hükmü uyarınca markanın devri için ayrı bir yazılı sözleşme yapılmasına gerek yoktur.⁵⁵

Markanın mahkeme kararı ile devredilmesi de mümkündür. 556 sayılı KHK m.16/III hükmü uyarınca, markanın mahkeme kararı ile devrinde yazılı bir sözleşme yapılmasına gerek yoktur. Mahkeme kararı, yazılı sözleşme yerine geçmektedir. Mahkeme kararı ile devir, özellikle 556 sayılı KHK

⁵⁴ Arkan, **Marka, C.II**, s.180; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.6; Özel, **a.g.e.**, s.38; Meran, **a.g.e.**, s.284; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.776; Keeling, **a.g.e.**, s.173; Ünal, **a.g.e.**, s.31; Bir hakkın kazanılması aslen, devren veya tesisen kazanma şeklinde gerçekleşebilir. Markanın devri, hakkın devren kazanılması niteliğindedir. Marka hakkı tüm kapsamıyla devreden kişiden devralan kişiye geçer. Dolayısıyla, markanın devri, markayla ilgili hukuki işlemlerin en kapsamlı olanıdır.

⁵⁵ TTK'da ticari işletmenin devri sözleşmesi şekle tabi olmadığından, markanın devri için ayrı bir yazılı devir sözleşmesi gerekir. 6102 sayılı TTK'da ticari işletmenin devri yazılı şekle bağlı olduğundan, artık markanın da ayrı bir yazılı sözleşme ile devri gerekmez.

m.16/V hükmü nedeniyle söz konusu olmaktadır. Tescilli bir markanın devri sırasında, aynı markanın veya ayırt edilemeyecek derecede benzerinin, aynı veya halkı yanılgıya düşürecek derecede benzer mallar veya hizmetler için yapılmış tescillerinin devrine devredenın karşı çıkması halinde, devralan mahkemeye başvurarak bu markaların devri konusunda karar alabilir.

Tasarı m.41/III, işletmenin aktif ve pasifleriyle devri, markanın bir ticaret şirketine sermaye olarak konması, marka hakkının bir mahkeme kararı veya cebri icra marifetiyle yapılan satış sonucu intikal etmesi halleri hariç olmak üzere, devir sözleşmesinin yazılı şekilde yapılmasını ve taraflarca imzalanmasını düzenlemiştir. Bu hüküm ile, markanın bir ticaret şirketine sermaye olarak konabileceği açık bir düzenlemeye kavuşmuştur.

Markanın devri, taraflardan birinin talebi üzerine, marka siciline tescil edilir ve yayınlanır. Devrin sicile tescil edilebilmesi için Enstitü'ye verilmesi gereken belgeler KHKY m.19'da gösterilmiştir⁵⁶. Devrin tescil olunabilmesi için, marka devrinin, mal veya hizmetlerin coğrafi kaynağı, kalitesi veya markanın kendisi ile ilgili olarak halkı yanılgıya düşürebilecek nitelikte olmaması gerekir. Markanın devri halkı yanılgıya düşürebilecek nitelikte ise, devralan, bu yanılgıyı bertaraf etmek üzere marka tescilinin sınırlı hale getirilmesini kabul etmek zorundadır. Aksi takdirde, 556 sayılı KHK m.16/IV gereği, Enstitü devir işleminin tescilini yapmaz⁵⁷.

⁵⁶ 05.11.1995 tarihli ve 22454 sayılı RG.'de yayınlanan 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şekli Gösterir Yönetmelik m.22 hükmü, devrin tescil edilebilmesi için devreden ve devralanın imza ve beyanlarının, marka tescil numarasının ve marka adının yer aldığı noter tasdikli devir senedinin Enstitü'ye verilmesini düzenlemekteydi. Bu düzenleme, yazılı şekil şartından daha ağır bir şekil şartı öngörmesi sebebiyle, 556 sayılı KHK m.16/III hükmüne aykırılık teşkil etmekteydi. KHKY m.19 hükmü ile bu aykırılık ortadan kaldırılmıştır. Aynı yönde bkz. Arkan, **Marka, C.II**, s.181; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.7; Ünal, **a.g.e.**, s.61; Meran, **a.g.e.**, s.279; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.330; Yasaman, Hamdi/Altay, Sıtkı Anlam/Ayoğlu, Tolga/Yusufoğlu, Fülürya/Yüksel, Sinan; **Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi**, C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s.685. Marka sahibi olabilmek için ticaretle, imalatla veya hizmetle uğraşma şartı olmamasına rağmen; mülga yönetmelik m.22/III hükmü, devralanın ticaretle, imalatla veya hizmetle uğraştığını gösterir belgenin Enstitü'ye verilmesi yönünde hatalı bir düzenleme getirmekteydi. KHKY m.19 hükmünde, bu tür bir belgeye yer verilmemiştir. Aynı yönde bkz. Arkan, **Marka, C.I**, s.54; Arkan, **Marka, C.II**, s.182; Ünal, **a.g.e.**, s.46.

⁵⁷ Bir markanın devrinin, mal veya hizmetlerin coğrafi kaynağı, kalitesi veya markanın kendisi ile ilgili olarak halkı yanılgıya düşürebilecek nitelikte olduğunun Enstitü tarafından fark edilmeyerek

Kural olarak, marka devrinin geçerliliği devrin sicile tescil edilmesine bağlı değildir⁵⁸. Tescil, marka devrinin üçüncü kişilere karşı etki doğurması bakımından önem taşımaktadır⁵⁹. Devir sicile kaydedilmediği sürece, tarafların markanın tescilinden doğan yetkileri iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri süremeyeceği 556 sayılı KHK m.16/VII'de hüküm altına alınmıştır.

TMK m.1023'te tapu siciline güvenerek hak iktisabı⁶⁰ bakımından söz konusu olduğu gibi, marka sicil kayıtlarına güvenerek işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişilerin iktisaplarının korunup korunmayacağı sorusu akla gelmektedir. Bir tasarruf işlemi olan markanın devrinde, markayı devreden kişinin artık başkasına devredebileceği bir hakkı kalmayacağından ötürü, sicile güvenerek marka hakkı iktisap eden üçüncü kişilerin iktisabı korunmaz⁶¹. Markayı devreden kişinin, devir işleminden sonra ve devrin tescilinden önce, markayı tekrar bir başkasına devretmesi durumunda devralan kişinin ilk devirden haberdar olup olmamasının herhangi bir önemi yoktur; devralan kişinin iyiniyetli olması dahi devreden kişinin tasarruf salahiyetindeki eksikliği gidermemektedir⁶².

Tasarı m.41/VII'de ise, devir tescil edilmediği sürece devralanın marka tescilinden doğan haklarını üçüncü kişilere karşı ileri süremeyeceği

---

devrin tescil edilmesi halinde, bu durum 556 sayılı KHK m.7/I-f'ye göre bir hükümsüzlük hali teşkil edeceğinden, 556 sayılı KHK m.42 hükmünden hareketle markanın hükümsüzlüğü yoluna gidilebilir. Karahan, **Hükümsüzlük**, s.70-71; Ünal, **a.g.e.**, s.62; Bilgili, **a.g.m.**, s.430.

⁵⁸ 556 sayılı KHK m.60 ve Tasarı m.58 uyarınca, garanti markası ve ortak markanın devri, ancak marka siciline kayıt halinde geçerli olur. Dolayısıyla, bu markalarda tescil kurucu etkiye sahiptir.

⁵⁹ Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.777.

⁶⁰ Bu hükümde, tapu sicilindeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynı hak kazanan üçüncü kişinin kazanımının korunacağı düzenlenmiştir. Buna göre, iyiniyetli üçüncü kişilerin yolsuz kayda dayanarak iktisap ettikleri aynı hakları korunmaktadır. Tescil, dayandığı borçlandırıcı işlemin geçersizliği, tescil talebinin bulunmaması, tescil talebinin buna yetkili olmayan kişi tarafından yapılmış olması nedeniyle baştan yolsuz bir tescil olabileceği gibi, sicil dışı iktisaplar sonucu sonrada da yolsuzlaşmış olabilir. Sirmen, A. Lale; **Eşya Hukuku Dersleri**, Savaş Yayınları, Ankara 1995, s.196; Esener, Turhan/Güven, Kudret; **Eşya Hukuku**, Genişletilmiş 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2008, s.140.

⁶¹ Arkan, **Marka, C.II**, s.184; Ünal, **a.g.e.**, s.68; Ayiter, Nuşin; **İhtira Hukuku**, Sevinç Matbaası, Ankara 1968, s.106.

⁶² Arkan, **Marka, C.II**, s.184, dn.43; Ayiter, **a.g.e.**, s.106. Aksi görüş için bkz. Bilgili, **a.g.m.**, s.429; Devreden, markayı bir başkasına daha devredip bu devir marka siciline tescil edilmişse, önceki devir henüz sicile tescil edilmemiş olduğu için sonraki devirdeki devralan markanın gerçek devrini elde etmiş olacaktır.

belirtilmiş; “iyiniyetli üçüncü kişi” ifadesi yerine sadece “üçüncü kişi” ifadesi kullanılmıştır. Devir sözleşmesinin yapıldığı tarihten sonra marka üzerinde hak iktisap eden üçüncü kişinin, hakkı iktisap ettiği tarihte devir sözleşmesinin yapılmış olduğunu bilmesi halinde, devrin tescilden önce de bu kimselere karşı ileri sürülebileceği açıkça düzenlenmiştir.

Akla gelen ikinci bir soru, devir işleminden sonra ve devrin tescilinden önce marka hakkına karşı bir tecavüz gerçekleşmesi durumunda, kimin dava açmaya yetkili olacağıdır. *Arkan*, devreden kişinin sicilde hak sahibi olarak gözükmekle birlikte maddi anlamda hak sahibi olmamaktan ötürü ve devralan kişinin ise, şekli anlamda hak sahibi olmamaktan ötürü dava açamayacak olmasının hakkaniyete aykırı sonuçlara yol açacağını belirtmekte; sicilde hak sahibi olarak gözüken devreden veya devir sözleşmesini ibraz etmek suretiyle hak sahibi olduğunu ispat eden devralan tarafından dava açılabilmesini ileri sürmektedir⁶³. Yargıtay da bir kararında, “*markanın dava tarihinden önce davacı Yıldız Holding A.Ş.’ye devredildiği anlaşılıyor ise de, markanın henüz anılan davacı adına tescil edilmediği belirlenmiştir. 556 sayılı KHK m.16/son hükmü uyarınca devrin tescil edilmediği sürece üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği öngörülmüştür. Bu durumda dava tarihinde davacı Ülker Gıda A.Ş.’nin dava üzerindeki menfaatinin devam ettiğinin kabulü gerekir*” demiştir⁶⁴.

556 sayılı KHK m.17 hükmüne göre, marka sahibinin izni olmadan onun ticari vekili veya temsilcisi adına marka tescil edilmiş ise, ticari vekil veya temsilcinin haklı bir gerekçesi bulunmaması halinde, marka sahibi markanın kendisine devredilmesini isteyebilir. Marka sahibi, markanın kendisine devredilmesini dava yoluyla mahkemeden talep etmelidir⁶⁵. Ancak, ticari vekil veya temsilcinin haklı bir gerekçesi olması halinde, marka sahibi

⁶³ Arkan, **Marka, C.II**, s.185-186. Ayrıca bkz. Bilgili, **a.g.m.**, s.433; Sicilde hala hak sahibi olarak gözüken devredenin dava açmaya yetkilidir. Ancak, bu durum markaya ait tüm hakların devir sözleşmesinin akdedilmesiyle devralana geçeceği kuralıyla çelişki oluşturmaktadır.

⁶⁴ Yarg.11.HD., T.24.06.2004, E.2003/11150, K.2004/7035, (Noyan, Erdal; **Marka Hukuku**, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s.584).

⁶⁵ Enstitü’nün haklılık incelemesi yapması mümkün değildir. Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.11; Ünal, **a.g.e.**, s.59; Bilgili, **a.g.m.**, s.426; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.338; Oytaç, **a.g.e.**, s.208.

markanın kendisine devredilmesini isteyemez. Haklı gerekçelerin neler olabileceğine ilişkin herhangi bir düzenleme 556 sayılı KHK'da yer almamaktadır.

B. Markanın Miras Yoluyla İntikali

Markanın miras yolu ile bir kişinin malvarlığından bir başka kişinin malvarlığına geçmesi durumunda, tarafların kendi iradelerine dayanarak yaptıkları bir devir sözleşmesinin olmaması sebebiyle, klasik anlamda bir devir değil, intikal söz konusudur⁶⁶. 556 sayılı KHK m.15/I'de markanın ve m.22/I'de marka başvurusunun miras yolu ile intikal edebileceği düzenlenmiştir.

TMK m.599 uyarınca, miras bırakanın ölmesiyle, miras bırakanın malvarlığına dâhil ve intikale elverişli hak ve borçlar bir bütün olarak, kanun gereği, kendiliğinden mirasçılara geçer. Dolayısıyla, miras bırakanın ölmesiyle, malvarlığına dâhil bir unsur olan marka da mirasçılara geçer. Bu geçiş doğrudan doğruya kanundan kaynaklandığı için özel bir şekle veya işleme bağlı değildir.

556 sayılı KHK m.16/VII gereği, markanın miras yoluyla intikalinin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için sicile tescil edilmesi gerekir. Tescil için Enstitü'ye verilmesi gereken belgeler KHKY m.19'da belirtilmiştir.

C. Markanın Rehni

Tescilli bir markanın, işletmeden bağımsız olarak rehin işlemine konu olabileceği 556 sayılı KHK m.15/I'de ve işletmeden bağımsız olarak teminat

---

⁶⁶ Ünal, a.g.e., s.59; Bilgili, a.g.m., s.427.

olarak gösterilebileceği m.18/I'de hükme bağlanmıştır⁶⁷. Ayrıca, 556 sayılı KHK m.22/I hükmü uyarınca, marka tescili için yapılan başvuru da rehin işlemine konu olabilmektedir. Markanın nasıl rehnedileceği 556 sayılı KHK'da gösterilmemiş; ancak m.15/I'de rehin hakkı bakımından TMK'nın rehin hakkına ilişkin hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Markanın rehnine, hakların rehnini düzenleyen TMK m.954-961 hükümleri uygulanır⁶⁸. Aksine hüküm bulunmadıkça hakların rehnine teslimine bağlı rehin hükümlerinin uygulanmasını öngören TMK m.954/II hükmü gereği, teslimine bağlı taşınır rehnini düzenleyen TMK m.939-949 hükümleri de mahiyetine uygun düştüğü oranda ve kıyasen hakların rehnine uygulanır. Bununla birlikte, taşınır rehnini düzenleyen hükümlerin ayrıntılı düzenlemelere yer vermemesi sebebiyle, taşınmaz rehnine ilişkin genel nitelikteki hükümler teslimine bağlı taşınır rehnine ve dolayısıyla hakların rehnine mahiyetine uygun düştüğü oranda ve kıyasen uygulanmalıdır⁶⁹.

TMK m.955/III'te yer alan, *“diğer hakların rehninde, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle uyulması gerekir”* hükmü nedeniyle, marka rehni için yapılacak rehin sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekli ve yeterlidir. Markanın rehni, taraflardan birinin talebi üzerine marka siciline tescil edilir ve yayınlanır. Rehnin sicile tescil edilmesi için Enstitü'ye verilmesi gereken belgeler KHKY m.22'de gösterilmiştir.

556 sayılı KHK ve KHKY'de tescilin kurucu nitelikte olup olmadığına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Doktrinde, markanın işletmeden bağımsız olarak rehninde, yazılı rehin sözleşmesi yapılmasıyla markanın rehnedilmiş olduğu, rehnin ayrıca sicile tescil edilmesine gerek bulunmadığı

---

⁶⁷ Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.388; Rehin bir teminat çeşidi ve markanın teminat olarak gösterilmesinin de tek yolu olduğundan böyle bir düzenleme şekli hatalıdır. Tasarıda, rehin tek bir maddede düzenlenmekle, bu hatalı düzenleme şekli bertaraf edilmiştir.

⁶⁸ Utku, **a.g.e.**, s.122.

⁶⁹ Ünal, **a.g.e.**, s.85.

kabul edilmektedir⁷⁰. Doktrinde, markanın devrinin ve lisansa verilmesinin sicile tescil edilmediği sürece iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğini düzenleyen 556 sayılı KHK m.16/VII ve m.21/X hükümlerinin kıyasen markanın rehnine de uygulanması ve rehnin sicile tescil edilmediği sürece iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğinin kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmektedir⁷¹.

Tasarı m.42/III ise, rehnin sicile kaydedilmediği sürece üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğini açıkça düzenlemiştir. Ayrıca, rehin sözleşmesinin yapıldığı tarihten sonra, marka üzerinde hak iktisap eden üçüncü kişinin, hakkı iktisap ettiği tarihte rehin sözleşmesinin yapılmış olduğunu bilmesi halinde, rehnin tescilinden önce de bu kimselere karşı ileri sürülebileceğine ilişkin yeni bir düzenlemeye de yer verilmiştir.

Marka işletme malvarlığı içinde yer alan bir unsur olduğu için, işletme sahibine ait markanın ticari işletme rehni çerçevesinde rehne konu olabilmesi de mümkündür. TİRK m.3/II/c hükmüne göre, marka hakkı da ticari işletme rehni kapsamında yer alır. TİRK m.3/II uyarınca, tarafların anlaşarak ticari işletme malvarlığı içinde yer alan markaları rehin kapsamı dışında tutmaları da mümkündür. Ticari işletme üzerinde rehin hakkının doğumu için, TİRK m.4 gereği noter tarafından rehin sözleşmesi düzenlenmesi ve TİRK m.5/I gereği rehnin ticaret veya esnaf ve sanatkar siciline tescil edilmesi gerekir. Burada, rehin hakkı sözleşmenin yapılmasıyla değil, tescil ile doğar⁷². TİRK m.7 gereği, söz konusu tescili müteakiben ticaret veya esnaf ve sanatkar sicili memurunun derhal yapacağı bildiri üzerine, rehnin marka siciline de işlenmesi gerekir⁷³.

---

⁷⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.204; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.13; Ünal, **a.g.e.**, s.92.

⁷¹ Arkan, **Marka, C.II**, s.205; Özel, **a.g.e.**, s.40; Ünal, **a.g.e.**, 94; Dursun, **a.g.e.**, s.116; Oytaç, **a.g.e.**, s.209.

⁷² Arkan, **Marka, C.II**, s.204; Ünal, **a.g.e.**, s.92; Dursun, **a.g.e.**, s.116, dn.82; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.704.

⁷³ Marka siciline tescil, rehnin kurulması için zorunlu değildir. Ünal, **a.g.e.**, s.92.

D. Markanın Haczi

Tescilli bir markanın, işletmeden bağımsız olarak haciz işlemine konu olması 556 sayılı KHK m.19/I ve KHKY m.21/I hükümlerinde açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca, 556 sayılı KHK m.22/I hükmü uyarınca, marka tescili için yapılan başvuru da hacze konu olabilir. Markanın haczine ilişkin olarak 556 sayılı KHK ve KHKY tarafından getirilen düzenlemelerde haczin icrasına uygulanacak bir kural öngörülmediği gibi, İİK'da hacizle ilgili olarak yer alan genel hükümlerden hangilerinin markanın haczine uygulanacağı da belirtilmemiştir. Tasarı m.43/III ise, haciz konusunda İİK ile AATUHK hükümlerinin uygulanacağını belirtmiştir.

Markanın haczinin markayı taşıyan malların haczinden tamamen farklı olması sebebiyle, taşınır malların haczine ilişkin İİK m.86 hükmü markanın haczinde uygulama alanına sahip değildir⁷⁴. Yargıtay da vermiş olduğu bir kararda, *“Marka ve ayırt edici ad ve işaretler, maddi bir varlığa sahip bulunmamaktadır. Bu nedenle yani bir eşya niteliğini haiz olmadığından zilyetliğe de konu olamazlar. Bunun sonucu olarak da üzerinde zilyetlik oluşturulabilen menkullerden sayılması da mümkün değildir. O halde, ilk bakışta belirlenebileceği gibi menkul mallarla sınırlı İİK'nın 86. maddesi markalar bakımından uygulama alanı bulamaz; 556 sayılı KHK'nın markaların haczine ilişkin hükümleri uygulanır.”* görüşünü ortaya koymuştur⁷⁵.

Doktrinde, markanın haczine, diğer malvarlığı haklarının haczine ilişkin İİK m.94/III hükmünün uygulanabileceği kabul edilmektedir⁷⁶. Öte yandan, İİK m.79/II'de resmi sicile kayıtlı malların haczinin, takibin yapıldığı icra dairesince, kaydına işletilmek suretiyle doğrudan da yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Markaların resmi bir sicil olan marka siciline tescil edilebileceği dikkate alındığında, anılan düzenlemenin tescilli markaların

⁷⁴ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.14; Kaya, **a.g.e.**, s.217.

⁷⁵ Yarg.11.HD., T.09.03.2000, E.1999/8623, K.2000/2232, (www.kazanci.com/01.08.2011).

⁷⁶ Arkan, **Marka, C.II**, s.207; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.16; Özel, **a.g.e.**, s.41; Kaya, **a.g.e.**, s.217; Ünal, **a.g.e.**, s.115; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.713-714; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.340; Oytaç, **a.g.e.**, s.210.

hazine alternatif bir usul öngördüğünü söylemek mümkündür⁷⁷. Hacze konu olan markanın paraya çevrilmesine ise, hakların paraya çevrilmesine ilişkin İİK m.121 hükmünün kıyasen uygulanabileceği kabul edilmektedir⁷⁸.

556 sayılı KHK m.19/II uyarınca, haczin sicile tescil edilmesi ve yayınlanması gerekmektedir. Marka haczinin sicile tescilinin etkileri, haczin İİK m.94/III veya İİK m.79/II hükmüne göre yapılması açısından farklılık göstermektedir. Şöyle ki, İİK m.94/III'te yer alan haciz prosedürüne uyulması halinde, sicile tescil kurucu nitelikte değil iken; İİK m.79/II'de yer alan haciz prosedürüne uyulması halinde, sicile tescil kurucu niteliktedir⁷⁹. 556 sayılı KHK ve KHKY'de, haczin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için tescilin zorunlu olup olmadığına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Doktrinde, markanın devrinin ve lisansa verilmesinin sicile tescil edilmediği sürece iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği kuralının, markanın haczi bakımından da benimsenmesi gerektiği görüşü ileri sürülmektedir⁸⁰.

Haciz, marka sahibinin markayı kullanmasını ve marka üzerindeki tasarruf hakkını engellemez. KHKY m.21/II'de, markanın haczinin, markanın devrine engel olmayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, markayı devralan, markayı üzerindeki yükümlülükleriyle birlikte devralmaktadır.

---

⁷⁷ Bu hüküm, marka siciline tescil edilmiş olmaması sebebiyle, marka başvurusunun hazine uygulanamaz. Ünal, **a.g.e.**, s.115-116.

⁷⁸ Arkan, **Marka, C.II**, s.207; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.16; Özel, **a.g.e.**, s.41; Kaya, **a.g.e.**, s.217; Ünal, **a.g.e.**, s.131; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.718; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.340; Oytaç, **a.g.e.**, s.210.

⁷⁹ Ünal, **a.g.e.**, s.125; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.712.

⁸⁰ Ünal, **a.g.e.**, s.126; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.340.

İKİNCİ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİ KAVRAMI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE DİĞER SÖZLEŞME TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ

I. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİ KAVRAMI

Marka lisansı sözleşmesinin tanımının verilebilmesi için öncelikle lisans ve lisans sözleşmesi kavramlarının açıklanmasında yarar bulunmaktadır. Bu bölümde, lisans ve lisans sözleşmesi kavramları genel olarak açıklanacak, ardından da çalışma konusu olan marka lisansı sözleşmesinin tanımına ve özelliklerine yer verilecektir.

A. Lisans ve Lisans Sözleşmesi Kavramları

Lisans sözcüğü, "izin verilmiş", "müsade edilmiş" anlamına gelen Latince "licere" teriminden gelmektedir⁸¹. Lisans, fikri ve sınai mülkiyet alanındaki gayri maddi bir haktan veya fiili tekel durumundan yararlanma yetkisinin üçüncü kişilere sağlanması anlamını taşımaktadır⁸². Söz konusu yararlanma yetkisinin üçüncü kişilere tanınması ihtiyacını karşılamak üzere lisans sözleşmeleri ortaya çıkmıştır⁸³.

Türk Hukukunda lisans sözleşmesinin, bir bütün halinde kanunda düzenlenmiş bir sözleşme türü olmaması sebebiyle, yasal bir tanımla

---

⁸¹ Özel, a.g.e., s.42; Yasaman/Altay, a.g.e., s.735; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.9; Ongan, Burak; **Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s.17; Ortan, Ali Necip; **Patent Lisansı Sözleşmesi**, Doğan Matbaası, Ankara 1979, s.36; Özsoy, a.g.e., s.21.

⁸² Özel, a.g.e., s.42; Ünal, a.g.e., s.143; Yasaman/Altay, a.g.e., s.735; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.9; Ongan, a.g.e., s.17; Özsoy, a.g.e., s.21; Gutterman/Erlich, a.g.e., s.87.

⁸³ Lisans hakkının sözleşme dışı yollarla elde edilmesi de mümkündür. Lisans hakkının diğer kaynakları için bkz. Oktay-Özdemir, a.g.e., s.10vd.; Arbek, Ömer; **Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s.63vd.

bulunmamaktadır⁸⁴. Lisans sözleşmesinin homojen bir yapısının olmaması, bünyesinde değişken birçok yapıyı ve unsuru barındırması, lisans sözleşmesinin bütün yönlerini kapsayan ortak bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır⁸⁵. Lisans sözleşmesi, “*lisans verenin, lisans alana gayri maddi bir malın ve gayri maddi bir malın işlevini ortaya çıkaracak kendiliğinden kurulan inhisarilik durumunun kullanımına izin vermesi borcunu ve kural olarak lisans alanın da bunun için bir bedel ödemesi borcunu yükümlendiği sözleşme*” olarak tarif edilmektedir⁸⁶.

Hukuk düzeni, fikri ve sınai mülkiyet alanına giren hakların kullanılmasının lisans sözleşmesi yoluyla devredilebilmesine olanak sağlamakta; böylece marka, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım gibi kanunlarda özel olarak korunan sınai haklar ile know-how gibi kanun tarafından özel olarak korunmayan ancak genel hukuk düzeni içinde korunan fiili durumların lisans sözleşmesi yoluyla üçüncü kişilere kullandırılması söz konusu olabilmektedir⁸⁷.

Lisans sözleşmelerinin konusu, kullanımı devredilen hakkın türüne göre değişmektedir. Lisans sözleşmeleri, konusuna göre, fikri haklara ilişkin lisans sözleşmeleri, ürün veya hizmetleri ayırt edici işaretlere ilişkin lisans sözleşmeleri (marka, tanıtıcı unsurlar lisansı) ve teknik veya endüstriyel değerlere ilişkin lisans sözleşmeleri (patent, faydalı model, know-how, endüstriyel tasarım lisansı) olmak üzere ayrıma tabi tutmak mümkündür⁸⁸. Ayrıca, bir lisans sözleşmesi ile birden fazla hakkın kullanımı

⁸⁴ Lisans sözleşmesinin isimsiz bir sözleşme olduğu yönünde bkz. Tandoğan, Haluk; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C.I/1, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş 5. Basımdan 6. Tıpkı Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s.64; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Özel, **a.g.e.**, s.111; Ünal, **a.g.e.**, s.143; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.52; Ongan, **a.g.e.**, s.37; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.741; Gürzumar, Osman Berat; **Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan “Sistem”lerin Hukukten Korunması**, Beta Basım, İstanbul 1995, s.92; Kırca, Çiğdem; **Franchise Sözleşmesi**, BTHAE, Ankara 1997, s.83; Ayiter, **a.g.e.**, s.107; Ortan, **a.g.e.**, s.22; Yüksel, Ali Sait; **Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-How) Sözleşmesi Hukuku**, Marmara Üniversitesi Yayınları N.471, İstanbul 1989, s.82.

⁸⁵ Arbek, **a.g.e.**, s.65.

⁸⁶ Özel, **a.g.e.**, s.43.

⁸⁷ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.14; Gürzumar, **a.g.e.**, s.91; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.88; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.2.

⁸⁸ Özel, **a.g.e.**, s.42-43; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.15.

devredilebilmekte, özellikle belli bir patente göre üretim yapacak olan işletmeye lisans verilmesi halinde patent, know-how ve marka lisanslarını kapsayan şekilde lisans kombinasyonları söz konusu olabilmektedir⁸⁹. Dolayısıyla, çok sayıda ve çeşitte hukuki işlemin lisans sözleşmesi adı altında toplanmakta olduğunu söylemek mümkündür. Bu şekilde geniş bir yelpazeye sahip olmasından ötürü ekonomik ve teknik gelişimin bir aracı olarak nitelendirilen lisans sözleşmeleri, ticari yaşamda giderek artan bir önem kazanmıştır.

B. Marka Lisansı Sözleşmesinin Tanımı ve Özellikleri

Lisans sözleşmelerinin uygulamada en sık karşılaşılan türlerinden biri marka lisansı sözleşmesidir. Türk Hukukunda marka lisansı sözleşmesi, 556 sayılı KHK ile KHKY’de düzenlenmiştir. 556 sayılı KHK m.15 ve m.20’de, tescilli bir markanın lisansa verilmesinin mümkün olduğu açıkça ifade edilmiştir. Tasarı ise, tescil edilmiş bir markanın lisansa verilmesinin mümkün olduğunu m.40 ve m.44’te benzer bir biçimde düzenlemiştir. Bu bağlamda, tescilli bir marka, marka sahibine, markanın kullanımına ve başkasına kullanma yetkisi verebilmesine yönelik bir hak sağlamaktadır.

Marka lisansı sözleşmesi, lisans verenin sözleşme hükümleri çerçevesinde markadan doğan kullanma hakkını lisans alana verdiği ve buna karşılık lisans alanın ise bir bedel ödemeyi kabul ve taahhüt ettiği tam iki tarafa borç yükleyen ivazlı bir sözleşmedir⁹⁰. Lisans verenin, lisans alanın markadan yararlanmasını sağlama yükümlülüğü ile lisans alanın, lisans

⁸⁹ Michaels/Norris, **a.g.e.**, s.129.

⁹⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.191; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.441; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.35; Özel, **a.g.e.**, s.45; Ünal, **a.g.e.**, s.144; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.207; Meran, **a.g.e.**, s.288; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.737; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.141; Sargın, Fügen; **Milletlerarası Unsurlu Patent ve Ticari Marka Lisansı Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2002, s.167; Ortan, **a.g.e.**, s.16; Yüksel, **a.g.e.**, s.75; Ergüne, Mehmet Serkan; “Lisans Sözleşmesinde Başlangıçtaki İmkansızlık”, **Prof. Dr. Özer Selçi’ye Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s.203; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.89; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.779.

bedelini ödeme yükümlülüğü süreye yayılmış olduğundan, marka lisansı sözleşmesi taraflar arasında sürekli borç ilişkisi kurmaktadır⁹¹. Marka lisansı sözleşmesi ile markadan doğan haklar kısmen veya tamamen devredilmemekte, marka hakkını kullanma yetkisi devredilmektedir⁹². Marka sahibi, marka üzerinde tasarruf sahibi kalmaya devam etmekte; ancak marka üzerindeki tekel niteliğindeki kullanma hakkından lisans alan adına feragat etmektedir⁹³. Yargıtay da bir kararında, “*Kural olarak bir hak devredilmeyip, yalnızca kullanımı için başkasına koşullu veya koşulsuz izin verilmişse, şartları oluştuğunda, asıl hak sahibinin bu izni geri almak hak ve yetkisi vardır. Çünkü hakkın özü kendine aittir*” demekle, markanın lisansa verilmekle tamamen üçüncü kişiye devredilmiş olmayacağını belirtmiştir⁹⁴.

Hukuki işlemler malvarlığına yaptığı etkiye göre borçlandırıcı işlemler ve tasarruf işlemleri olmak üzere ikiye ayrılır⁹⁵. Borçlandırıcı işlemler, borçlanılan edimin konusunu oluşturan hakkın devir, sınırlanma, değiştirilme veya ortadan kalkma taahhüdünü kapsayan; ancak hakkı başkasına devretme, sınırlama, değiştirme, ortadan kaldırma sonucu doğurmayan; dolayısıyla işlemi yapanın malvarlığının pasif kısmını artırmakla birlikte karşı tarafın malvarlığının aktif kısmını doğrudan etkilemeyen işlemlerdir⁹⁶. Tasarruf işlemleri ise, bir hakkı veya hukuki ilişkiyi doğrudan etkileyen, onu devreden, sınırlayan, değiştiren veya ortadan kaldıran; dolayısıyla işlemi yapanın malvarlığının aktif kısmını azaltan; tip ve türleri hukuk düzeni

⁹¹ Özel, a.g.e., s.128; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.66.

⁹² Özel, a.g.e., s.46; Sargın, a.g.e., s.159; Oktay-Özdemir a.g.e., s.24-25; Oktay-Özdemir, Saibe; “Fikri Nitelikteki Sınai Değerler Üzerindeki Haklar ile Bunlara İlişkin Verilen Lisansın Hukuki Niteliği”, Prof. Dr. Ergun Özsunay’a Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s.592; Ongan, a.g.e., s.18; Gürzumar, a.g.e., s.103; Orta, a.g.e., s.16; Yüksel, a.g.e., s.90.

⁹³ Özel, a.g.e., s.46; Ünal, a.g.e., s.144; Dursun, a.g.e., s.117; Yasaman/Altay, a.g.e., s.735; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.25; Oktay-Özdemir, a.g.m., s.592; Orta, a.g.e., s.16; Schechter/Thomas, a.g.e., s.780; Bouchoux, Guide to Trademarks, s.62; Bouchoux, Law of Trademarks, s.96.

⁹⁴ Yarg.11.HD., T.03.04.2001, E.2001/752, K.2001/3930, (www.kazanci.com/01.08.2011).

⁹⁵ Eren, Fikret; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, Düzeltilmiş 12. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2010, s.158; Kılıçoğlu, Ahmet; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, 13. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010, s.43; Yavuz, Cevdet; **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, Yenilenmiş 8. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2010, s. 9; Özel, a.g.e., s.92; Sargın, a.g.e., s.163; Ayiter, a.g.e., s.100; Özsoy, a.g.e., s.67.

⁹⁶ Eren, a.g.e., s.158; Kılıçoğlu, a.g.e., s.43; Yavuz, a.g.e., s.9; Özel, a.g.e., s.93; Sargın, a.g.e., s.163; Özsoy, a.g.e., s.67.

tarafından belirlenmiş işlemlerdir⁹⁷. Marka lisansı sözleşmesinde, marka hakkının devri değil, bu hakkı kullanma yetkisinin verilmesi söz konusu olduğu için, sözleşmenin borçlandırııcı işlem niteliğinde olduğu kabul edilmektedir⁹⁸.

Marka lisansı sözleşmesinin konusunu marka oluşturur. Tescilli veya tescilsiz bir markanın ya da bir marka tescil başvurusunun marka lisansı sözleşmesine konu oluşturması mümkündür. 556 sayılı KHK m.20 ve Tasarı m.40/I uyarınca, tescilli bir markanın kullanım hakkı, tescil edildiği mal veya hizmetlerin bir kısmı veya tamamı için lisans sözleşmesine konu olabilmektedir. Bu çerçevede, marka lisansı, tescil edilmiş olan bir markaya ilişkin olarak, markanın tescil edilmiş olduğu mal ve hizmetlerin tamamı veya bir kısmı için, bir sözleşme ile kullanım izni verilmesi anlamını taşımaktadır.

Kural olarak, her türlü marka, marka lisansı sözleşmesinin konusunu oluşturabilmektedir. Ancak, garanti markasının, teknik yönetmelikte gösterilen özellik ve niteliklere uygun olarak mal üreten veya hizmet sunan herkes tarafından kullanılabilir olması sebebiyle, lisans sözleşmesine konu oluşturması mümkün değildir. Ortak markanın lisans sözleşmesine konu oluşturması mümkün olmakla birlikte, 556 sayılı KHK m.60 ve Tasarı m.58 gereği ortak markada lisans ancak marka siciline tescil edilmesi halinde geçerlidir.

II. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Lisansın hukuki niteliği, lisans sözleşmeleri açısından hem teorik hem de pratik öneme sahiptir⁹⁹. Teorik açıdan bakıldığında, lisansın hukuki niteliğinin belirlenmesi marka lisansı sözleşmesinin hukuki niteliğinin

---

⁹⁷ Eren, **a.g.e.**, s.160; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.43; Yavuz, **a.g.e.**, s.9; Özel, **a.g.e.**, s.93; Sargın, **a.g.e.**, s.163; Özsoy, **a.g.e.**, s.67.

⁹⁸ Özel, **a.g.e.**, s.98; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.65; Ayiter, **a.g.e.**, s.103.

⁹⁹ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.18; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.587; Arbek, **a.g.e.**, s.54.

belirlenmesi bakımından zorunluluk arz etmektedir. Pratik açıdan bakıldığında ise, lisansın hukuki niteliğinin belirlenmesi, lisans alanın, lisans veren ve üçüncü kişilerle ilişkilerinin düzenlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Lisans sözleşmesi ile sahip olunan hakkın devri değil, bu hakkı kullanma yetkisinin verilmesi söz konusu olduğundan, lisans sözleşmesinin konusu olan hak ile bu sözleşmeden doğan lisans hakkı birbirinden farklıdır¹⁰⁰.

A. Marka Lisansı Sözleşmesine Konu Hakkın Niteliği

Fikri ve sınai mülkiyet kavramı, fikir ve sanat eserleri ile marka, patent, endüstriyel tasarım gibi sınai mülkiyet hakları üzerindeki hak sahipliğini ifade eder¹⁰¹. Bu haklar, yasal düzenlemeler ile korunarak mutlak hak kategorisine yükselmiştir¹⁰². Mutlak haklar, hak sahibinin maddi veya maddi olmayan bir mal üzerinde doğrudan doğruya sahip olduğu inhisari hak ve yetki; yani herkese karşı ileri sürülebilir ve herkesin uymakla yükümlü olduğu haklardır¹⁰³. Marka üzerindeki hak, mutlak nitelikte bir haktır¹⁰⁴. Mutlak haklar, mallar ve kişiler üzerinde tanınan mutlak haklar olmak üzere ikiye ayrılırken; mallar üzerinde tanınan mutlak haklar ise, maddi ve gayri maddi mallar üzerinde tanınan mutlak haklar olmak üzere ikiye ayrılır¹⁰⁵. Marka hakkının söz konusu ayrımlardan hangisine girdiğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

¹⁰⁰ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.23; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.591.

¹⁰¹ Özel, **a.g.e.**, s.35; Rockman, **a.g.e.**, s.4; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.3; May, **a.g.e.**, s.5vd; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.571; Burada geçen “mülkiyet” ifadesi, Medeni Kanunun sadece eşya ve kanunen tanınan diğer istisnalar üzerinde tanıdığı bir aynı hak anlamında değil, “sahiplik” anlamında kullanılmaktadır.

¹⁰² Özel, **a.g.e.**, s.80; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.573.

¹⁰³ Özsunay, Ergun; **Medeni Hukuka Giriş**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, İÜHF Yayınları N.697, İstanbul 1986, s.246; Arkan, **Marka, C.II**, s.175, dn.1; Özel, **a.g.e.**, s.91; Kaya, **a.g.e.**, s.39; Ünal, **a.g.e.**, s.151; Şanal, **a.g.e.**, s.28; Ongan, **a.g.e.**, s.44; Ortan, **a.g.e.**, s.41; Özsoy, **a.g.e.**, s.71.

¹⁰⁴ Arkan, **Marka, C.I**, s.126; Arkan, **Marka, C.II**, s.175; Tekinalp, **a.g.e.**, §23, N.1; Özel, **a.g.e.**, s.91; Kaya, **a.g.e.**, s.35; Ünal, **a.g.e.**, s.21; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.51, 207; Sert, **a.g.e.**, s.15; Keskin, **a.g.e.**, s.48; Özarmağan, **a.g.e.**, s.10; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.24; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.591; Ongan, **a.g.e.**, s.25.

¹⁰⁵ Özsunay, **a.g.e.**, s.248; Ünal, **a.g.e.**, s.21-22; Ortan, **a.g.e.**, s.41; Özsoy, **a.g.e.**, s.71.

Gayri maddi mallar, maddi bir mevcudiyeti olmayan, genellikle insanın fikri çalışmasının ürünü olan¹⁰⁶ ve üzerinde somutlaştığı maddi maldan ayrı bir hukuki varlığa sahip olan, asıllarında herhangi bir değişikliğe uğramaksızın her zaman ve her yerde varlıklarını sürdürebilme ve algılanabilme özelliğine sahip olan, ekonomik bir fayda sağlayan mallardır¹⁰⁷. Marka, üzerinde doğrudan hakimiyet tesis edilen bir eşya olmayıp, üzerine konulduğu ve böylelikle somutlaştığı maldan ayrı bir ekonomik değere sahip olan, gayri maddi bir malvarlığı unsurudur¹⁰⁸. Dolayısıyla, markanın, gayri maddi mal üzerindeki mutlak hak olduğunu söylemek mümkündür.

Mutlak bir hak olan marka hakkı, marka sahibine inhisari hak ve yetkiler verir¹⁰⁹. 556 sayılı KHK m.9/1 uyarınca, marka tescilinden doğan haklar münhasıran marka sahibine aittir. Benzer şekilde, Tasarı m.9/1 de, marka tescilinin, sahibine, markayı münhasıran kullanma hakkı verdiğini belirtmiştir. Anılan madde hükümleri, markanın marka sahibine sağladığı hakları belirlemiştir. İnhisari hak ve yetkilerin, marka ile ilgili borçlandırıcı ve tasarrufi işlemlerde bulunma yetkisi¹¹⁰ ve üçüncü kişilerin markayı izinsiz kullanmalarını engelleme yetkisi¹¹¹ olmak üzere iki yönü vardır. Dolayısıyla,

---

¹⁰⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, §1, N.6; Gayri maddi mallar bakımından söz konusu olan fikri çalışmanın ürünü olma ve fikri emek sarf etme unsurları, markalarda ön planda değildir. Özarmağan, **a.g.e.**, s.9; Marka her ne kadar fikri haklar kapsamında mütalaa edilse de, fikir ve sanat eserleri için gerekli olan düşünce ve yaratma sistematiği markalar bakımından görülmemektedir. Aksi görüş için bkz. Ünal, **a.g.e.**, s.46; Marka seçiminde markanın ayırt edici, tanıtıcı ve akılda kalıcı olmasına dikkat edilmesi sebebiyle, fikir ve sanat eserlerindeki kadar ön planda olmamakla birlikte, markalar bakımından da fikri çalışmanın ürünü olma ve fikri emek sarf etme unsurları etkilidir.

¹⁰⁷ Özsunay, **a.g.e.**, s.249; Özel, **a.g.e.**, s.34; Ünal, **a.g.e.**, s.22-23; Gürzumar, **a.g.e.**, s.36-37; Kırca, **a.g.e.**, s.80-81; Ayiter, **a.g.e.**, s.2.

¹⁰⁸ Arkan, **Marka, C.II**, s.175; Tekinalp, **a.g.e.**, §1, N.6; Özel, **a.g.e.**, s.36; Kaya, **a.g.e.**, s.35-36; Ünal, **a.g.e.**, s.22; Gürzumar, **a.g.e.**, s.37; Bilgili, **a.g.m.**, s.410; Sargın, **a.g.e.**, s.14; Şanal, **a.g.e.**, s.29; Rockman, **a.g.e.**, s.4; May, **a.g.e.**, s.147.

¹⁰⁹ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.135; Ongan, **a.g.e.**, s.25; Sert, **a.g.e.**, s.15; Şanal, **a.g.e.**, s.28; Özarmağan, **a.g.e.**, s.10; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.179; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.5; Rockman, **a.g.e.**, s.4.

¹¹⁰ Marka sahibi, bir eşyanın maliki gibi hakkını kullanma veya kullanmama ya da tasarruf konusunda bir serbestiye sahiptir. Marka üzerindeki inhisari yetkinin mülkiyet hakkı üzerindeki hak ve yetkiler ile benzerliği bulunmaktadır. Özellikle, marka ile ilgili borçlandırıcı ve tasarrufi işlemlerde bulunma yetkisi, mülkiyet benzeri bir tasarruf yetkisine benzetilmektedir. Kaya, **a.g.e.**, s.38.

¹¹¹ Özel, **a.g.e.**, s.80; Kaya, **a.g.e.**, s.37; Ünal, **a.g.e.**, s.21; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.573; Şanal, **a.g.e.**, s.28; Özarmağan, **a.g.e.**, s.10; Ayiter, **a.g.e.**, s.88, Özsoy, **a.g.e.**, s.71; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.179; Rockman, **a.g.e.**, s.4; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.4.

marka hakkının, olumlu kullanma haklarını ve olumsuz yasaklama yetkilerini içerdiğini söylemek mümkündür¹¹².

Marka, marka sahibine, tescilli olduğu mal ve hizmetlere ilişkin olarak markayı kullanma hususunda münhasır hak tanır¹¹³. Marka sahibi, bizzat veya izni ile üçüncü kişiler üzerinden markasını ekonomik şekilde değerlendirebilmektedir. Buna karşın, markanın sağladığı münhasır haktan ötürü, markanın sahibinin onayı olmaksızın kullanılması hakkın ihlali sonucunu doğuracağından, marka sahibi markasının bir başkası tarafından haksız kullanımını engelleyebilmektedir.

B. Lisans Hakkının Hukuki Niteliği

Marka lisans hakkı, marka lisansı sözleşmesi ile lisans alanın elde ettiği markayı kullanma hakkıdır. Lisans hakkının hukuki niteliği Alman, İsviçre ve Türk Hukuklarında tartışmalıdır. Tartışma, lisans hakkının mutlak, ayni ve nispi hak ayrımında hangi hak türü içerisinde yer aldığı hususunda görüş birliğine varılamamasından ileri gelmektedir. Alman ve İsviçre Hukukunda, inhisari olmayan lisansın nispi hak bahşettiği ve dolayısıyla borçlandırıcı bir işlem niteliğinde olduğu kabul edilmekte¹¹⁴, inhisari lisansa ilişkin görüş ayrılıkları ortaya çıkmaktadır¹¹⁵.

Alman Hukukundaki tartışma, patent lisansını esas almakta, patent lisansının bir hakkın kullanılmasının devri mi yoksa patent sahibinin kendi

---

¹¹² Tekinalp, **a.g.e.**, §23, N.1; Özel, **a.g.e.**, s.109; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.51; Sargın, **a.g.e.**, s.161; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.103; Ayiter, **a.g.e.**, s.116-117; Ortan, **a.g.e.**, s.173; Yüksel, **a.g.e.**, s.106; Özsoy, **a.g.e.**, s.126; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.5; Rockman, **a.g.e.**, s.4; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.4.

¹¹³ Arkan, **Ticari İşletme**, s.286; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.51; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.5; May, **a.g.e.**, s.79.

¹¹⁴ Özel, **a.g.e.**, s.82; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Başlar, Yusuf, "Marka Lisans Hakkının ve Marka Lisansı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Y.3, S.20, Nisans 2008, s.82; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.18; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.588; Ongan, **a.g.e.**, s.42.

¹¹⁵ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.18; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.588, Ortan, **a.g.e.**, s.43-44.

hakkını lisans alana karşı kullanmaktan vazgeçme borcu mu yüklediği hususunda yoğunlaşmaktadır¹¹⁶. Alman Hukukundaki baskın görüşe göre, inhisari lisans sözleşmesinde, lisans verenin kendi hakkını lisans alana karşı kullanmama ve lisans alanın kullanmasına katlanma yükümlülüğü bulunduğundan, lisans alan aynı veya aynı benzeri hak elde etmektedir¹¹⁷. Lisansın aynı niteliği bölünme teorisi ile açıklanmakta; aynı nitelikte bir hak olduğu ileri sürülen patent hakkının devredilebilecek parçalara ayrılmasının mümkün olduğu ve kullanım hakkının devrinin bir aynı hak devri olduğu kabul edilmektedir¹¹⁸. Tartışma, lisansa aynı hak vasfı verilmesi halinde, aynı hakkın bir mutlak hak olmasından ötürü, lisans alanın bu hakkı herkese karşı ileri sürebilmesine imkân sağlayacağından dolayı önem arz etmektedir. Özel, Alman Hukukunda inhisari marka lisansının da patent lisansı gibi aynı hak doğurduğunu ifade ederken¹¹⁹; *Gürzumar*, Alman Hukukunda inhisari ve inhisari olmayan marka lisansı sözleşmesinin aynı hak kurmasının çoğunluk tarafından reddedildiğini ileri sürmektedir¹²⁰.

İsviçre Hukukunda, sözleşmenin inhisari veya inhisari olmayan lisans sözleşmesi olmasına bakılmaksızın, lisansın lisans alana nispi hak tanıyan bir borçlandırıcı işlem olduğu kabul edilmekte, aynı hak sağladığı görüşü ise reddedilmektedir¹²¹. Lisansın lisans alana nispi hak tanıyan bir borçlandırıcı işlem olarak nitelendirilmesinin bir sonucu olarak, lisans alan, üçüncü kişiler tarafından lisans hakkının ihlal edilmesi halinde, lisans verene ait dava ve

---

¹¹⁶ Başlar, **a.g.m.**, s.82; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.19; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.588; Ortan, **a.g.e.**, s.40.

¹¹⁷ Özel, **a.g.e.**, s.84; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Başlar, **a.g.m.**, s.82-83; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.19; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.588; Ongan, **a.g.e.**, s.41; Gürzumar, **a.g.e.**, s.95; Ortan, **a.g.e.**, s.44-45; Yüksel, **a.g.e.**, s.79.

¹¹⁸ Özel, **a.g.e.**, s.72; Başlar, **a.g.m.**, s.82-83; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.20; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.588; Ongan, **a.g.e.**, s.41; Gürzumar, **a.g.e.**, s.95; Ortan, **a.g.e.**, s.46; Yüksel, **a.g.e.**, s.80; Özsoy, **a.g.e.**, s.73; s.38-39; Arbek, **a.g.e.**, s.55.

¹¹⁹ Özel, **a.g.e.**, s.82.

¹²⁰ Gürzumar, **a.g.e.**, s.95.

¹²¹ Özel, **a.g.e.**, s.85; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.210; Başlar, **a.g.m.**, s.83; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.19; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.588; Ongan, **a.g.e.**, s.42; Gürzumar, **a.g.e.**, s.95; Ortan, **a.g.e.**, s.58-59.

takip yollarına başvuramayacaktır¹²². Ancak, lisans sözleşmesinin sicile kaydedilmesi halinde lisans alana tanınmış olan nispi hakkın kuvvetlendirilmiş bir nispi hakka dönüşeceği ve lisans alanın lisans hakkını lisans konusunu sonradan devralan kişilere karşı ileri sürebileceği kabul edilmektedir¹²³.

Türk Hukukunda ise, Alman ve İsviçre Hukuklarında ileri sürülen görüşler çeşitli yazarlar tarafından savunulmaktadır. Bu bölümde, lisans hakkının aynı, mutlak ve nispi hak niteliğine ilişkin olarak doktrinde yer alan görüşler çerçevesinde lisans hakkının hukuki niteliği incelenecektir.

1. Lisansın Aynı Hak Niteliği

Aynı haklar, aksi kanunda belirtilmediği sürece, yalnızca eşya üzerinde kurulabilen, kişilere eşya üzerinde doğrudan doğruya hakimiyet sağlayan ve bu nedenle herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardır¹²⁴. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, bir hakkın aynı hak sayılabilmesi için kural olarak eşya üzerinde kurulması gerekmektedir¹²⁵. Eşya, üzerinde ferdi hakimiyet kurulabilen, ekonomik değer taşıyan, kişilik dışı maddi varlıklardır¹²⁶.

---

¹²² Başlar, **a.g.m.**, s.83; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.21; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.590; Gürzumar, **a.g.e.**, s.96; Ortan, **a.g.e.**, s.58-59.

¹²³ Özel, **a.g.e.**, s.85; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.210; Başlar, **a.g.m.**, s.83; Ongan, **a.g.e.**, s.42; Gürzumar, **a.g.e.**, s.96; Ortan, **a.g.e.**, s.92.

¹²⁴ Özsunay, **a.g.e.**, s.266; Oğuzman, M. Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe; **Eşya Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Eklemeler Yapılmış 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004, s.3; Sirmen, **a.g.e.**, s.4; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.50; Özel, **a.g.e.**, s.78; Başlar, **a.g.m.**, s.84; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.22; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.575.

¹²⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.4; Sirmen, **a.g.e.**, s.4; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.50; Sargın, **a.g.e.**, s.160; Başlar, **a.g.m.**, s.84; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.19; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.575; Ongan, **a.g.e.**, s.40; Ortan, **a.g.e.**, s.41.

¹²⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.6; Sirmen, **a.g.e.**, s.5; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.37; May, **a.g.e.**, s.49.

Marka, üzerinde fiili hakimiyet kurulacak maddi bir varlığa haiz olmaması sebebiyle eşya olarak nitelendirilemez¹²⁷. Markanın eşya sayılamayacağı, Yargıtay'ın bir kararında şu ifadelerle yer almıştır¹²⁸: “Öncelikle, marka ve ayırt edici ad ve işaretler maddi bir varlığa sahip bulunmamaktadır. Bu nedenle yani bir eşya niteliğini haiz olmadığından zilyetliğe konu olamazlar.” Marka hakkının mutlak hak olması sebebiyle, aynı haklara benzerlikler göstermesi son derece doğaldır¹²⁹. Ancak, marka eşya olmadığından, lisans konusu hakkın da aynı hak olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹³⁰.

Türk Hukukunda lisans hakkının aynı hak niteliğinde olduğunu savunan yazarlar, Alman Hukukunda olduğu gibi inhisari ve inhisari olmayan lisans ayrımı yaparak, inhisari olmayan lisans sözleşmesinin nispi hak doğuran bir sözleşme olduğunu, inhisari lisans sözleşmesinin ise aynı hak doğuran bir sözleşme olduğunu kabul etmektedir¹³¹. Alman Hukukunda olduğu gibi burada da aynı hak görüşünün temelinde bölünebilirlik teorisinin yer aldığı, sınai mülkiyet konusu olan hakkın bölünebilir bir nitelik gösterdiği ve lisans sözleşmesinin hakkın bir kısmının devrine ilişkin olduğu ileri sürülmektedir¹³². Lisans verilmesi bir tasarruf işlemi olarak kabul edilmekte; lisans verenin lisans konusu mal üzerinde sahip olduğu hakkın bir kısmını lisans alana devretmesi ile devredilen oranda kendi hak sahipliği sona ermektedir¹³³. Günümüzdeki eğilim, gayri maddi malların bölünmez nitelikte bir hak olarak kabul edilmesi yönündedir¹³⁴.

¹²⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.6; Özel, **a.g.e.**, s.78; Sargın, **a.g.e.**, s.160; Özarmağan, **a.g.e.**, s.11; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.23; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.575; Ongan, **a.g.e.**, s.40.

¹²⁸ Yarg.11.HD., T.09.03.2000, E.1999/8623, K.2000/2332, (www.kazanci.com/01.08.2011).

¹²⁹ Arbek, **a.g.e.**, s.59.

¹³⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.192, dn.69; Özel, **a.g.e.**, s.78; Ünal, **a.g.e.**, s.150; Sargın, **a.g.e.**, s.160; Başlar, **a.g.m.**, s.85; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.23; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.576; Ongan, **a.g.e.**, s.40; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97.

¹³¹ Ongan, **a.g.e.**, s.43; Ortan, **a.g.e.**, s.69; Yüksel, **a.g.e.**, s.79; Özsoy, **a.g.e.**, s.73.

¹³² Ongan, **a.g.e.**, s.44; Sargın, **a.g.e.**, s.159; Ayiter, **a.g.e.**, s.104; Özsoy, **a.g.e.**, s.73.

¹³³ Ongan, **a.g.e.**, s.43; Sargın, **a.g.e.**, s.159; Ortan, **a.g.e.**, s.98.

¹³⁴ Ortan, **a.g.e.**, s.97.

Aynı haklarda sınırlı sayı ilkesi geçerli olduğu için, kişilerin kendi serbest iradeleriyle kanunda düzenlenen aynı haklar dışında yeni aynı hak yaratmaları mümkün değildir¹³⁵. 556 sayılı KHK'da lisans hakkının aynı nitelikte bir hak olduğu yönünde herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Lisans hakkının özellikleri de onun bir aynı hak olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir.

2. Lisansın Mutlak Hak Niteliği

Mutlak hak, hak sahibi olmayan üçüncü kişilerin hakkı ihlalden kaçınmalarını sağlayan ve herkese karşı ileri sürülebilen haklardır¹³⁶. Türk Hukukunun aynı hakkı maddi varlığı olan şeylere hasretmesi sebebiyle, maddi varlığı olmayan hak üzerindeki lisans bakımından, aynılık yerine mutlaklık kavramı üzerinde durulmaktadır. Doktrinde, marka lisans hakkının mutlak nitelikte bir hak olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Marka lisans hakkının sahibine mutlak nitelikte bir hak bahşedeceği görüşünü savunan yazarlar, 556 sayılı KHK m.21/X'da marka siciline tescil edilen lisansın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesine ilişkin düzenleme sebebiyle kanun koyucunun sicile tescil edilen lisansa mutlak bir etki tanıdığı olmasına ve marka hakkına tecavüz halinde lisans alanın dava açabilmesine dayanmaktadırlar¹³⁷.

Marka siciline tescil edilen lisansın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesini düzenleyen kanun koyucunun, tescil edilen lisansa mutlak bir etki tanıdığı ileri sürülmektedir. Marka lisansı sözleşmesinin sicile tescili

---

¹³⁵ Özsunay, **a.g.e.**, s.266-267; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.22-23; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.20; Sirmen, **a.g.e.**, s.34; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.50; Özel, **a.g.e.**, s.88-89; Sargın, **a.g.e.**, s.160; Özsoy, **a.g.e.**, s.75.

¹³⁶ Özsunay, **a.g.e.**, s.246; Arkan, **Marka, C.II**, s.175, dn.1; Özel, **a.g.e.**, s.91; Kaya, **a.g.e.**, s.39; Ünal, **a.g.e.**, s.151; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.573; Şanal, **a.g.e.**, s.28; Ongan, **a.g.e.**, s.44; Ortan, **a.g.e.**, s.41; Özsoy, **a.g.e.**, s.71.

¹³⁷ Arkan, **Marka, C.II**, s.193; Özel, **a.g.e.**, s.97; Ünal, **a.g.e.**, s.151; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.208; Başlar, **a.g.m.**, s.86; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.29; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.597; Ongan, **a.g.e.**, s.44.

kurucu değil; bildirici etkiye sahiptir¹³⁸. Lisans hakkının, tarafların geçerli bir marka lisansı sözleşmesi akdetmesi ile doğması ve tescilin kurucu nitelikte olmaması sebebiyle, sicile tescilden önce mevcut olduğunu söylemek mümkündür¹³⁹. Lisans hakkının mutlak nitelikte bir hak olduğunu kabul etmek, lisans sözleşmesinin yapılmasıyla birlikte bu hakkın herkese karşı ileri sürülebilebileceğinin de kabul edilmesi anlamına gelmektedir¹⁴⁰. Oysa ki, lisans hakkının iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi ancak sicile tescil ile söz konusu olabilmektedir¹⁴¹.

Markaya tecavüz halinde lisans alana dava açma hakkı verilmesi de, lisans hakkının mutlak hak niteliğinde olduğunun kabul edilmesi için yeterli değildir¹⁴². Mutlak hakların herkese karşı ileri sürülebilmesi haklar olması sebebiyle, lisans hakkının mutlak hak bahsettiğini söyleyebilmek için lisans alanın dava açma hakkının tartışmasız varlığı kabul edilmelidir¹⁴³. Lisans alanın dava açma hakkı, lisans sözleşmesinin inhisari veya inhisari olmayan lisans sözleşmesi olmasına göre farklılık göstermektedir. İnhisari lisans alan, aksi sözleşmede öngörülmemiş olmadıkça, 556 sayılı KHK'da öngörülen davaları kendi adına açma hakkına sahiptir¹⁴⁴. Buradan anlaşıldığı üzere, inhisari lisans alan, lisans sözleşmesinden doğan ve lisans verene karşı ileri sürülebileceği taleplerin yanı sıra, koruma hakkına dayanarak üçüncü kişilere

¹³⁸ Arkan, **Marka, C.II**, s.198; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.33; Bozkurt-Yaşar, Sevgi; "Marka Lisansı Sözleşmesinin Şekli ve Lisansın Sicile Kaydı", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Y.1, S.1, Eylül 2006, s.38; Özel, **a.g.e.**, s.62; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Ünal, **a.g.e.**, s.152; Meran, **a.g.e.**, s.290; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.213; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.746-747; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.346; Başlar, **a.g.m.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.68; Ongan, **a.g.e.**, s.68.

¹³⁹ Özel, **a.g.e.**, s.62; Ünal, **a.g.e.**, s.152; Başlar, **a.g.m.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.68.

¹⁴⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.196; Özel, **a.g.e.**, s.83-84; Ünal, **a.g.e.**, s.154; Başlar, **a.g.m.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.24.

¹⁴¹ Arkan, **Marka, C.II**, s.198; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.33; Özel, **a.g.e.**, s.62; Ünal, **a.g.e.**, s.152; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.746-747; Sargın, **a.g.e.**, s.156; Başlar, **a.g.m.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.68; Ayiter, **a.g.e.**, s.122.

¹⁴² Özel, **a.g.e.**, s.97; Ünal, **a.g.e.**, s.152; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209; Başlar, **a.g.m.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.27; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.595.

¹⁴³ Başlar, **a.g.m.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.29; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.597.

¹⁴⁴ İnhisari lisans alana dava açma hakkının ancak lisans sözleşmesi ile aksi kararlaştırılmadığı hallerde tanınmaktadır. Lisans alanın dava açma hakkının diğer tarafın rızasına bağlandığı anlamına gelen bu durum, mutlak hakların niteliğine aykırı düşmektedir. Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.26; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.594.

karşı da ileri sürebileceği taleplere sahiptir. İnhisari olmayan lisans sözleşmesinde ise, esas olarak lisans alanın dava açma hakkı bulunmamasıyla birlikte, belli koşulların gerçekleşmesi halinde lisans alana kendi adına dava açma hakkı verilmiştir. Lisans alan, noter yoluyla yapacağı bildirimle marka sahibinden gereken davayı açmasını talep etme hakkına sahiptir. Bu talebin kabul görmemesi veya marka sahibi tarafından üç ay içinde dava açılmaması halinde, lisans alan yapmış olduğu bildirimde ekleyerek dava açabilmektedir.

Arkan, inhisari lisans sahibinin aksi sözleşmede öngörülmüş olmadıkça ve inhisari olmayan lisans sahibinin ise yukarıda belirtilen koşulların gerçekleşmesi halinde kendi adına dava açma hakkına sahip olması karşısında, inhisari ve inhisari olmayan lisans ayrımı yapmadan marka lisansı sözleşmesinin lisans alana herkese karşı ileri sürülebilir bir mutlak hak sağladığını ileri sürmektedir¹⁴⁵. Oysa ki, lisans alanın dava açma hakkının belli koşulların gerçekleşmesine bağlanması, lisans hakkının mutlak nitelikte bir hak olduğu görüşü ile bağdaşmamaktadır¹⁴⁶. Nitekim, lisans alanın dava açma hakkı, lisans hakkının mutlak hak niteliğinden değil; yasal düzenlemelerde özel olarak öngörülmesinden kaynaklanmaktadır¹⁴⁷.

Mutlak haklar bakımından sınırlı sayı ilkesi geçerli olduğundan, kişilerin kendi serbest iradeleriyle kanunda düzenlenen mutlak hak tipleri dışında yeni mutlak hak tipleri meydana getirmeleri mümkün değildir¹⁴⁸. 556 sayılı KHK'da lisans hakkının mutlak nitelikte bir hak olduğu yönünde herhangi bir düzenleme yer almamakla birlikte, lisans hakkının özellikleri de onun bir

---

¹⁴⁵ Arkan, **Marka, C.II**, s.196. Aksi görüş için bkz. Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.26; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.595; Kanun koyucu tarafından üçüncü kişilerin hakka ilişkin ihlallerine karşı doğrudan dava açma hakkı verilmeyen basit lisanslar bakımından mutlak hakkın varlığı hiçbir şekilde savunulamaz.

¹⁴⁶ Ünal, **a.g.e.**, s.152; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209.

¹⁴⁷ Özel, **a.g.e.**, s.90; Ünal, **a.g.e.**, s.155; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209; Sargın, **a.g.e.**, s.163; Başlar, **a.g.m.**, s.89; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.29; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.597; Ongan, **a.g.e.**, s.46; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97; Özsoy, **a.g.e.**, s.75.

¹⁴⁸ Özsunay, **a.g.e.**, s.247; Ünal, **a.g.e.**, s.153; Başlar, **a.g.m.**, s.88; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.26; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.594; Özsoy, **a.g.e.**, s.74.

mutlak hak olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir¹⁴⁹. Bu açıklamalar ışığında, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilme veya dava açabilme gibi bir takım mutlak hak özelliklerine sahip olan marka lisansının mutlak hak niteliğinde olmadığı kabul edilmesi yerinde olacaktır¹⁵⁰.

3. Lisansın Nispi Hak Niteliği

İrade özgürlüğü ilkesinin doğal sonucu olarak ortaya çıkan sözleşmelerin nispiyeti ilkesi, kural olarak sözleşmelerin yalnızca tarafları üzerinde hüküm doğurması, üçüncü kişiler üzerinde hiçbir etkiye sahip olmamasını ifade eder¹⁵¹. Alacaklı sözleşmeden doğan borcun ifasını sadece borçludan isteyebilir ve söz konusu borcun ifa edilmeyerek ihlali ise sadece borçlu tarafından gerçekleştirilebilir¹⁵². Borç ilişkisinin sadece alacaklı ve borçlu arasında bir bağ olması, borç ilişkisinden doğan alacak hakkının nispi bir hak olarak vasıflandırılmasına yol açar¹⁵³. Dolayısıyla, bir borç ilişkisinin ortaya çıkmasına kaynaklık eden sözleşmelerin, kural olarak, bir nispi hakkın doğmasına sebep olduğu söylenebilir¹⁵⁴.

Nispi haklar bakımından sınırlı sayı ilkesi geçerli olmadığı için, kişiler serbest iradeleriyle, kanunun çizdiği sınırlar içerisinde nispi hak meydana

¹⁴⁹ Ünal, **a.g.e.**, s.153; Başlar, **a.g.m.**, s.88.

¹⁵⁰ Oğuzman, M. Kemal/Öz, Turgut; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 8. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s.24; Ünal, **a.g.e.**, s.153; Sargın, **a.g.e.**, s.162; Başlar, **a.g.m.**, s.88; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.26; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.594; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97; Ayiter, **a.g.e.**, s.122-123.

¹⁵¹ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.24; Eren, **a.g.e.**, s.49-50; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.8; Kayak, Sevgi, “Sözleşmenin Nispiyeti İlkesinin Hukuki Temeli: Tarihi Perspektif”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.1033.

¹⁵² Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.17; Eren, **a.g.e.**, s.49; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.8; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.14; Kayak, **a.g.m.**, s.1034; Sirmen, **a.g.e.**, s.25; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.140.

¹⁵³ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.24; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.8; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.14; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.43; Özel, **a.g.e.**, s.77.

¹⁵⁴ Özsunay, **a.g.e.**, s.256; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.24; Eren, **a.g.e.**, s.51; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.8; Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.14; Sirmen, **a.g.e.**, s.23; Esener/Güven, **a.g.e.**, s.44; Ünal, **a.g.e.**, s.154; Kayak, **a.g.m.**, s.1037; Ayiter, **a.g.e.**, s.100.

getirebilirler¹⁵⁵. Marka lisansı sözleşmesinin yapılmasıyla, nispi bir hakkın doğması söz konusu olmaktadır. Nispi haklar, bir şeyin verilmesi, yapılması ya da yapılmamasına ilişkin edimleri içeren istemlerdir¹⁵⁶. Marka lisansı sözleşmesinden doğan asli edim yükümlülükleri, lisans verenin lisans konusunu lisans alanın kullanımına sunması ve lisans alanın lisans bedelini ödemesi, verme yükümlülüğü içeren edimlerdir¹⁵⁷. Bu sebeple, lisans hakkı nispi nitelikte bir haktır¹⁵⁸.

Lisans hakkının nispi hak olduğunun kabul edilmesi halinde, nispi hakların sadece yükümlü tarafa karşı ileri sürülebileceği olgusundan hareketle, lisans hakkının sadece lisans verene karşı kullanılabilmesi belirtilmektedir¹⁵⁹. Lisans hakkının tescilden sonra iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi ve üçüncü kişilerin ihlali halinde lisans alan tarafından dava açılabilmesi, hakkının nispi niteliği ile bağdaşmaz¹⁶⁰. Doktrinde bir görüş, lisans hakkının bahsedilen özelliklerinden dolayı, kıyas yolu ile kuvvetlendirilmiş bir nispi hak¹⁶¹ olarak nitelendirilebileceği yönündedir¹⁶². Bu görüşe göre, lisans hakkı tescilden önce mevcut olmakla birlikte, kuvvetlendirilmiş nispi haklarda olduğu gibi, tescilden sonra üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir hale gelmektedir.

¹⁵⁵ Özsunay, **a.g.e.**, s.256; Eren, **a.g.e.**, s.53; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.20; Ünal, **a.g.e.**, s.153.

¹⁵⁶ Özsunay, **a.g.e.**, s.255; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.3; Eren, **a.g.e.**, s.94; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.3.

¹⁵⁷ Odman, N. Ayşe; **Fikri Mülkiyet Hukuku ile Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s.44; Bu edimlerin yanında, lisans veren ve lisans alan için, verme, yapma, yapmama yükümlülükleri içeren diğer edimler de söz konusu olabilir.

¹⁵⁸ Özel, **a.g.e.**, s.96-97; Ünal, **a.g.e.**, s.154; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.24; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.591; Sargın, **a.g.e.**, s.163; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97; Ayiter, **a.g.e.**, s.122; Arbek, **a.g.e.**, s.60.

¹⁵⁹ Arkan, **Marka, C.II**, s.192; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209; Sargın, **a.g.e.**, s.163; Başlar, **a.g.m.**, s.89; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97; Ortan, **a.g.e.**, s.43; Özsoy, **a.g.e.**, s.74.

¹⁶⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.193, 196; Ünal, **a.g.e.**, s.154; Ayiter, **a.g.e.**, s.122; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97.

¹⁶¹ Kayak, **a.g.m.**, s.1037; Sözleşmenin nispi ilkesi mutlak bir kural olmayıp bazı istisnaları vardır. Bunların başında zilyetlik ve tapu kütüğüne şerh gibi nispi hakları güçlendiren araçlar gelmektedir. Kanunda sayılan bazı nispi haklar, tapu kütüğüne şerh edilmek suretiyle güçlendirilmiş ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir hale getirilmiş olur. Özsunay, **a.g.e.**, s.260; Şerh, karşı tarafa yöneltililecek bir istemin, üçüncü kişilere karşı da ileri sürülebilmesini sağlar. Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.24; Şerh verilmekle hakkın niteliği değişmez, sadece etki alanı genişler. Eren, **a.g.e.**, s.54; Şerh sonucu kuvvetlendirilen bu tür haklardan doğan borçlar, eşyaya bağlı borç olarak nitelendirilir. Eşyaya bağlı borç ilişkisi de niteliği itibarıyla nispi karakterli borç ilişkisidir. Sirmen, **a.g.e.**, s.207; Şerh verilen hak, bir aynı hak haline gelmez.

¹⁶² Ünal, **a.g.e.**, s.155; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.210; Başlar, **a.g.m.**, s.89-90; Ongan, **a.g.e.**, s.46; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97; Ayiter, **a.g.e.**, s.122; Özsoy, **a.g.e.**, s.73.

Bu görüş, kuvvetlendirilmiş nispi haklar bakımından sınırlı sayı ve tipe bağlılık ilkelerinin geçerli olduğu ve kanunda açıkça belirtilmiş olmadıkça lisans sözleşmesinin böyle bir hak yarattığından bahsedilemeyeceği gerekçeleriyle eleştirilmektedir¹⁶³. Ayrıca, şerh edilenler dışında kalan kuvvetlendirilmiş nispi haklar sadece eşyaya bağlı borç ilişkisinin borçlusuna karşı ileri sürülebilme iken; lisans alanın KHK'nın verdiği yetki dâhilinde marka hakkını ihlal eden üçüncü kişilere karşı dava hakkına sahip olması; lisans sözleşmesine kuvvetlendirilmiş nispi hakkın etkisinden daha fazla etki tanınmakta olduğunu göstermektedir¹⁶⁴. 556 sayılı KHK'da lisans alana kuvvetlendirilmiş nispi hak tanındığına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeplerden ötürü, marka lisansı sözleşmesi ile kuvvetlendirilmiş nispi hak yaratıldığı görüşüne katılmak mümkün değildir.

Lisans hakkının sicile tescilden sonra iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinin ve üçüncü kişilerin ihlali halinde lisans alan tarafından dava açılabilmesinin, tescilin bir etkisi¹⁶⁵ veya yasal düzenlemelerde açıkça öngörülmesinin bir sonucu¹⁶⁶ olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, marka lisans sözleşmesinin, inhisari ve inhisari olmayan lisans ayrımı yapılmaksızın, sözleşmenin tarafları arasında nispi nitelikte hak ve borç yaratan, üçüncü kişilere karşı etki doğurmayan, marka hakkının sağladığı korumadan lisans alana yararlanma imkânı vermeyen ancak kanunda öngörülmediği ölçüde hakkı ihlal eden herkese karşı ileri sürülebilecek sözleşmesel bir ilişki olduğu kabul edilmelidir¹⁶⁷.

---

¹⁶³ Sargın, **a.g.e.**, s.161; Ongan, **a.g.e.**, s.46.

¹⁶⁴ Sargın, **a.g.e.**, s.162; Ongan, **a.g.e.**, s.46.

¹⁶⁵ Özel, **a.g.e.**, s.84; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209; Sargın, **a.g.e.**, s.156. Başlar, **a.g.m.**, s.89; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.24; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.592; Ayiter, **a.g.e.**, s.122. Lisans hakkının nispi nitelikte bir hak olduğu, fakat sicile tescil edilmekle mutlak etkili bazı yetkiler veren nispi bir hak haline geldiği yönünde bkz. Ünal, **a.g.e.**, s.155; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97.

¹⁶⁶ Özel, **a.g.e.**, s.90; Ünal, **a.g.e.**, s.155; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.209; Sargın, **a.g.e.**, s.163; Başlar, **a.g.m.**, s.89; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.29; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.597; Ongan, **a.g.e.**, s.46; Gürzumar, **a.g.e.**, s.97; Özsoy, **a.g.e.**, s.75.

¹⁶⁷ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.26; Sargın, **a.g.e.**, s.162; Ayiter, **a.g.e.**, s.122; Özsoy, **a.g.e.**, s.75.

C. Marka Lisansı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Türk Hukukunda sözleşme özgürlüğü ilkesi hakimdir. Sözleşme özgürlüğü kapsamında sözleşme yapıp yapmama, sözleşmenin karşı tarafını seçme, sözleşmenin şeklini seçme, sözleşmenin içeriğini değiştirme, sözleşmeyi ortadan kaldırma, sözleşmenin tipini ve muhtevasını belirleme özgürlüğü yer almaktadır¹⁶⁸. Bunlar arasından sözleşmenin tipini ve muhtevasını belirleme özgürlüğü, sözleşmenin hukuki niteliğinin ve sözleşmeye uygulanacak hükümlerin belirlenmesi açısından büyük öneme sahiptir. Kişilerin, hukuk düzeninin sınırları içerisinde, diledikleri tip ve muhtevada sözleşme yapma ve diledikleri hukuki sonuçları meydana getirme özgürlüğüne sahip olmaları sonucunda, pek çok sözleşme tipi ortaya çıkmaktadır.

Sözleşmeler, tipleri açısından, kanunda düzenlenen “isimli” sözleşmeler ve kanunda düzenlenmeyen “isimsiz” sözleşmeler şeklinde sınıflandırılmaktadır¹⁶⁹. Bu bağlamda, BK’nın özel borç ilişkileri kısmında veya özel kanunlarda düzenlenen sözleşmeler, “isimli” veya “tipik” sözleşme olarak nitelendirilirken¹⁷⁰; kanunda öngörülüp düzenlenmemiş, kendisine bir isim verilmemiş sözleşmeler ise, “isimsiz” veya “atipik” sözleşme olarak nitelendirilmektedir¹⁷¹. Belirtmek gerekir ki, bir sözleşmenin sadece ismi ile kanunda zikredilmiş olması, onun kanunda düzenlenmiş bir sözleşme olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir¹⁷².

¹⁶⁸ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.19vd.; Eren, **a.g.e.**, s.270vd.; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.66vd.; Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.9vd.; Zevkliler, Aydın/Gökyayla, Emre; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, 11. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010, s.7vd.; Yavuz, **a.g.e.**, s.4-5; Özel, **a.g.e.**, s.66; Oktay, “İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması”, **İÜHFİM**, Y.1995-1996, C.LV, S.1-2, s.267; Noyan, **a.g.e.**, s.588.

¹⁶⁹ Kuntalp, Erden; **Karışık Muhtevalı Akit**, AÜHF Yayınları N.291, Ankara 1971, s.10; Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.12; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.** s.10; Yavuz, **a.g.e.**, s.6; Oktay, **a.g.m.**, s.263; Kırca, **a.g.e.**, s.47.

¹⁷⁰ Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.12; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.10; Yavuz, **a.g.e.**, s.9; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.42; Kırca, **a.g.e.**, s.47.

¹⁷¹ Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.12; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.11; Yavuz, **a.g.e.**, s.9; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.43; Oktay, **a.g.m.**, s.264; Kırca, **a.g.e.**, s.47.

¹⁷² Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.53; Oktay, **a.g.m.**, s.264; Kırca, **a.g.e.**, s.48.

Türk Hukukunda lisans sözleşmesi herhangi bir kanunda düzenlenmiş değildir. Bundan dolayı, lisans sözleşmesinin isimsiz bir sözleşme olduğu kabul edilmektedir¹⁷³. Ancak, konusu marka olan lisans sözleşmeleri, 556 sayılı KHK m.21 ve m.22 hükümlerinde ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiş olduğu için, bazı yazarlar marka lisansı sözleşmesinin isimsiz sözleşme olarak nitelendirilemeyeceği görüşünü savunmaktadır¹⁷⁴. 556 sayılı KHK'nın anılan hükümlerinde marka lisansı sözleşmesi ismi ile zikredilmiş ve hakkında bazı kurallara yer verilmiştir. Buna karşılık, sözleşmenin yasal tanımına ve unsurlarına yer verilmemiştir. Benzer biçimde, Tasarı m.44'te, lisansa ilişkin hükümler sevk edilmiş olmakla birlikte, sözleşme bir bütün olarak düzenlenmemiştir. Sözleşmenin bir bütün olarak düzenlenmemiş olması sebebiyle isimli bir sözleşme olarak nitelendirilmesi mümkün olmadığından, isimsiz bir sözleşme olarak kabul edilmesi gerekmektedir¹⁷⁵. Bununla birlikte, sözleşmenin isimsiz sözleşme türlerinden hangisine girdiğinin belirlenmesi de gerekmektedir. İsimsiz sözleşmeler, bileşik sözleşmeler, karma sözleşmeler ve kendine özgü yapısı olan (sui generis) sözleşmeler olmak üzere üçe ayrılır¹⁷⁶.

Birleşik sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş olan, hukuki nitelik ve vasıfları itibariyle birbirlerinden tamamen farklı ve bağımsız olan iki veya daha fazla sözleşmenin, kendilerine özgü vasıfları değişmeden, tarafların

¹⁷³ Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.64; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Özel, **a.g.e.**, s.111; Ünal, **a.g.e.**, s.143; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.741; Başlar, **a.g.m.**, s.90; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.52; Ongan, **a.g.e.**, s.37; Gürzumar, **a.g.e.**, s.92; Kırca, **a.g.e.**, s.83; Ayiter, **a.g.e.**, s.107; Ortan, **a.g.e.**, s.22; Yüksel, **a.g.e.**, s.82.

¹⁷⁴ Arkan, **Marka, C.II**, s.191; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.208; Gürzumar, **a.g.e.**, s.92; Sargın, **a.g.e.**, s.165, dn.45; 556 sayılı KHK'da lisans sözleşmesinin tanımı verilmemiş olmakla birlikte, lisans verilip verilmeyeceği hususu, kimin lisans vermeye yetkili olduğu, lisansın niteliği, lisansın hak sahibine tanıdığı haklar, tescil şartı ve etkisi, üçüncü kişiler üzerindeki etkisi, lisansın sona erebileceği bazı özel durumlar hükme bağlanmış olmakla, marka lisansı isimsiz sözleşme olma vasfını kaybetmiştir.

¹⁷⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Özel, **a.g.e.**, s.112; Ünal, **a.g.e.**, s.156; Başlar, **a.g.m.**, s.91; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.53; Oktay, **a.g.m.**, s.274; Ongan, **a.g.e.**, s.37; Kırca, **a.g.e.**, s.48.

¹⁷⁶ Kuntalp, **a.g.e.**, s.10-13; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.16; Yavuz, **a.g.e.**, s.11; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.43-44; Özel, **a.g.e.**, s.112; Ünal, **a.g.e.**, s.157; Sargın, **a.g.e.**, s.166; Oktay, **a.g.m.**, s.272. Kanunda düzenlenmemiş olan sözleşmeleri, karma sözleşmeler ve kendine özgü sözleşmeler olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutan görüş için bkz. Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.12; Gürzumar, **a.g.e.**, s.20, dn.126; Kırca, **a.g.e.**, s.48.

serbest iradeleriyle ve ortak bir amaç doğrultusunda birbirlerine bağlandığı sözleşmelerdir¹⁷⁷. Marka lisansı sözleşmesinde birbirlerinden farklı ve bağımsız iki veya daha fazla sözleşmenin birbirine bağlanması söz konusu olmadığı için, marka lisansı sözleşmesi bileşik sözleşme değildir¹⁷⁸. Bu nedenle, doktrindeki görüşler, marka lisansı sözleşmesinin karma veya kendine özgü yapısı olan sözleşme oldukları yönünde yoğunlaşmaktadır.

Karma sözleşmeler, kanunda düzenlenmemiş sözleşme tiplerine ait esaslı unsurların kanunun öngörmediği şekilde ve fakat içeriklerini kaybetmeden bir araya getirilmesiyle meydana gelen sözleşmelerdir¹⁷⁹. Marka lisansı sözleşmesinde kanunda düzenlenen sözleşme tiplerine ait unsurların kanunun öngörmediği şekilde bir araya getirilmesi söz konusu olmadığından, marka lisansı sözleşmesi karma sözleşme değildir¹⁸⁰. Ancak, lisans sözleşmesindeki kullanma hakkının devri unsuruna, satım, hasılat kirası ve ortaklık sözleşmelerine ait unsurların eklendiği bazı hallerde lisans sözleşmesinin karma sözleşme niteliği kazanabileceği kabul edilmektedir¹⁸¹.

Kendine özgü yapısı olan (sui generis) sözleşmeler ise, kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerine ait esaslı unsurların bulunmadığı, tamamen

¹⁷⁷ Kuntalp, **a.g.e.**, s.11; Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.75vd.; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.19; Yavuz, **a.g.e.**, s.11; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.43; Özel, **a.g.e.**, s.112; Ünal, **a.g.e.**, s.157; Sargın, **a.g.e.**, s.167; Oktay, **a.g.m.**, s.275; Ongan, **a.g.e.**, s.38.

¹⁷⁸ Özel, **a.g.e.**, s.112; Ünal, **a.g.e.**, s.157; Başlar, **a.g.m.**, s.91; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.53; Sargın, **a.g.e.**, s.169; Birleşik sözleşmelerde, birden fazla sözleşme bağımsızlığını yitirmeksizin biraraya gelmekte ve yeni bir sözleşme tipi yaratmamaktadır. Markanın kullanımını sağlayan lisans hukuki muamelesi, bu muamelede genellikle bir şart olarak yer alan ve taraf iradesiyle bir araya getirilen sözleşmelerin birleşiminden meydana gelmiş yeni bir sözleşme tipidir.

¹⁷⁹ Bu tanıma göre, karma sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerinde öngörülen unsurları bir araya getiren dar anlamda karma sözleşmelerdir. Bkz. Kuntalp, **a.g.e.**, s.12; Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.12; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.16; Yavuz, **a.g.e.**, s.11; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.43; Ünal, **a.g.e.**, s.157; Oktay, **a.g.m.**, s.273. Kanunda düzenlenmiş ve düzenlenmemiş sözleşme tiplerine ait esaslı unsurları bir araya getiren geniş anlamda karma sözleşmeler için bkz. Özel, **a.g.e.**, s.112; Sargın, **a.g.e.**, s.166, dn.46; Ongan, **a.g.e.**, s.38; Gürzumar, **a.g.e.**, s.20, dn.126; Kırca, **a.g.e.**, s.53.

¹⁸⁰ Özel, **a.g.e.**, s.113; Ünal, **a.g.e.**, s.157; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.741, dn.2; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.54. Lisans sözleşmelerinin karma sözleşme olduğu görüşü için bkz. Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Sargın, **a.g.e.**, s.169; Gürzumar, **a.g.e.**, s.20, dn.126; Kırca, **a.g.e.**, s. 83; Ayiter, **a.g.e.**, s.109; Ortan, **a.g.e.**, s.39; Yüksel, **a.g.e.**, s.82; Özsoy, **a.g.e.**, s.88.

¹⁸¹ Başlar, **a.g.m.**, s.92; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.54; Oktay, **a.g.m.**, s.273; Ongan, **a.g.e.**, s.39; Kırca, **a.g.e.**, s.83; Ayiter, **a.g.e.**, s.109; Ortan, **a.g.e.**, s.36; Özsoy, **a.g.e.**, s.88.

kendine özgü unsurlardan oluşan sözleşmelerdir¹⁸². Doktrindeki hakim görüş, lisans sözleşmesinin esaslı unsurlarının kısmen veya tamamen kanunda düzenlenmiş sözleşmelerden hiçbirinde bulunmuyor olması sebebiyle, kendine özgü yapısı olan sözleşmelerden kabul edilmesi yönündedir¹⁸³.

III. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN DİĞER SÖZLEŞME TÜRLERİ İLE İLİŞKİSİ

Marka lisansı sözleşmesinin diğer sözleşme türleri ile ilişkisi, sözleşmenin hukuki mahiyetinin daha iyi anlaşılması ve sözleşmeye uygulanacak kurallarda boşluk olması halinde hangi sözleşmeye ilişkin kuralların uygulanabileceğinin tespit edilebilmesi bakımından önem taşır.

A. Adi Kira ve Hasılat Kirası Sözleşmeleri ile İlişkisi

Adi kira sözleşmesi, BK m.248'de (TBK m.299), kiralayanın bir ücret karşılığında kira konusu malın kullanımını kira süresince kiracıya bıraktığı bir sözleşme olarak tarif edilmiştir. Hasılat kirası sözleşmesi ise, BK m. 270'de (TBK m.357), kiralayanın bir ücret karşılığında hasılat getiren bir malın veya hakkın kullanımını ve semerelerinden yararlanılmasını kiracıya bıraktığı bir sözleşme olarak tarif edilmiştir. Adi kira sözleşmesinden farklı olarak, maddi varlığı olan eşya dışında maddi varlığı olmayan haklar da hasılat kirası

---

¹⁸² Kuntalp, **a.g.e.**, s.10; Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/1, s.13; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.11; Yavuz, **a.g.e.**, s.13; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.44; Ünal, **a.g.e.**, s.158; Sargın, **a.g.e.**, s.166, dn.46; Oktay, **a.g.m.**, s.275; Ongan, **a.g.e.**, s.38; Gürzumar, **a.g.e.**, s.20, dn.126; Kırca, **a.g.e.**, s.53.

¹⁸³ Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.441; Özel, **a.g.e.**, s.113; Ünal, **a.g.e.**, s.158; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.741, dn.2; Başlar, **a.g.m.**, s.92; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.53; Ongan, **a.g.e.**, s.39; Gürzumar, **a.g.e.**, s.92; Kırca, **a.g.e.**, s.83; Ortan, **a.g.e.**, s.39-40; Yüksel, **a.g.e.**, s.82; Özsoy, **a.g.e.**, s.88; Ergüne, **a.g.m.**, s.204.

sözleşmesinin konusunu oluşturabilmektedir¹⁸⁴.

Bir şeyin bir başkasına kullandırılmasını konu edinen ve sürekli borç ilişkisi kuran adi kira ve hasılat kirası sözleşmeleri ile markanın bir başkasına kullandırılmasını konu edinen ve sürekli borç ilişkisi kuran marka lisansı sözleşmesi arasında benzerlik kurulmaktadır¹⁸⁵. Marka lisansı sözleşmesi, özellikle hak kirasından söz edilen hasılat kirası sözleşmesine benzetilmekte, hatta bazı yazarlar tarafından lisans sözleşmesinin hasılat kirası olduğu ileri sürülmektedir¹⁸⁶.

Öte yandan, adi kira ve hasılat kirası sözleşmeleri pek çok açıdan marka lisansı sözleşmesinden farklılık göstermektedir. Bu sözleşmeler arasındaki temel fark, sözleşmelerin konusuna ilişkindir. Adi kira sözleşmesinin konusunun maddi varlığı olan taşınır veya taşınmaz eşyanın bir başkasına kullandırılması olduğu¹⁸⁷; ancak lisans sözleşmesinin konusunun maddi varlığı olmayan mutlak hak niteliğindeki markanın bir başkasına kullandırılması olduğu görülmektedir. Hakların da konu olabileceği hasılat kirasında ise, semerelendirilen hak olarak zirai taşınmazlar veya işletmelerin öngörüldüğü¹⁸⁸, lisans sözleşmesine konu olan türden gayri maddi bir hakkın hasılat kirası içinde öngörülmemiş olduğu görülmektedir.

---

¹⁸⁴ Tandoğan, Haluk; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C.I/2, 3. Tıpkı Basımdan 4. Tıpkı Basım, İstanbul 2008, Vedat Kitapçılık, s.3; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.169; Yavuz, **a.g.e.**, s.229; Özel, **a.g.e.**, s.119.

¹⁸⁵ Ayiter, **a.g.e.**, s.108.

¹⁸⁶ Arkan, **Marka, C.II**, s.191; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Özel, **a.g.e.**, s.119; Ünal, **a.g.e.**, s.161; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.742; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.55; Ongan, **a.g.e.**, s.49; Ayiter, **a.g.e.**, s.108; Yüksel, **a.g.e.**, s.82; Özsoy, **a.g.e.**, s.80; Ortan, **a.g.e.**, s.24; Lisans sözleşmesini, konusu marka olan bir hasılat kirası sözleşmesi olarak kabul etmek mümkün olmadığı gibi, belirli bir amaca hizmet etmek için borçlar hukuku içinde öngörülmüş bulunana hasılat kirası sözleşmesinin değişik içerikli lisans sözleşmelerini düzenlemeye yetmeyeceği açıktır.

¹⁸⁷ Tandoğan, **a.g.e., C.I/2**, s.2, Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.169; Yavuz, **a.g.e.**, s.169; Özel, **a.g.e.**, s.118; Ünal, **a.g.e.**, s.160; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.51; Kırca, **a.g.e.**, s.63; Özsoy, **a.g.e.**, s.78.

¹⁸⁸ Tandoğan, **a.g.e., C.I/2**, s.4-5; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.169; Yavuz, **a.g.e.**, s.228-229; Özel, **a.g.e.**, s.121; Ünal, **a.g.e.**, s.161; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.56; Ongan, **a.g.e.**, s.49; Ayiter, **a.g.e.**, s.110; Ortan, **a.g.e.**, s.25; Özsoy, **a.g.e.**, s.80.

Adi kira sözleşmesi ile marka lisansı sözleşmesi arasındaki bir diğer fark, sözleşmenin karşı edimi bakımından söz konusu olmaktadır. Adi kira ve hasılat kirası sözleşmelerinde, kira konusu şeyin ücret karşılığında kullanılması söz konusu olduğu için, ücret bu sözleşmelerin objektif esaslı unsurlarından biridir¹⁸⁹. Buna karşın, marka lisansı sözleşmesinde, markanın, herhangi bir bedel talep edilmeksizin serbest lisans şeklinde kullanılması mümkündür.

Adi kira sözleşmesinde, aksi kararlaştırılmış olmadıkça alt kiracı atanması mümkündür¹⁹⁰. Hasılat kirası sözleşmesinde alt kira sözleşmesi yapabilme yasağı bulunduğundan, alt kira ancak kiralayanın izni ile mümkündür¹⁹¹. 556 sayılı KHK m.21/IV, aksi sözleşmede kararlaştırılmış olmadıkça, lisans alanın alt lisans veremeyeceğini düzenlemektedir. Alt lisans verme yasağı, Tasarı m.44/III hükmünde aynen korunmuştur. Dolayısıyla marka lisansı sözleşmesinde, hasılat kirası sözleşmesinde olduğu gibi, alt lisans verme hakkı kural olarak lisans alana tanınmamakta, ancak lisans verenin izni ile alt lisans söz konusu olmaktadır.

Marka lisansı sözleşmesi, BK'da düzenlenen diğer kullandırma sözleşmelerinden olan adi kira ve hasılat kirası sözleşmelerine benzetilmekte; bu sebeple kira sözleşmesine ilişkin hükümlerin marka lisansı sözleşmesine uygulanabilirliği gündeme gelmektedir. Ancak sözleşmeler arasında bulunan önemli farklılıklar sebebiyle, adi kira ve hasılat kirasına ilişkin hükümler marka lisansı sözleşmelerine doğrudan doğruya uygulanamaz; ancak mahiyetine uygun düştüğü oranda ve kıyasen uygulanabilir¹⁹².

¹⁸⁹ Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/2, s.14; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.181; Yavuz, **a.g.e.**, s.168, 227.

¹⁹⁰ Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/2, s.154; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.244; Yavuz, **a.g.e.**, s.196.

¹⁹¹ Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/2, s.160; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.245; Yavuz, **a.g.e.**, s.234.

¹⁹² Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/1, s.64; Arkan, **Marka, C.II**, s.191; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.441; Özel, **a.g.e.**, s.119, 122; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Ünal, **a.g.e.**, s.160-161; Meran, **a.g.e.**, s.288; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.208; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.742; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.56; Ongan, **a.g.e.**, s.50; Gürzumar, **a.g.e.**, s.104; Ayiter, **a.g.e.**, s.109; Ortan, **a.g.e.**, s.25; Özsoy, **a.g.e.**, s.78, 81.

B. Satım Sözleşmesi ile İlişkisi

BK m.182 (TBK m.207) uyarınca, satım sözleşmesi, satıcının, alıcıya satım konusunu teslim ve mülkiyetini nakletmek borcu karşılığında, alıcının da satıcıya semen ödeme borcunu yüklediği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Satım sözleşmesinde olduğu gibi, marka lisansı sözleşmesinde de hak sahibi, sözleşmenin konusuna ilişkin tüm kullanma ve yararlanma hakkını elde etmekte olduğundan, marka lisansı sözleşmesi satım sözleşmesine benzetilmektedir¹⁹³. Özellikle, lisans verenin markayı kullanma hakkını saklı tutmadığı inhisari lisans sözleşmesinde, lisans alanın markayı devralmışçasına geniş bir tasarruf yetkisine sahip olması halinde, inhisari lisans sözleşmesi ile satım sözleşmesi arasında benzerlik kurulmakta ve satım sözleşmesine ilişkin hükümlerin marka sözleşmesine kıyasen uygulanabilirliğini gündeme getirmektedir¹⁹⁴.

Bununla birlikte, marka lisansı sözleşmesi ile satım sözleşmesi arasında bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Satım sözleşmesinin devir amacına yönelik bir sözleşme olması sebebiyle, satım konusu üzerinde sahip olunan hak tamamen devredilmekte iken¹⁹⁵; marka lisansı sözleşmesinde sözleşme konusu markanın özü devredende kalmakta ve sadece kullanma ve yararlanma hakları belirli bir süre için lisans alana devredilmektedir¹⁹⁶.

Bir diğer farklılık ise, satım sözleşmesinde ani edimli borç ilişkisinin söz konusu olmasına karşın; marka lisansı sözleşmesinde sürekli edimli bir

---

¹⁹³ Arkan, **Marka, C.II**, s.191; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Özel, **a.g.e.**, s.122; Ünal, **a.g.e.**, s.161; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.742-743; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.56; Ayiter, **a.g.e.**, s.110; Ortan, **a.g.e.**, s.25.

¹⁹⁴ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.57; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.743; Ongan, **a.g.e.**, s.50; Ayiter, **a.g.e.**, s.110; Ortan, **a.g.e.**, s.27; Özsoy, **a.g.e.**, s.83.

¹⁹⁵ Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/I**, s.119; Zevkliler/Gökayla, **a.g.e.**, s.98; Yavuz, **a.g.e.**, s.40.

¹⁹⁶ Özel, **a.g.e.**, s.122; Ünal, **a.g.e.**, s.162; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.743; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.57; Ongan, **a.g.e.**, s.50; Ayiter, **a.g.e.**, s.111; Ortan, **a.g.e.**, s.27; Yüksel, **a.g.e.**, s.82; Özsoy, **a.g.e.**, s.82.

borç ilişkisinin söz konusu olmasıdır¹⁹⁷. Sürekli borç ilişkisi kurması sebebiyle marka lisansı sözleşmesinin temelinde yer alan sadakat borcu, satım sözleşmesinde ancak TMK m. 2'de yer alan dürüstlük kuralı anlamında söz konusu olabilmektedir¹⁹⁸.

Bu farklılıklar, satım sözleşmesine ilişkin hükümlerin marka lisansı sözleşmesine uygulanmasını zorlaştırmakla birlikte; satım sözleşmesine ilişkin ayıba ve zapta karşı tekeffül hükümlerinin mahiyetine uygun olduğu oranda ve kıyasen marka lisansı sözleşmesine uygulanabilecektir¹⁹⁹.

C. Adi Ortaklık Sözleşmesi ile İlişkisi

BK m.520'de (TBK m.620) adi ortaklık, iki veya daha fazla kimsenin, emeklerini ve/veya mallarını ortak bir amaca erişmek için birleştirdikleri sözleşme türü olarak tarif edilmiştir. Adi ortaklık sözleşmesinden bahsedilebilmesi için, tarafların ortak amaca erişmek için aktif olarak birlikte faaliyet göstermeleri ve faaliyet sonucunda ortaya çıkan kâr ve zararı paylaşma iradesini taşımaları gerekmektedir²⁰⁰. Buna karşılık, marka lisansı sözleşmesinde, taraflar kendi amaçlarına ulaşmak için kendi çıkarları doğrultusunda faaliyetlerde bulunmaktadırlar²⁰¹. Bu sebeple, marka lisansı sözleşmesi, tipik bir adi ortaklık sözleşmesi olarak nitelendirmek zordur²⁰².

¹⁹⁷ Özel, a.g.e., s.122; Ünal, a.g.e., s.162; Yasaman/Altay, a.g.e., s.743; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.57; Ongan, a.g.e., s.50; Kırca, a.g.e., s.62; Ayiter, a.g.e., s.110; Ortan, a.g.e., s.26; Özsoy, a.g.e., s.82.

¹⁹⁸ Özel, a.g.e., s.122; Ünal, a.g.e., s.162; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.57; Ongan, a.g.e., s.50; Ayiter, a.g.e., s.110; Ortan, a.g.e., s.26; Özsoy, a.g.e., s.82.

¹⁹⁹ Tandoğan, a.g.e., C.I/1, s.64; Tekinalp, a.g.e., §28, N.25; Özel, a.g.e., s.122; Kaya, a.g.e., s.225; Ünal, a.g.e., s.162; Çamlıbel-Taylan, a.g.e., s.208; Yasaman/Altay, a.g.e., s.743; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.57; Ongan, a.g.e., s.51; Gürzumar, a.g.e., s.92; Ayiter, a.g.e., s.110; Ortan, a.g.e., s.26; Özsoy, a.g.e., s.81.

²⁰⁰ Yavuz, a.g.e., s.652, 655; Özel, a.g.e., s.123; Ünal, a.g.e., s.163; Yasaman/Altay, a.g.e., s.743; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.59; Ongan, a.g.e., s.51; Ortan, a.g.e., s.28; Özsoy, a.g.e., s.83.

²⁰¹ Ünal, a.g.e., s.163; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.59; Ongan, a.g.e., s.51.

²⁰² Özel, a.g.e., s.123; Ünal, a.g.e., s.163; Yasaman/Altay, a.g.e., s.743; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.59; Ortan, a.g.e., s.28; Yüksel, a.g.e., s.81; Özsoy, a.g.e., s.84.

Öte yandan, marka sahibinin de markayı kullanma hakkına sahip olduğu lisans sözleşmeleri ile taraflar arasındaki ortak amaca ulaşmak için oluşan birliktelik ve işbirliğinin çok yoğun olduğu hallerde, lisans sözleşmesi ile ortaklık sözleşmesi arasında benzerlik kurulabileceği kabul edilmektedir²⁰³. Bu şekilde, adi ortaklık sözleşmesine ilişkin öğelerin marka lisansı sözleşmesinde yer aldığı ve lisans sözleşmesinin tam iki taraflı olma niteliğinin geri plana itildiği hallerde, adi ortaklık sözleşmesine ilişkin hükümlerin mahiyetine uygun düştüğü oranda ve kıyasen lisans sözleşmelerine uygulanması mümkündür²⁰⁴.

D. Franchise Sözleşmesi ile İlişkisi

Gürzumar, franchise sözleşmesinin tanımını şu şekilde yapmaktadır²⁰⁵: “*Franchise sözleşmesi, franchise-verenin, kendisine ait üretim, işletme ve pazarlama sistemini oluşturan fikri ve sınai unsurlar üzerinde, franchise-alana kullanma (lisans) hakları tanıyarak, onu kendi işletme organizasyonuna (yani söz konusu sisteme göre faaliyet gösteren işletmeler zincirine) entegre etmek ve onu bu sisteme dayalı ticari faaliyeti sırasında devamlı olarak desteklemek borcu altına girdiği; franchise-alanın ise, hem (söz konusu sistemin içerdiği ve franchise-verenin belirlediği ilkelere uymak ve kendisine kullanma hakkı verilen fikri/sınai unsurlardan yararlanmak kaydıyla) bu sisteme dâhil mal veya hizmetlerin sürümünü kendi nam ve hesabına yapmayı ve desteklemeyi, hem de franchise-verene belli bir ücret ödemeyi taahhüt ettiği; sürekli bir borç ilişkisi kuran, kanunda düzenlenmemiş ve tam iki tarafa borç yükleyen bir çerçeve sözleşmedir.*”

²⁰³ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Özel, **a.g.e.**, s.123; Ünal, **a.g.e.**, s.163; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.743; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.60; Ongan, **a.g.e.**, s.52; Ayiter, **a.g.e.**, s.108; Ortan, **a.g.e.**, s.31; Yüksel, **a.g.e.**, s.81-82; Özsoy, **a.g.e.**, s.83.

²⁰⁴ Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/1, s.64; Arkan, **Marka, C.II**, s.191; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.441; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.25; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Ünal, **a.g.e.**, s.163; Meran, **a.g.e.**, s.288; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.208; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.743; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.60; Gürzumar, **a.g.e.**, s.92; Ayiter, **a.g.e.**, s.108; Ortan, **a.g.e.**, s.31; Özsoy, **a.g.e.**, s.84.

²⁰⁵ Gürzumar, **a.g.e.**, s.10.

Hem franchise sözleşmesinde hem de marka lisansı sözleşmesinde bir ücret karşılığında başkasına ait gayri maddi malları kullanma ve bunlardan yararlanma unsurunun yer alması sebebiyle²⁰⁶, franchise sözleşmesinin lisans sözleşmesine ait unsurlar içerdiği²⁰⁷ belirtilmekle birlikte; franchise sözleşmenin daha başka unsurları da içeren, kapsamlı edimler demetinden oluşan bir paket olduğu kabul edilmektedir²⁰⁸. Franchise sözleşmesinin kapsamlı edimler demetinden oluşan bir paket olması sebebiyle, lisans verene nazaran franchise verenin daha geniş ve detaylı yükümlülükleri bulunmaktadır. Franchise sisteminde, franchise verenin franchise alanı sisteme entegre etme ve koruma borcu bulunmaktadır²⁰⁹. Buna karşılık, lisans verenin lisans alanı koruma konusunda asli bir edim yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Her iki sözleşmede de, hak sahiplerinin talimat ve denetim hakkı bulunmakla birlikte, franchise verenin talimat ve denetim hakları, lisans verenin talimat ve denetim haklarından daha kapsamlı ve genişdir²¹⁰. Lisans veren, ancak bedelin parça başına veya satışa göre belirlendiği hallerde, bedelinin lisans alanın yaptığı üretime ve/veya satışa göre tayin edilecek olması sebebiyle, lisans alanın işletme defterlerindeki lisans bedeline ilişkin kayıtları inceleme ve denetleme hakkına sahiptir; sabit bir bedelin belirlendiği hallerde, lisans veren bu hakka sahip değildir²¹¹.

---

²⁰⁶ Franchise alan için ayrı maddi malları kullanma ve bunlardan yararlanma asli bir edim yükümlülüğü iken; bu yükümlülük inhisari lisans sözleşmesinde kural olarak kabul edilen ve inhisari olmayan lisans sözleşmelerinde ise istisnai durumlarda görülen bir yükümlülüktür. Kırca, **a.g.e.**, s.87.

²⁰⁷ Malların franchise alan tarafından üretilip franchise verenin markası ile işaretlenerek piyasaya sürüldüğü hallerde, franchise sözleşmesinin marka lisansına ilişkin anlaşma içerdiğinden bahsedilmektedir. Özel, **a.g.e.**, s.126; Gürzumar, **a.g.e.**, s.105; Kırca, **a.g.e.**, s.123; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.96.

²⁰⁸ Gürzumar, **a.g.e.**, s.23; Kırca, **a.g.e.**, s.70; Özel, **a.g.e.**, s.126.

²⁰⁹ Gürzumar, **a.g.e.**, s.137; Kırca, **a.g.e.**, s.71.

²¹⁰ Gürzumar, **a.g.e.**, s.26; Kırca, **a.g.e.**, s.86; Franchise verenin denetim hakkı, lisans verenin denetim hakkından farklı olarak mal veya hizmetlerin sürümü için verilen direktiflerin doğru ve eksiksiz bir biçimde uygulanıp uygulanmadığını, franchise alanın işletmesinin iç ve dış görünümünü, işletme idaresini, personelini ve ekonomik durumunu da kapsamaktadır.

²¹¹ Ünal, **a.g.e.**, s.178; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.117, 143; Ongan, **a.g.e.**, s.121; Kırca, **a.g.e.**, s.85-86; Oytaç, **a.g.e.**, s.220; Ortan, **a.g.e.**, s.257.

Franchise sözleşmesi ile marka lisansı sözleşmesi birbiriyle bağlantılı sözleşmeler olmakla birlikte, kapsam ve işlev açısından birbirinden ayrılmaktadır²¹². Yapılan açıklamalar doğrultusunda, franchise sözleşmesi ile lisans sözleşmesinin birbirinden farklı ve bağımsız sözleşmeler olduğunu; franchise sözleşmesinin lisans unsurunu da içinde barındıran daha geniş bir haklar ve yükümlülükler paketi olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

E. Know-How Sözleşmesi ile İlişkisi

Know-how, işletmelerin ekonomik faaliyetlerinde kullanılan teknik, ticari, idari, mali veya başka bir alana ait, hukuken korunmayan, gizli veya gizli olmayan bilgi ve tecrübelerdir²¹³. Sözleşme özgürlüğü ilkesi gereğince, ekonomik değer ifade eden bu bilgi ve tecrübelerin de sözleşmelere konu olabilmesi mümkündür. Know-how sözleşmesi, know-how verenin fiili bir durum sağlayan ve know-how teşkil eden bilgi ve tecrübeleri, süreye bağlı veya süresiz olarak know-how alana aktarma ve bunların know-how alan tarafından kullanılmasına engel olmama borcu altına girdiği; buna karşılık know-how alanın ise, belirli bir bedel ödeme borcu altına girdiği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir²¹⁴.

Know-how sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin olarak ileri sürülen görüşler, bu sözleşmeyi lisans sözleşmesi ile ilişkilendirmektedir. *Özdemir, Ongan* ve *Baş*, know-how aktarımını konu eden sözleşmenin, lisans sözleşmesinde olduğu gibi bir gayri maddi malı kullanma ve ondan yararlanma yetkisinin tanınması sebebiyle, lisans sözleşmesinin bir türü

²¹² Özel, *a.g.e.*, s.125; Kırca, *a.g.e.*, s.70.

²¹³ Erbay, İsmail; **Know-How Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2001, s.78; Baş, Mustafa; **Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s.33; Ögüz, Tufan; **Know-How Sözleşmesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001, s.6; Gürzumar, *a.g.e.*, s.81; Kırca, *a.g.e.*, s.71; Ongan, *a.g.e.*, s.33; Arbek, *a.g.e.*, s.69; Gutterman/Erlich, *a.g.e.*, s.33; May, *a.g.e.*, s.9.

²¹⁴ Gürzumar, *a.g.e.*, s.98; Kırca, *a.g.e.*, s.71-72; Erbay, *a.g.e.*, s.67; Ögüz, *a.g.e.*, s.41; Oktay-Özdemir, *a.g.e.*, s.43-44; Ongan, *a.g.e.*, s.35.

olduğunu ifade etmektedir²¹⁵. *Gürzumar*, know-how sözleşmesinin konusunun gizli bilgi ve belgeler olması halinde lisans sözleşmesinin; gizli olmayan bilgi ve belgeler olması durumunda ise vekalet sözleşmesinin bir türü olarak sayılması gerektiği görüşündedir²¹⁶. *Kırca* ise, know-how sözleşmesinin konusu olan bilgilerin geri verilmeye elverişli olmaması ve dolayısıyla sözleşme bittikten sonra bu bilgilerin kullanılmasının engellenememesi sebebiyle, know-how sözleşmesinin kendine özgü yapısı olan bir sözleşme olduğunu kabul etmektedir²¹⁷.

Marka lisansı sözleşmesi ile know-how sözleşmesi, gayri maddi bir malın kullanılması konu edinmeleri açısından benzerlik göstermektedir²¹⁸. Marka lisansı sözleşmesinin konusunu teşkil eden markanın, özel kanunla korunan ve herkese karşı ileri sürülebilen bir mutlak hak olmasına karşın; know-how bir hak teşkil etmez ve know-how sözleşmesine konu olan bilgi ve tecrübe hukuken özel olarak korunmaz²¹⁹. Dolayısıyla, her iki sözleşmenin konusunun da gayri maddi bir malın kullanılması olması yönündeki benzerlikten yola çıkarak, marka lisansı sözleşmesi ile know-how sözleşmesinin benzer sözleşmeler olduğu sonuca ulaşmak mümkün değildir.

F. İntifa Sözleşmesi ile İlişkisi

TMK m.794 uyarınca, taşınır, taşınmaz, hak veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilen intifa hakkı, hak sahibine şey veya hak üzerinde tam anlamıyla geniş bir yararlanma yetkisi sağlamaktadır. TMK m.803/l'de, intifa

²¹⁵ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.50; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.586; Ongan, **a.g.e.**, s.36; Baş, **a.g.e.**, s.66.

²¹⁶ Gürzumar, **a.g.e.**, s.100-101.

²¹⁷ Kırca, **a.g.e.**, s.73. Aynı yönde bkz. Erbay, **a.g.e.**, s.138; Ögüz, **a.g.e.**, s.41.

²¹⁸ Kırca, **a.g.e.**, s.73; Baş, **a.g.e.**, s.66; Erbay, **a.g.e.**, s.142.

²¹⁹ Kırca, **a.g.e.**, s.72; Baş, **a.g.e.**, s.41; Erbay, **a.g.e.**, s.99; Ögüz, **a.g.e.**, s.81; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.33; Rockman, **a.g.e.**, s.7; May, **a.g.e.**, s.9. Bilgi ve tecrübelerin özel yasalar tarafından korunmamakla birlikte, genel hukuk düzeni içinde objektif normlar tarafından korunduğu ve sahibinin de bu korumadan yararlanma yetkisinin varlığı gözetilerek bunların da hak olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.128; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.582.

hakkı sahibinin, hakkın konusu olan malı zilyetliğinde bulundurma, yönetme, kullanma ve ondan yararlanma yetkilerine sahip olduğu düzenlenmiştir. Mülkiyet hakkından doğan yetkiler arasından kullanma ve yararlanma yetkilerini kapsayan intifa hakkı, bu özelliği itibarıyla mülkiyet hakkına en yakın hak görünümündedir. Marka lisansı sözleşmesi, kullanma ve yararlanma hakkı sağlaması yönüyle, intifa sözleşmesine benzetilmektedir²²⁰. Buna karşın, intifa hakkı bir aynı hak iken; marka hakkı bir mutlak haktır.

Aynı şey üzerinde birbirinden bağımsız olarak birden fazla kişinin aynı anda intifa hakkı sahibi olması mümkün değildir²²¹. Kullanma hakkının sadece lisans alana ait olduğu inhisari lisans sözleşmelerinde, lisans alanın durumu intifa hakkı sahibinin durumuna çok yaklaşmakta; bundan dolayı inhisari lisans sözleşmesi ile intifa sözleşmesi arasında benzerlik kurulmaktadır²²². Buna karşılık, inhisari olmayan lisans sözleşmeleri ile kullanma hakkının sadece lisans alana ait olmadığı inhisari lisans sözleşmelerinde, lisans hakkının birden fazla kişi tarafından aynı anda kullanılması mümkün olduğundan, böyle bir benzerlik söz konusu değildir.

G. Değerlendirme

Kendine özgü yapısı olan sözleşmeler kural olarak kanunda düzenlenmemekle birlikte, bu sözleşmelere ilişkin olarak çeşitli yasal düzenlemelerde bazı hükümler bulunabilir. Bu durumda, sözleşmeye öncelikle bu hükümlerin uygulanması²²³ ve sonra tarafların sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde belirledikleri hükümlerin uygulanması²²⁴ gerekmektedir. Dolayısıyla, marka lisansı sözleşmesine 556 sayılı KHK ve KHKY hükümleri ile tarafların sözleşmede belirledikleri hükümler uygulanır.

²²⁰ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.60.

²²¹ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.60; Özsoy, **a.g.e.**, s.85.

²²² Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.60; Özsoy, **a.g.e.**, s.85.

²²³ Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.11; Ünal, **a.g.e.**, s.158.

²²⁴ Özel, **a.g.e.**, s.114; Oktay, **a.g.m.**, s.277; Ünal, **a.g.e.**, s.159.

Ancak, taraflar arasında çıkacak uyuşmazlığa uygulanacak herhangi bir yasal düzenleme veya sözleşme hükmü bulunmayan hallerde, boşluğun hangi kurallara göre tamamlanacağı sorun teşkil etmektedir.

Bu durumda, hakim öncelikle sözleşmeyi ve tarafların iradelerini doğruluk ve güven kurallarına göre yorumlar²²⁵. Ancak, tarafların gerçek iradeleri tespit edilemezse, TMK m.1/1 hükmünün uygulanması söz konusu olur. Bu hükme göre, hakim öncelikle BK genel hükümlerine başvurur; bu konuda uygulanabilecek bir kanun hükmünün bulunmaması halinde bir örf ve adet hukuku kuralı bulunup bulunmadığını araştırır; bir örf ve adet hukuku kuralının da bulunmaması halinde BK özel hükümlerini menfaatler durumuna uygun düştüğü ölçüde kıyasen somut olaya uygular. Hakim, başvurulacak hiç bir hüküm bulamazsa, kendisi kanun koyucuymuş gibi davranıp, boşluğu hukuk yaratarak doldurma yoluna gidecektir.

Kendine özgü yapısı olan sözleşme olarak nitelendirilen marka lisansı sözleşmesi, BK içerisinde yer alan sözleşme türlerinden hiçbirine tam olarak uymamakla birlikte, bu sözleşmelerden bir kısmının özelliklerine benzer özellikler taşımaktadır. Bu bağlamda, kira, satım, ortaklık gibi benzer sözleşmelere ilişkin hükümler, menfaatler durumuna uygun düştüğü ölçüde ve kıyasen marka lisansı sözleşmesine uygulanabilecektir.

---

²²⁵ Tandoğan, **a.g.e.**, C.I/1, s.13; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.11; Özel, **a.g.e.**, s.114; Oktay, **a.g.m.**, s.292; Gürzumar, **a.g.e.**, s.20, dn.126; Kırca, **a.g.e.**, s.54; Ünal, **a.g.e.**, s.159.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ, TARAFLARI, KURULMASI

I. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ

Marka lisansı sözleşmesi çeşitli şekillerde tasnif edilmektedir. Şöyle ki, lisanstan doğan hakkın içeriğine göre, inhisari ve inhisari olmayan marka lisansı sözleşmesi; kullanım sahasına göre, üretim ve satış lisansı; kaynağına göre, sözleşme lisansı ve zorunlu lisans; marka lisansı sözleşmesinde belirli bir bölge veya süre sınırlaması bulunmasına göre, yöre ile sınırlı marka lisansı sözleşmesi ve süre ile sınırlı marka lisansı sözleşmesi; lisans alanın niteliğine göre, kişiye bağlı marka lisansı sözleşmesi ve işletmeye bağlı marka lisansı sözleşmesi ve son olarak alt lisans sözleşmesi uygulamada en sık rastlanan lisans sözleşmesi türleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde, anılan lisans sözleşmesi türlerine ilişkin açıklamalara yer verilecektir.

A. Lisanstan Doğan Hakkın İçeriğine Göre

Marka lisansı sözleşmesi, lisans sözleşmesinden doğan hakkın içeriğine göre inhisari lisans ve inhisari olmayan lisans olarak ikili bir ayrıma tabi tutulur. Bir lisans sözleşmesinin inhisari yetkiler vermesi halinde inhisari lisans sözleşmesi; aksi takdirde, inhisari olmayan lisans sözleşmesi söz konusu olmaktadır. İnhisari ve inhisari olmayan lisans, uygulamada en çok karşılaşılan lisans sözleşmesi türleridir. Nitekim, bir marka lisansı sözleşmesinin inhisari veya inhisari olmayan lisans türlerinden birine dâhil olması zorunludur.

556 sayılı KHK m.21'de ve Tasarı m.44'te inhisari olan ve inhisari olmayan lisansa ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden

hareketle, lisanstan doğan hakkın içeriğine göre yapılan bu ayrımın, lisans alanın dava ehliyetinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi bakımından önem taşıdığını söylemek mümkündür.

1. İnhisari Marka Lisansı Sözleşmesi

İnhisari lisans söz konusu olduğunda, lisans alan kendisine bırakılan coğrafi bölgede tek başına lisans hakkına sahiptir²²⁶. 556 sayılı KHK m.21/V uyarınca, inhisari lisans alan, markanın koruma süresi içinde²²⁷, markanın kullanımına ilişkin her türlü tasarrufta²²⁸ bulunabilecektir. İnhisari lisans sözleşmesinde, lisans verenin başkasına tekrar lisans veremeyeceği ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça kendisinin dahi o bölgede markayı kullanamayacağı 556 sayılı KHK m.21/III'te ve Tasarı m.44/II'de hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte, 556 sayılı KHK m.21/IV'te ve Tasarı m.44/III'te ise, aksi sözleşmede kararlaştırılmış olmadıkça, inhisari lisans alanın dahi bir başkasına markayı kullanma hakkı veremeyeceği hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, inhisari lisans alan markayı tek başına kullanma hakkına sahiptir. İnhisari lisans bu özelliğinden ötürü, lisans alana tekel hakkı ve rekabet avantajı sağlar²²⁹.

Bir marka lisansı sözleşmesinin inhisari lisans sözleşmesi olabilmesi için inhisari nitelikte olduğunun sözleşmede açıkça belirtilmesi gerekir. Sözleşmede lisansın inhisari niteliğine açıkça yer verilmemiş ise, 556 sayılı KHK m.21/II ve Tasarı m.44/II gereği, sözleşmenin inhisari olmayan lisans sözleşmesi olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte, lisans sözleşmesinin

²²⁶ Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.106; Shilling, **a.g.e.**, s.155; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.98.

²²⁷ Arkan, **Ticari İşletme**, s.294, dn.1; Bu hükümde geçen "marka koruma süresi içinde" ifadesi "lisans sözleşmesi süresi içinde" olarak anlaşılmalıdır.

²²⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.36; Hükümde geçen "tasarruf" kelimesinden anlaşılması gereken, lisans alanın markanın kullanılması için gerekli olan ve kullanmaya yardımcı nitelik taşıyan her türlü eylemde bulunabileceğidir.

²²⁹ Sargın, **a.g.e.**, s.17; Ortan, **a.g.e.**, s.152; Yüksel, **a.g.e.**, s.86; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.106.

inhisari lisans sözleşmesi olarak adlandırılmasına karşın, lisans sözleşmesinde lisans verenin başkalarına da lisans verebileceğinin öngörülmüş olması halinde, sözleşmenin inhisari lisans sözleşmesi olarak adlandırılmasının veya lisansın inhisari olarak verildiğinin belirtilmiş olmasının üzerinde durulmaksızın, tarafların kanunun düzenlediği anlamda bir inhisari lisans sözleşmesi yapma yönünde iradelerinin birleşmediği sonucuna varılmalıdır²³⁰.

Lisans veren, lisans sözleşmesi ile lisans alanın kullanma hakkının içeriğini, şeklini, zamanını ve markayı kullanacağı bölgeyi sınırlandırabilir²³¹. Dolayısıyla, lisans veren ülkenin tamamında geçerli olmak üzere tek bir kişiye inhisari lisans hakkı tanıyabileceği gibi, çeşitli bölgeler belirleyerek her bir bölgede ayrı kişilere inhisari lisans hakkı da tanıyabilir. İnhisari lisansın belli bir bölge veya markanın tescil edildiği mal veya hizmetlerden bir kısmı ile sınırlı olarak verilmesi halinde, lisansın verildiği bölge ya da mal veya hizmetler dışındaki bölge ya da mal veya hizmetler için başkalarına inhisari veya inhisari olmayan lisans hakkı verilebilir²³².

2. İnhisari Olmayan Marka Lisansı Sözleşmesi

İnhisari olmayan lisans, “basit lisans” veya “adi lisans” olarak da ifade edilmektedir. 556 sayılı KHK m.21/II ve Tasarı m.44/II uyarınca, lisans sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadığı takdirde, lisans inhisari nitelikte değildir. Bu bağlamda, inhisari olmayan lisansın, kanun koyucunun tanıdığı olağan türü oluşturduğunu söylemek mümkündür²³³.

---

²³⁰ Ongan, **a.g.e.**, s.54.

²³¹ Ünal, **a.g.e.**, s.165; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.210; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.345; Gürzumar, **a.g.e.**, s.93; Ortan, **a.g.e.**, s.152; Yüksel, **a.g.e.**, s.86; Özsoy, **a.g.e.**, s.45; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.106; Shilling, **a.g.e.**, s.157.

²³² Ünal, **a.g.e.**, s.165; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.741; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.12.

²³³ Arkan, **Marka, C.II**, s.194-195; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.27; Özel, **a.g.e.**, s.49.

İnhisari olmayan lisans söz konusu olduğunda, lisans alan kendisine ait coğrafi bölgede markayı kullananlardan sadece biridir²³⁴. Aynı lisansın kendisiyle aynı bölgede başkaları tarafından da kullanılması olasılığını kabul etmek durumunda olan lisans alanın rekabet ve pazarlık gücünün sınırlı olduğu kabul edilmektedir²³⁵. İnhisari olmayan lisansta, lisans alan sadece olağan kullanma yetkisine sahiptir; herhangi bir inhisari yetkiye sahip değildir²³⁶. Lisans veren ise, markayı kullanmaya devam edebileceği gibi, markanın kullanımını için üçüncü kişilere de lisans verebilir.

Markanın bu yolla birbirinden bağımsız çok sayıda kişi tarafından kullanılmasının, markanın mal veya hizmetlerin menşeiini gösterme fonksiyonuna zarar vereceği ve piyasaya aynı markayı taşıyan farklı kalitede mal veya hizmetlerin sunulmasına yol açacağı kabul edilmektedir²³⁷. Bu durumun neden olabileceği sakıncaların önlenmesi için, 556 sayılı KHK m.21/VIII'de ve Tasarı m.44/IV'te, marka sahibinin, lisans alan tarafından üretilen malların veya sunulan hizmetlerin kalitesini garanti edecek önlemleri alabileceği hükme bağlanmıştır. Lisans alan, bu önlemlere uymak zorundadır. Aksi takdirde, 556 sayılı KHK m.21/IX ve Tasarı m.44/IV uyarınca, tescilli bir markadan doğan haklar, lisans alana karşı dava yoluyla ileri sürülebilecektir. Bu suretle, markanın hem menşe gösterme fonksiyonu hem de garanti fonksiyonu koruma altına alınmaktadır.

Lisans veren tarafından üçüncü kişilere lisans verilmesi durumunda, inhisari olmayan lisans alanın, kendisinden sonraki lisans alanlara bahşedilen haklar dolayısıyla kötü duruma düşmesini ve zarar görmesini engellemek üzere, lisans sözleşmelerine sınırlayıcı kayıtlar konulmasına uygulamada sıklıkla rastlanmaktadır. Lisans veren, sözleşmeye konulacak

---

²³⁴ Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.107; Shilling, **a.g.e.**, s.155; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.98.

²³⁵ Ongan, **a.g.e.**, s.53; Gürzumar, **a.g.e.**, s.93; Ortan, **a.g.e.**, s.151; Yüksel, **a.g.e.**, s.85; Özsoy, **a.g.e.**, s.44.

²³⁶ Özel, **a.g.e.**, s.49; Ünal, **a.g.e.**, s.166; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.13.

²³⁷ Arkan, **Marka, C.II**, s.195; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.37; Özel, **a.g.e.**, s.169; Ünal, **a.g.e.**, s.167; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.211; Şanal, **a.g.e.**, s.4; Keeling, **a.g.e.**, s.148; Shilling, **a.g.e.**, s.100; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.185.

“en çok gözetilme kaydı” ile, sonraki lisans alanın ilk lisans alan karşısında daha iyi bir konumda olamayacağını taahhüt etmekte ve böylece ilk lisans alan, “en fazla korunan lisans sahibi” hakkına sahip olmaktadır²³⁸. Bununla birlikte, lisans verenin, ilk lisans alana karşı yoğun bir müdahale teşkil edecek ve dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacak şekilde istediği kadar lisans verememesi, somut olayın koşullarına göre lisans verme sınırının belirlenmesi gerekmektedir²³⁹.

B. Kullanım Sahasına Göre

Ticaret markasının lisansa verilmesi durumunda, marka lisansı sözleşmesi, kullanım sahasına göre üretim lisansı ve satış lisansı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kural, lisansın bir ürünün hem üretimine hem de satılmasına ilişkin olarak verilmesidir²⁴⁰. Ancak, bazı durumlarda lisansın üretim veya satışla sınırlı olarak verilmesi de söz konusu olabilmektedir.

1. Üretim Lisansı

Üretim lisansı sözleşmesinde, lisans alana, lisans konusu malı üretme ve mal üzerine lisanslı markayı koyma hakkı tanınmaktadır²⁴¹. Lisans alanın ürettiği ürünleri kullanma veya satma hakkı bulunmamaktadır²⁴². Bu lisans

---

²³⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.27; Özel, **a.g.e.**, s.174; Meran, **a.g.e.**, s.289; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.13-14; Ongan, **a.g.e.**, s.53; Özsoy, **a.g.e.**, s.44; Yüksel, **a.g.e.**, s.107.

²³⁹ Özel, **a.g.e.**, s.174; Gürzumar, **a.g.e.**, s.147; Ünal, **a.g.e.**, s.166-167; Marka sahibinin, inhisari olmayan lisans ile markayı kullanma hakkı vermesinden sonra, bir başkasına inhisari lisans vermesi mümkün değildir, ancak inhisari olmayan lisans verebilecektir.

²⁴⁰ Özel, **a.g.e.**, s.47; Ongan, **a.g.e.**, s.57; Ortan, **a.g.e.**, s.135; Yüksel, **a.g.e.**, s.87.

²⁴¹ Arkan, **Marka, C.II**, s.194; Özel, **a.g.e.**, s.47; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.211; Ongan, **a.g.e.**, s.56; Gürzumar, **a.g.e.**, s.94; Ortan, **a.g.e.**, s.135; Yüksel, **a.g.e.**, s.86; Gutterman/Erllich, **a.g.e.**, s.91; Keeling, **a.g.e.**, s.148.

²⁴² Ortan, **a.g.e.**, s.135; Yüksel, **a.g.e.**, s.86.

türünde, lisans veren, lisans alan tarafından üretilen malları kendisi veya tayin ettiği üçüncü bir kişi vasıtasıyla satın almak yükümlülüğü altındadır²⁴³.

2. Satış Lisansı

Satış lisansı sözleşmesinde, lisans alana, marka sahibi veya onun tayin ettiği üçüncü bir kişi tarafından sağlanan mallar üzerine marka sahibine ait markayı koyarak piyasaya sürme veya piyasaya sürme amacıyla elinde bulundurma hakkı tanınmaktadır²⁴⁴.

Lisans alanın, marka sahibi veya onun tayin ettiği üçüncü bir kişi tarafından sağlanan malları alıp kendi mülkiyetine geçirmesinin ardından, mülkiyet hakkına dayanarak piyasaya sürmesi halinde, 556 sayılı KHK m.13/l ve Tasarı m.13/l gereği marka hakkı tüketilmiş olacağından, bir lisans sözleşmesinin varlığından bahsedilemeyeceği kabul edilmektedir²⁴⁵.

C. Kaynağına Göre

Lisans sözleşmeleri, bir özel hukuk sözleşmesi olarak lisans verenin iradesiyle kurulmuş “sözleşme lisansı” şeklinde yapılabileceği gibi, lisans verenin iradesi dışında kanun gereği kurulmuş “zorunlu lisans” şeklinde de ortaya çıkabilmektedir.

---

²⁴³ Ortan, **a.g.e.**, s.135; Yüksel, **a.g.e.**, s.86.

²⁴⁴ Arkan, **Marka, C.II**, s.194; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.211; Ongan, **a.g.e.**, s.56; Gürzumar, **a.g.e.**, s.94; Ortan, **a.g.e.**, s.129; Yüksel, **a.g.e.**, s.87; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.91.

²⁴⁵ Arkan, **Marka, C.II**, s.194; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.211; Ongan, **a.g.e.**, s.56; Gürzumar, **a.g.e.**, s.94; Yüksel, **a.g.e.**, s.87.

1. Sözleşme Lisansı

Marka sahibi, marka üzerinde kendi arzusuna göre tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. Lisansın taraf iradeleri doğrultusunda, sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde rızai bir sözleşme ilişkisi ile doğması halinde, “sözleşme lisansı” veya “sözleşmesel lisans” olarak adlandırılan isteğe bağlı lisans sözleşmesi söz konusu olmaktadır²⁴⁶. Sözleşme lisansı, lisans verenin üzerinde mutlak hakka sahip olduğu markanın kullanımını bir başkasına devretmek amacıyla yapılan lisans sözleşmesini ifade etmektedir.

2. Zorunlu Lisans

Zorunlu lisans, kamu yararı ve adalet düşüncesiyle, kanunda öngörülen koşulların oluşması halinde, hak sahibinin lisans verme iradesi bulunmamasına rağmen, lisans verilmesinin şart olmasını ifade etmektedir²⁴⁷. Özel hukukta geçerli sözleşme yapma özgürlüğü ilkesinin bir istisnası olan zorunlu lisansın söz konusu olması halinde, lisans alan, kanundan kaynaklanan yetki ile karşı tarafı lisans sözleşmesi yapmaya zorlama imkânına sahip olmaktadır²⁴⁸.

Tarafların özgür iradeleriyle meydana getirdikleri bir özel hukuk sözleşmesi olan marka lisansı sözleşmesi bakımından zorunlu lisans söz konusu değildir. 556 sayılı KHK’da da zorunlu lisansa ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir²⁴⁹.

²⁴⁶ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.15; Ongan, **a.g.e.**, s.57; Ortan, **a.g.e.**, s.154.

²⁴⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.29; Özel, **a.g.e.**, s.47; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.16; May, **a.g.e.**, s.82.

²⁴⁸ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.16; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Özsoy, **a.g.e.**, s.48; May, **a.g.e.**, s.82.

²⁴⁹ Türk Hukukunda zorunlu lisans, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması Hakkında KHK’da ilk defa patente ilişkin olarak, daha sonra da 15.01.2004 tarih ve 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun’da düzenlenmiştir. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Kırkbeşoğlu, Nagehan; “Sınai Mülkiyet ve Rekabet Hukukunda Zorunlu Lisans”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan**, C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.1095.

D. Yöre ve Süre ile Sınırlı Oluşuna Göre

Marka lisansı sözleşmesinin belli bir yöre ile ve belli bir süre ile sınırlı şekilde yapılması mümkündür. Bu tür sınırlamalar, lisans alanın kullanma hakkının içeriğini oluşturur.

1. Yöre ile Sınırlı Marka Lisansı Sözleşmesi

Yöre ile sınırlı lisans sözleşmesinde, lisans alan lisans konusu markayı ancak lisans sözleşmesinde belirtilen alan içinde kullanma hakkına sahiptir²⁵⁰. Aksi takdirde, lisans veren marka üzerindeki mutlak hakkını lisans alana karşı ileri sürebilecektir²⁵¹.

Lisans sözleşmesinde, lisansın kapsamı tüm dünya, belirli bir ülke veya bir ülkenin belirli bir bölgesi olarak tespit edilebilir. Lisans sözleşmesinde, lisansın belirli bir bölge için verildiğine ilişkin olarak açık bir düzenleme yer almamakta ise, lisansın tüm ülke için verildiği kabul edilmektedir²⁵².

2. Süre ile Sınırlı Marka Lisansı Sözleşmesi

Marka lisansı sözleşmesi, belirli bir süre ile sınırlı olarak yapılabilir. Lisans sözleşmesinde herhangi bir süre kaydına yer verilmemiş olması halinde, lisans sözleşmesinin markanın koruma hakkının sona ereceği tarihe

---

²⁵⁰ Ongan, **a.g.e.**, s.59; Ortan, **a.g.e.**, s.141; Yüksel, **a.g.e.**, s.88; Özsoy, **a.g.e.**, s. 37; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.780; Shilling, **a.g.e.**, s.157.

²⁵¹ Ongan, **a.g.e.**, s.59; Ortan, **a.g.e.**, s.141; Özsoy, **a.g.e.**, s.38.

²⁵² Arkan, **Marka, C.II**, s.194; Ongan, **a.g.e.**, s.59; Ortan, **a.g.e.**, s.141; Özsoy, **a.g.e.**, s.37.

kadar geçerli olduğu ve bu süre sonunda lisans hakkının kendiliğinden sona ereceği kabul edilmektedir²⁵³.

Doktrinde, lisans sözleşmesinin devam ettiği dönemde lisans alan tarafından üretilen malların, sözleşmenin sona ermesinden sonra da satılabileceği kabul edilmektedir²⁵⁴. TMK m.2/1'de öngörülen “*herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uymak zorundadır*” şeklindeki dürüstlük ilkesi gereği, lisans alanın lisans hakkını kullanması dürüstlük ilkesine uygun olmalıdır. Hakkın kötüye kullanılması, TMK m.2/II'de “*bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz*” hükmü ile yasaklanmıştır. Lisans alanın, sözleşmesinin süresinin dolmasına yakın tarihlerde, sözleşmenin sona ermesinden sonra da satmak üzere lisans konusu malın üretim faaliyetini artırmasının hakkın kötüye kullanımı olarak nitelendirilebileceği hallerde, lisans alanın hukuken korunması mümkün değildir²⁵⁵.

E. Lisans Alanın Niteliğine Göre

Marka lisansı sözleşmesini, lisans alanın niteliğine göre, kişiye bağlı ve işletmeye bağlı marka lisansı sözleşmesi olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

1. Kişiyeye Bağlı Marka Lisansı Sözleşmesi

Kişiyeye bağlı lisans sözleşmesinde, lisans alanın kişiliği göz önünde tutulmaktadır. Bu durumda, lisans alanın lisans sözleşmesinden doğan hakkı belli bir işletme çerçevesi ile sınırlı değildir. Lisans, lisans alanın işletmesini

²⁵³ Arkan, **Marka, C.II**, s. 197; Özel, **a.g.e.**, s.194; Ünal, **a.g.e.**, s.192; Ongan, **a.g.e.**, s.60; Ortan, **a.g.e.**, s.142; Yüksel, **a.g.e.**, s.88; Özsoy, **a.g.e.**, s.39.

²⁵⁴ Ortan, **a.g.e.**, s.142; Özsoy, **a.g.e.**, s.39; Yüksel, **a.g.e.**, s.88.

²⁵⁵ Ortan, **a.g.e.**, s.143; Özsoy, **a.g.e.**, s.40.

üçüncü bir kişiye devretmesi halinde, lisans alanda kalmaya devam eder ve yeni bir işletme açması halinde, lisans alan lisans hakkını yeni işletmede de değerlendirebilir²⁵⁶.

2. İşletmeye Bağlı Marka Lisansı Sözleşmesi

Bir işletmeye veya işletmenin bir kısmına lisans verilmesi mümkündür. Buradaki işletme kavramını belirli bir fabrika ya da organizasyon bütünlüğü olarak değil; ekonomik birlik olarak değerlendirmek gerekmektedir²⁵⁷. Lisansın tek bir işletme ile sınırlandırılmadığı hallerde, yeni işletmeler açan lisans alanın, lisans hakkını bu işletmelerde de kullanması mümkündür²⁵⁸.

İşletme lisansı, hem inhisari hem de inhisari olmayan lisanslar bakımından söz konusu olabilmektedir. Şüphe halinde, inhisari olmayan lisansın işletme lisansı olarak değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir²⁵⁹.

F. Alt Lisans

Marka lisans sözleşmelerinin uygulamada karşılaşılan bir diğer türü ise alt lisans sözleşmeleridir. Alt lisans, lisans alanın, lisans verenle yaptığı sözleşme hükümlerince kendisine tanınan haklarla sınırlı olmak kaydıyla, bir başkasına markayı kullanma hakkı vermesini ifade etmektedir²⁶⁰. 556 sayılı KHK m.21/IV'te ve Tasarı m.44/III'te, aksi sözleşmede kararlaştırılmış

²⁵⁶ Özel, **a.g.e.**, s.51; Ortan, **a.g.e.**, s.143; Yüksel, **a.g.e.**, s.88; Özsoy, **a.g.e.**, s.40.

²⁵⁷ Özel, **a.g.e.**, s.51; Ortan, **a.g.e.**, s.144; Yüksel, **a.g.e.**, s.88; Özsoy, **a.g.e.**, s.40.

²⁵⁸ Ortan, **a.g.e.**, s.144; Yüksel, **a.g.e.**, s.88; Özsoy, **a.g.e.**, s.40.

²⁵⁹ Özel, **a.g.e.**, s.51; Ortan, **a.g.e.**, s.144; Yüksel, **a.g.e.**, s.89.

²⁶⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.200; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.30; Özel, **a.g.e.**, s.51; Ünal, **a.g.e.**, s.168; Meran, **a.g.e.**, s.289; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.744-745; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.16; Ortan, **a.g.e.**, s.104; Yüksel, **a.g.e.**, s.95; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.109.

olmadıkça, lisans sahiplerinin, lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devir edemeyeceği veya alt lisans veremeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümden anlaşılacağı üzere, alt lisans sözleşmesi yapılması kural olarak yasaktır. Lisans alanın alt lisans verebilmesi için lisans verenin iznine gereksinimi vardır.

Doktrinde, inhisari lisans alanın alt lisans verip veremeyeceği konusuna ilişkin olarak değişik görüşler bulunmaktadır. Doktrindeki bir görüş, inhisari lisans alanın alt lisans vermesinin mümkün olduğu, bu hususa ilişkin herhangi bir şüphe olması halinde inhisari lisans alanın alt lisans verme yetkisinin bulunduğu kabul edilmesi gerektiği yönündedir²⁶¹. Doktrindeki baskın görüş ise, alt lisans verilmesi suretiyle bir başkasına sağlanan kullanma hakkının inhisari lisans alanın tek başına kullanma hakkına engel teşkil edeceği görüşünden yola çıkarak, alt lisansın sadece inhisari olmayan lisans ilişkisi bakımından söz konusu olabileceğini belirtmekte; inhisari lisans alanın lisans verme hakkının varlığı halinde alt lisans yerine lisansın devrinden bahsetmek gerektiğini ileri sürmektedir²⁶².

Lisans verenin lisans alanı alt lisans verme konusunda yetkilendirmesi halinde, marka lisansı sözleşmesinin tarafı olan lisans alan alt lisans sözleşmesi bakımından lisans veren durumundadır²⁶³. Lisans alan, ancak lisans verenle yaptığı asıl sözleşme hükümleri çerçevesinde alt lisans verebileceğinden, lisans veren ve lisans alan arasındaki asıl lisans sözleşmesinin maddi ve bölgesel sınırları, alt lisans sözleşmesinin üst sınırlarını belirlemekte; diğer bir ifadeyle alt lisans sözleşmesi, lisans sözleşmesindeki süre, kapsam ve bölge ile sınırlı olmaktadır²⁶⁴. *Ongan*, alt lisans sözleşmesi ile asıl lisans sözleşmesinde tanınandan daha fazla hak tanınması halinde, alt lisans alan kendisine tanınan hakların ancak asıl lisans

²⁶¹ Ortan, **a.g.e.**, s.107.

²⁶² Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.30; Özel, **a.g.e.**, s.59; Ünal, **a.g.e.**, s.169; Meran, **a.g.e.**, s.289; Ongan, **a.g.e.**, s.62.

²⁶³ Arkan, **Marka, C.II**, s.200; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.30; Özel, **a.g.e.**, s.51; Ünal, **a.g.e.**, s.170; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.744; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.62; Ortan, **a.g.e.**, s.104.

²⁶⁴ Arkan, **Marka, C.II**, s.200; Özel, **a.g.e.**, s.52; Ünal, **a.g.e.**, s.169; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.745; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.62; Ongan, **a.g.e.**, s.63; Ortan, **a.g.e.**, s.105; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.109.

sözleşmesinde de yer verilmiş olanlarından yararlanacağını ve iyiniyetli olmasının da söz konusu durumda herhangi bir değişiklik yaratmayacağını ileri sürmektedir²⁶⁵. Ayrıca, kimsenin sahip olduğundan fazlasını devredemeyeceği kuralından hareketle, lisans hakkına sahip olmayan ya da buna ilişkin yetkisi olmayan üçüncü kişiden iyiniyetli alt lisans hakkı kazanılmasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir²⁶⁶.

Alt lisans sözleşmesi, asıl lisans sözleşmesinden tamamen bağımsız değildir; alt lisans sözleşmesinin geçerliliği asıl lisans sözleşmesinin geçerliliğine bağlıdır. Bu sebeple, asıl lisans sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte, alt lisans sözleşmesi de sona ermektedir²⁶⁷.

II. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI

Marka lisansı sözleşmesinin taraflarının, marka lisansı sözleşmesinde ve alt lisans sözleşmesinde olmak üzere ayrı ayrı incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

A. Marka Lisansı Sözleşmesinde

Marka lisansı sözleşmesi, lisans veren ile lisans alan arasında yapılır. Marka üzerinde kullanım hakkı sağlayan kişiye lisans veren, markayı kullanma hakkını elde eden kişiye ise lisans alan denir. Bir lisans sözleşmesinde birden çok lisans veren ve/veya lisans alan bulunması mümkündür. Lisans veren, marka sahibi olabileceği gibi, markanın kullanımını devretme yetkisine sahip bir gerçek veya tüzel kişi de olabilir.

---

²⁶⁵ Ongan, **a.g.e.**, s.63.

²⁶⁶ Özel, **a.g.e.**, s.52; Ongan, **a.g.e.**, s.63.

²⁶⁷ Özel, **a.g.e.**, s.52; Ünal, **a.g.e.**, s.169; Ortan, **a.g.e.**, s. 293; Özsoy, **a.g.e.**, s.190; Shilling, **a.g.e.**, s.165.

Lisans alan, gerçek kişi veya tüzel kişi olabilir. Kişiyeye bağılı lisansta, lisans alan bir gerçek kişi iken; işletmeye bağılı lisansta ise, işletmenin kendisidir. Bazı hallerde kişiyeye bağılı lisans ve işletmeye bağılı lisans arasındaki sınırın çok belirgin olmamasından kaynaklı olarak, bu lisans türlerinden hangisinin verildiğini tespit etmekte zorluklar yaşanabilir. Örneğin, işletme sahibinin gerçek kişi tacir olması durumunda, lisansın işletmeye mi yoksa işletme sahibi olan kişiyeye mi verildiğinin yorum yoluyla belirlenmesi gerekmektedir²⁶⁸.

B. Alt Lisans Sözleşmesinde

556 sayılı KHK m.21/IV ve Tasarı m.44/III gereğince, alt lisans ancak marka lisansı sözleşmesi ile lisans alana markanın üçüncü kişilere kullanılmasına ilişkin alt lisans verme yetkisi tanınması halinde söz konusu olmaktadır. Bu durumda, marka lisansı sözleşmesinin tarafı olan lisans alan, alt lisans sözleşmesi bakımından lisans veren durumundadır²⁶⁹. Marka lisansı sözleşmesinin tarafı olan lisans veren ise, alt lisans alan ile doğrudan hukuki ilişki içerisinde değildir²⁷⁰.

III. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

Marka lisansı sözleşmesinin kurulmasına ilişkin olarak 556 sayılı KHK ve KHKY'de çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Ancak, bir sözleşmenin kurulması için sadece kurucu unsurların bulunması yeterli değildir. Sözleşmenin geçerlilik koşullarını da taşıması gerekir. Marka lisansı sözleşmesi, diğer sözleşmelerde olduğu gibi, BK genel hükümlerine tabidir.

---

²⁶⁸ Özel, **a.g.e.**, s.61.

²⁶⁹ Arkan, **Marka, C.II**, s.200; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.30; Özel, **a.g.e.**, s.51; Ünal, **a.g.e.**, s.170; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.745; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.62; Ortan, **a.g.e.**, s.104.

²⁷⁰ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.62; Ortan, **a.g.e.**, s.105.

Bütün sözleşmeler için aranan geçerlilik koşulları marka lisansı sözleşmesi için de aranır. Sözleşmenin geçerlilik koşullarını taşınamaması halinde, hükümsüzlük veya iptal edilebilirlik yaptırımı söz konusu olur. Bu bölümde, marka lisansı sözleşmesi için özellik arz eden durumlar ele alınacaktır.

A. Genel Olarak

Sözleşme, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulur. Dolayısıyla, sözleşmenin kurulması için bir öneri ve buna uygun olarak iletilen bir kabul beyanına ihtiyaç bulunmaktadır. Öneri, sözleşmenin yapılması önerisini kapsayan ve bu amaçla zaman itibarıyla daha önce yapılan, muhataba varması gereken ve muhatabın kabulü ile sözleşmenin kurulması sonucunu doğuran, tek taraflı, kesin ve bağlayıcı bir nitelik taşıyan irade beyanıdır²⁷¹. Kabul ise, öneriye uygun olarak sözleşmenin meydana gelmesine kesin olarak imkân sağlayan, varması gerekli tek taraflı irade beyanıdır²⁷². Sözleşmenin geçerli olabilmesi için, tarafların irade beyanlarının sıhhatli olması gerekmektedir²⁷³.

Lisans sözleşmesinin kurulabilmesi için, tarafların iradelerinin sözleşmenin objektif esaslı unsurları üzerinde uyuşmuş olması gerekmektedir²⁷⁴. Aksi halde sözleşmenin kurulmamış olduğu kabul edilecektir. *Ongan*, lisans sözleşmesinde esaslı unsurdan anlaşılması gerekenin lisansın konusu ile lisans bedeli olduğunu belirtmiş²⁷⁵; *Özdemir* ise, lisans verenin lisans konusu hakkı veya olguyu lisans alanın

²⁷¹ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.45; Eren, **a.g.e.**, s.219; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.50; Özel, **a.g.e.**, s.56, dn.175.

²⁷² Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.57; Eren, **a.g.e.**, s.228; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.60; Özel, **a.g.e.**, s.56, dn.175.

²⁷³ İrade beyanındaki sakatlık, beyanın arzuya uymamasından ileri gelebilmektedir. Bir kimsenin arzusuna uymayan bir irade beyanını bilerek ve isteyerek yapması halinde, zihni kayıt, latife beyanı veya muvazaa; istemeyerek yapması halinde hata, hile ve ikrah söz konusu olabilir. Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.79vd.; Eren, **a.g.e.**, s.311vd.; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.139vd.

²⁷⁴ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.64; Eren, **a.g.e.**, s.210; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.51; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.69; Oktay, **a.g.m.**, s.264.

²⁷⁵ Ongan, **a.g.e.**, s.65. Aksi görüş için bkz. Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.749; Lisans bedeli objektif esaslı unsur değildir. Marka lisansı sözleşmesinin tek objektif esaslı unsuru kullanım hakkının lisans alana devredilmesidir.

kullanmasını sağlamayı borçlanmasını da esaslı unsurlar arasına eklemiştir²⁷⁶. Bazı hallerde objektif açıdan ikinci derecede yer alan bazı hususlar, taraflar açısından önemi dolayısıyla sübjektif açıdan esaslı unsur sayılabilecek; bu hususların sözleşme görüşmelerinde gündeme getirilmesi halinde üzerinde anlaşmaya varılması lazım gelecek; aksi takdirde sözleşmenin geçerli olarak kurulmasından söz edilemeyecektir²⁷⁷. Ancak, bu hususların ileride tayin edileceği yönünde bir anlaşmaya varılması halinde, sözleşmenin geçerli olarak kurulduğunun kabul edilmesi gerekmektedir²⁷⁸.

Sözleşmenin geçerli olabilmesi için taraflarının hukuki işlem ehliyetinin bulunması gerekmektedir²⁷⁹. Hukuki işlem ehliyeti, sözleşmenin her iki tarafı için de aranan bir unsurdur. Tarafların tam ehliyetli olmaları gerekir. TMK m.13 uyarınca, yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, ayırt etme gücüne sahip kabul edilmektedir. Ayırt etme gücüne sahip olan kimse, reşit ise ve kısıtlı değil ise, sözleşme yapma hususunda tam ehliyetlidir. TMK m.16 uyarınca, ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlının yasal temsilcisi aracılığıyla sözleşme yapması gerekecektir.

Sözleşmenin tarafları, sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde, sözleşme yapıp yapmama, sözleşmenin karşı tarafını seçme, sözleşmenin şeklini seçme, sözleşmenin içeriğini değiştirme, sözleşmeyi ortadan kaldırma, sözleşmenin tip ve muhtevasını belirleme konularında serbesttir²⁸⁰. BK m.19/I'de (TBK m.26), bir sözleşmenin konusunun, kanunun gösterdiği sınır dairesinde serbestçe tayin olunabileceği hüküm altına alınmıştır.

²⁷⁶ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.69.

²⁷⁷ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.64; Eren, **a.g.e.**, s.212; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.52; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.71; Oktay, **a.g.m.**, s.265.

²⁷⁸ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.65; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.52; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.71.

²⁷⁹ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.70; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.80; Özel, **a.g.e.**, s.55; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.61; Ongan, **a.g.e.**, s.60; Ortan, **a.g.e.**, s.103.

²⁸⁰ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.19vd.; Eren, **a.g.e.**, s.270vd.; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.66vd.; Tandoğan, **a.g.e.**, **C.I/1**, s.9vd.; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s.7vd.; Yavuz, **a.g.e.**, s.4-5; Özel, **a.g.e.**, s.66; Oktay, **a.g.m.**, s.267; Noyan, **a.g.e.**, s.588.

Sözleşmenin konusunu tayin etme özgürlüğünün sınırını çizen BK m.19/II (TBK m.27/I) hükmünde ise, bir sözleşmenin geçerli olabilmesi için sözleşmenin konusunun emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlaka ve şahsiyet haklarına aykırı olmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu sınırlara uyulmaması halinde, BK m.20/I (TBK m.27/I) hükmü gereği, sözleşme geçersiz olacaktır.

556 sayılı KHK m.21/XI'de, *“lisans sözleşmelerinde bu Kanun Hükmünde Kararname ile konuya ilişkin diğer kanun, tüzük, yönetmelik ve tebliğlere aykırı hükümler bulunamaz”* denilmesinden sonra *“bu tür düzenlemeler lisans tarihinden sonra yapılsa dahi, lisans sözleşmelerindeki aykırı hükümler geçersiz sayılır”* şeklinde bir düzenleme getirilmiştir²⁸¹. Tasarı m.44/VII ise, *“lisans sözleşmelerinde bu Kanuna ve konuya ilişkin diğer kanunlara aykırı hükümler bulunamaz”* denilmesinden sonra *“lisans sözleşmelerine ilişkin ileride kabul edilecek yasal düzenlemeler, önceden yapılmış lisans sözleşmeleri üzerinde etkili olur ve sözleşmenin, bunlara aykırı hükümleri geçersiz sayılır”* şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Arkan, tarafların serbest iradelerine göre belirleyecekleri hükümlerden, kanuna aykırı olanlar açısından kısmi butlanın varlığından bahsetmekte; bu hükümlerin geçersiz olduğunu ve sözleşmeye hiç konmamış sayılacağını ifade etmektedir²⁸². Ongan ise, BK m.20/II (TBK m.27/II) hükmünün ikinci cümlesinden yola çıkarak, tarafların geçersiz sayılan hükümler olmaksızın sözleşmeyi yapmayacaklarının kabul edilmesi halinde, artık kısmi butlanın değil; sözleşmenin tam butlanının söz konusu olacağını ileri sürmektedir²⁸³.

Sözleşmenin konusu imkânsız olmamalıdır. BK genel hükümlerde başlangıçtaki imkânsızlık ve sonraki imkânsızlık ayrı maddelerde ve farklı sonuçlar bağlanarak düzenlenmiştir. Diğer sözleşme tiplerinde olduğu gibi, marka lisansı sözleşmesinin konusunun daha başlangıçta imkânsız olması

²⁸¹ Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.347; Bu hüküm, 556 sayılı KHK'daki marka lisansı sözleşmesi ile ilgili tüm kanuni düzenlemelerin emredici olarak kaleme alındığı sonucunu doğurmaktadır.

²⁸² Arkan, **Marka, C.II**, s.197.

²⁸³ Ongan, **a.g.e.**, s.67.

veya borcun ifasının sözleşmenin kurulmasından sonra imkânsız hale gelmesi mümkündür. Sözleşmenin geçerliliğine ve devamına etki eden imkânsızlık, sözleşmenin yapıldığı anda mevcut olan, fiili veya hukuki bir imkânsızlık olmalıdır²⁸⁴. Ayrıca, imkânsızlık objektif olmalı, borcun ifa edilememesi durumu sadece borçlu için değil, herkes için geçerli olmalıdır²⁸⁵. Marka lisansı sözleşmesinin konusunun imkânsız olması halinde, genel hükümler ile birlikte markaya ilişkin özel düzenlemeler de uygulama alanı bulacaktır.

Marka hakkından vazgeçme veya markanın yenilenmemesi sebebiyle marka hakkının sona ermesi halinde, lisans verenin sözleşme konusu markayı kullandırma borcunun ifası, sözleşmenin kurulmasından sonraki bir dönemde imkânsız hale gelmektedir. Markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde ise, kararın, hükümsüzlük sebeplerini tescilden itibaren içinde barındıran bir sebebe dayanarak verilmesi halinde, sözleşme başlangıçtaki objektif nitelikteki hukuki imkânsızlık sebebiyle geçersiz hale gelir.

B. Marka Lisansı Sözleşmesinin Şekli ve Tescili

Marka lisansı sözleşmesinin kurulmasına ilişkin olarak 556 sayılı KHK ve KHKY'de çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Bu hükümler, sözleşmenin tabi olduğu şekle ve marka siciline tesciline ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Bu bölümde, marka lisansı sözleşmesinin şekli ve sicile tescili incelenecektir.

---

²⁸⁴ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.76; Eren, **a.g.e.**, s.995; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.87; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.76; Oktay, **a.g.m.**, s.269; Gönen, Doruk; "Lisans Sözleşmesinde Lisans Veren Lisans Konusuna İlişkin İfa Engellerinden Sorumluluğu", **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.770.

²⁸⁵ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.78; Eren, **a.g.e.**, s.997; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.86; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.76; Gönen, **a.g.m.**, s.772.

1. Marka Lisansı Sözleşmesinin Şekli

556 sayılı KHK m.15/II hükmünde, tescilli bir marka üzerindeki sağlararası işlemlerin yazılı şekle tabi olduğu düzenlenmiştir. Tasarı m.40/II'de tescilli bir marka üzerindeki sağlararası işlemlerin yazılı şekle tabi olduğu belirtilmiş; m.44/I'de ise lisans sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerektiği ayrıca öngörölmüştür. Dolayısıyla, marka lisansı sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekmektedir²⁸⁶. Yazılı şekil bir geçerlilik şartıdır²⁸⁷. Bir marka başvurusunun lisans sözleşmesine konu olması halinde, sözleşmenin yine yazılı şekilde yapılması gerekmektedir. Özellik arz eden bir durum ortak marka bakımından karşımıza çıkmaktadır. 556 sayılı KHK m.60 ve Tasarı m.58 uyarınca, ortak markanın lisans sözleşmesine konu olması halinde, sözleşmenin geçerli olabilmesi için yazılı şekilde yapılması ve lisansın sicile tescil edilmesi gerekmektedir.

Marka lisansı sözleşmesinin yazılı şekilde yapılmaması halinde, BK m.11/II (TBK m.12/II) gereği, sözleşme geçerlilik kazanamaz. Ancak, taraflar şekil eksikliğini bilerek edimlerini büyük ölçüde yerine getirmişler ise, TMK m.2/II'de öngörölen hakkın kötüye kullanılması yasağının hükümsüzlüğü giderici etkisi gereği sözleşme geçerli sayılır ve artık sözleşmenin hükümsüzlüğü ileri sürülemez²⁸⁸. *Yasaman*, bir mütalaasında, şekil şartına aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersizliğinin TMK m.2/II ile sınırlandırılmış olduğunu; bu suretle tarafların haksız menfaat elde etmesinin veya tarafların

²⁸⁶ 05.11.1995 tarihli ve 22454 sayılı RG.'de yayınlanan 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelik m.23/II'de marka lisansı sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması yeterli görölmeyerek, noter onaylı olması aranmıştır. Doktrinde, yönermelikle getirilen daha ağır şekil şartının normlar hiyerarşisine aykırı olduğu ve hukuki gücü bulunmadığı ifade edilmiştir. Arkan, **Marka, C.II**, s.197; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.32; Özel, **a.g.e.**, s.62; Ünal, **a.g.e.**, s.170; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.212; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.744; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.347; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.34. Yeni KHKY'de lisans sözleşmesinin noter onaylı olması gerektiğine yönelik bir düzenlemeye yer verilmeyerek, hüküm 556 sayılı KHK m.15/II hükmü ile uyumlu hale getirilmiştir.

²⁸⁷ Arkan, **Marka, C.II**, s.196; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.32; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.442; Özel, **a.g.e.**, s.62; Kaya, **a.g.e.**, s.207; Meran, **a.g.e.**, s.289; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.212; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.744; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.38; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.66; Ongan, **a.g.e.**, s.68.

²⁸⁸ Eren, **a.g.e.**, s.261; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.124-125; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.38.

haksız bir şekilde zarara uğramasının önüne geçilmek istendiğini ifade etmiştir²⁸⁹.

Marka lisansı sözleşmesinin asgari içeriğine ilişkin herhangi bir düzenleme 556 sayılı KHK ve KHKY'de yer almadığı gibi, Tasarıda da yer almamaktadır. Bununla birlikte, marka lisansının sicile tescil edilmesi ve yayınlanması için Enstitü'ye verilmesi zorunluluğu getirilen belgelere ilişkin KHKY m.20/II hükmünün sözleşmenin içeriğine yönelik yol gösterici bir nitelik taşıdığı kabul edilmektedir²⁹⁰. 556 sayılı KHK m.21/XI'de ve Tasarı m.44/VII'de, lisans sözleşmelerine, yasal düzenlemelere aykırı hükümler konulamayacağı belirtilmiştir.

Marka lisansı sözleşmesi, tarafların imzalarını taşımalıdır. 556 sayılı KHK'da açıkça yer verilmemiş olan bu husus, Tasarı m.44/I'de açıkça düzenlenmiştir. 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde, marka lisansı sözleşmesinin güvenli elektronik imza ile akdedilmesi de mümkündür. Nitekim, 5070 sayılı Kanun m.5'te elektronik imzanın el ile atılan imza ile aynı hukuksal sonuçları doğurduğu ifade edilmiştir.

2. Marka Lisansı Sözleşmesinin Tescili

556 sayılı KHK ve KHKY'de marka lisansı sözleşmesinin sicile tescil edilmesini öngören bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 556 sayılı KHK m.39/II'de, marka ve marka başvurusuna ilişkin her türlü değişikliğin tescil edilip yayınlanacağını düzenlemiştir. Bu hükümden, marka lisansı sözleşmesinin, marka siciline tescil edilmesinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Tasarı m.44/V'te ise, marka lisansı sözleşmesinin sicile tescil edilmesi açıkça öngörülmüştür. Kural olarak, tescil kurucu değil; bildirci

---

²⁸⁹ Yasaman, Hamdi; **Marka Hukuku ile İlgili Makaleler Hukuki Mütalaalar Bilirkişi Raporları**, C.III, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s.83.

²⁹⁰ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.32; Özel; **a.g.e.**, s.55, dn.174; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.35.

etkiye sahiptir²⁹¹. Bu yüzden, tescilin yapılmamış olması lisans sözleşmesinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, 556 sayılı KHK m.60 ve Tasarı m.58 uyarınca, ortak markanın lisansa verilmesi, lisansın marka siciline tescil edilmesi halinde geçerli olmaktadır. Bu yüzden, ortak marka bakımından lisans sözleşmesinin marka siciline tescili kurucu etkiye sahiptir.

Marka başvurusunun lisans sözleşmesine konu olabileceği 556 sayılı KHK m.22'de ve Tasarı m.46'da düzenlenmiş olmakla birlikte, bu halde lisansın sicile tescil edilip edilmeyeceğine ilişkin bir düzenlemeye 556 sayılı KHK'da, KHKY'de ve Tasarıda yer verilmemiştir. Marka başvurusunun kendisi sicile tescil edilmiş bir varlığa sahip olmadığı için, lisansın da sicile tescil edilmesi mümkün olmamakla birlikte; lisansın marka başvuru belgeleri üzerine not edilerek, markanın sicile tescil edilmesiyle lisansın da tescil edilmesi sağlanabilir²⁹².

Tescilin etkisi, lisansın üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi konusunda kendini göstermektedir. 556 sayılı KHK m.21/X marka siciline tescil edilmeyen lisans sözleşmelerinin, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğini hükme bağlamıştır. Tasarı m.44/VI'da ise, iyiniyetli üçüncü kişiden bahsedilmeksizin, lisansın sicile tescil edilmediği sürece, üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Markanın, marka lisansı sözleşmesinin akdedilmesinden sonra başka bir kişiye devri veya lisans verilmesi mümkündür. Bu durumda, lisans alanın, lisans hakkını, markayı devir veya lisans alan üçüncü kişiye karşı ileri sürebilmesi için lisansın sicile tescil edilmiş olması gerekmektedir. Öte yandan, lisans sözleşmesi tescil edilmemiş olsa dahi, markayı devir veya lisans alan üçüncü kişi önceki lisans sözleşmesini biliyor veya bilmesi gerekiyor ise, lisans hakkı markayı devir

---

²⁹¹ Arkan, **Marka, C.II**, s. 198; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.33; Özel, **a.g.e.**, s.62; Kaya, **a.g.e.**, s.225; Ünal, **a.g.e.**, s.152; Meran, **a.g.e.**, s.290; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.213; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.746-747; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.346; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.38; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.134; Ongan, **a.g.e.**, s.68; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63.

²⁹² Ünal, **a.g.e.**, s.173.

veya lisans alan üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir²⁹³. 556 sayılı KHK'da açıkça belirtilmemiş olan bu husus, Tasarı m.44/VI hükmünde açıkça düzenlenmiştir.

Marka sicili alenidir. Marka sicili açısından TMK m.1023 hükmüne benzer şekilde sicile güvenle iyiniyetli hak iktisabının söz konusu olup olamayacağı doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde yaygın olarak kabul gören görüş, markaya ilişkin yasal düzenlemelerde marka siciline güvenerek hak iktisap eden kişinin mezkur iktisabının korunacağına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği için iyiniyetli hak iktisabının söz konusu olmadığını ifade etmektedir²⁹⁴.

Marka lisansının sicile tescilinin kim tarafından istenebileceğine ilişkin bir düzenlemeye ne 556 sayılı KHK ne de KHKY yer verilmiştir. Doktrinde, tescilin lisans veren veya lisans alan tarafından istenebileceğine ilişkin 40/94 sayılı Topluluk Markası Hakkında Konsey Tarafından Çıkarılan Topluluk Tüzüğü m.22/V hükmünden hareketle, tescili talep etme yetkisinin sözleşmenin her iki tarafına da tanınması gerektiği kabul edilmektedir²⁹⁵. Tasarı m.44/V'te ise, taraflardan birinin lisansın sicile tescilini talep edebileceğini açıkça düzenlemiştir. Lisansın tescil edilmesi ve yayınlanması için Enstitü'ye verilmesi zorunlu belgeler KHKY m.20'de gösterilmiştir. Bunlar arasında, lisansa konu marka tescil numarası ile marka adının yer aldığı talep dilekçesi; lisans alan ve lisans verenin ad, adres ve uyrukları ile imza ve beyanlarını, lisansa konu olan mal ve/veya hizmetleri, marka tescil numarasını, marka adını, varsa lisans ücretini, lisans süresini belirtir lisans sözleşmesi ya da bu sözleşmenin aslına uygunluğunun noter tarafından tasdikli örneği; tescil ücretinin ödendiğini gösterir belge yer alır. Ayrıca, tescil talebi vekil aracılığıyla yapılmışsa, vekaletnamenin Enstitü'ye verilmesi veya

---

²⁹³ Arkan, **Marka, C.II**, s.198; Ünal, **a.g.e.**, s.173; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.213; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.36; Ongan, **a.g.e.**, s.68.

²⁹⁴ Arkan, **Marka, C.I**, s.124; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.37.

²⁹⁵ Arkan, **Marka, C.II**, s.197; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.33; Özel, **a.g.e.**, s.63; Ünal, **a.g.e.**, s.172; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.213; Meran, **a.g.e.**, s.290; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.746, dn.17; Bozkurt-Yaşar, **a.g.m.**, s.37; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.68; Ongan, **a.g.e.**, s.69.

vekilin talep sahibi kişiden önceden alıp Enstitü'ye vermiş olduğu vekaletnameye atıf yapılması gerekir.

556 sayılı KHK'da, markanın devri, rehni ve haczi hallerinde durumun sicile tescil edilerek yayınlanacağı düzenlenmiş olmakla birlikte; marka lisansının sicile tescil edilmesinden sonra yayınlanacağına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. KHKY m.20/II'de "lisansın sicile kaydı ve yayımlanması için" ifadesine yer verilmiştir. Dolayısıyla, lisansın sicile tescil edildikten sonra yayınlanması mümkündür. Tasarı m.44/V ise, lisansın, taraflardan birinin talebi üzerine tescil edileceğini ve Resmi Marka Gazetesi'nde yayınlanacağını açıkça düzenlemiştir. Marka başvurusu hakkında lisans tanınması halinde, başvuru yayınlanmış ise, KHKY m.23 ve Tasarı m.46 uyarınca, lisans Resmi Marka Bülteni'nde yayınlanacaktır. Dolayısıyla, marka başvurusu üzerinde lisans tanınması halinde bu işlem Resmi Marka Bülteni'nde yayınlanırken; tescil edilmiş markalar üzerinde lisansa ilişkin işlemler Resmi Marka Gazetesi'nde yayınlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ

I. GENEL OLARAK

Marka lisansı sözleşmesinde, tarafların kaynağını yasal düzenlemelerden ve lisans sözleşmesinden alan çok çeşitli hak ve yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Sözleşmenin bir bütün olarak kanunda düzenlenmemiş olması sebebiyle, tarafların asli edim yükümlülükleri yasal düzenlemelerden ziyade lisans sözleşmesinde belirlenmektedir. Bununla birlikte, yasal düzenlemelerden, sözleşmeden, dürüstlük kuralından veya güven ilkesinden kaynaklanan yan edim yükümlülükleri de söz konusu olmaktadır.

II. TARAFLARIN MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olan marka lisansı sözleşmesi ile taraflar arasında kurulan hukuki ilişkide, lisans veren için doğan yükümlülükler lisans alanın haklarına, lisans alan için doğan yükümlülükler de lisans verenin haklarına tekabül eder. Bu çerçevede, tarafların marka lisansı sözleşmesinden doğan yükümlülükleri incelenecektir.

B. Lisans Verenin Yükümlülükleri

Marka lisansı sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olmakla birlikte, kural olarak sözleşmenin karakteristiğini belirleyen edimi,

lisans verenin edimi oluşturmaktadır²⁹⁶. Lisans verenin asli edim yükümlülüğü, lisans alanın marka hakkından yararlanmasını sağlama ve yararlanmayı devam ettirme yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük zımnen marka hakkının varlığı ve geçerliğine ilişkin garanti yükümlülüklerini de içermektedir.

1. Lisans Alanın Marka Hakkından Yararlanmasını Sağlama Yükümlülüğü

Lisans verenin marka lisansı sözleşmesinden doğan asli yükümlülüğü, lisans alana lisans sözleşmesine konu olan markayı kullandırmaktır²⁹⁷. Markayı kullandırma yükümlülüğü, hem lisansın amacının gerçekleşmesi hem de lisans alana hukuken teminat altına alınmış öncelikli bir durumun yaratılması bakımından gereklilik arz etmektedir. Kullandırma yükümlülüğünün kapsamı sadece markanın kullanılmasını sağlamakla sınırlı değildir. *Tekinalp*, lisans verenin kullandırmaya yönelik davranışının, tasarrufi nitelik taşıyan kullandırma izni verilmesinin yanı sıra, kullanmaya bizzat veya başkası aracılığıyla engel olmama, güçlük çıkarmama, katlanma ve lisans alanı üçüncü kişilerin hak iddialarından kurtarma borçlarını da kapsadığını belirtmiştir²⁹⁸. Lisans verenin, üzerinde tasarruf yetkisinin bulunduğu markayı lisans alanın kullanmasına göz yumması ve lisans alana karşı münhasır hakkına dayanarak kanuni yollara başvurmaması gerekmektedir²⁹⁹.

---

²⁹⁶ Özel, **a.g.e.**, s.46; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.742; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.64; Oktay-Özdemir, **a.g.m.**, s.587; Ayiter, **a.g.e.**, s.115; Ortan, **a.g.e.**, s.292; Özsoy, **a.g.e.**, s.125.

²⁹⁷ Arkan, **Marka, C.II**, s.198; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.35; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.441; Özel, **a.g.e.**, s.130; Ünal, **a.g.e.**, s.179; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.213; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.736; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.141; Kırca, **a.g.e.**, s.83; Ayiter, **a.g.e.**, s.115; Ortan, **a.g.e.**, s.174; Yüksel, **a.g.e.**, s.106.

²⁹⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.35; Bu konularda satım sözleşmesinin zapta karşı tekeffül hükümleri lisans sözleşmesinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanacaktır.

²⁹⁹ Özel, **a.g.e.**, s.130; Ongan, **a.g.e.**, s.74; Ayiter, **a.g.e.**, s.117; Ortan, **a.g.e.**, s.173; Yüksel, **a.g.e.**, s.106.

2. Garanti Verme Yükümlülüğü

Lisans verenin, lisans alanın marka hakkından yararlanmasını sağlama yükümlülüğü açısından, söz konusu hakkın hukuk düzeni içerisinde geçerli olarak var olması ve bu varlığın hem sözleşmenin yapıldığı sırada hem de devam ettiği müddetçe sağlanması önem taşımaktadır. Bu bölümde, lisans verenin garanti yükümlülüğü kapsamında, lisans verenin marka hakkının varlığına ilişkin garanti yükümlülüğü ile marka hakkının kullanımına ilişkin garanti yükümlülüğü ayrı ayrı ele alınacaktır.

a. Marka Hakkının Varlığına İlişkin

Marka lisansı sözleşmesinde, lisans verenin markanın kullanılması sağlama yönündeki asli edim yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için, sözleşmenin yapıldığı sırada ve devamı süresince bir markanın var olması gerekir³⁰⁰. Zira, lisans sözleşmesinin varlığı, markanın varlığına bağlıdır. Lisans veren, lisans sözleşmesini yapmakla, markanın geçerli olarak var olduğunu lisans alana taahhüt etmiş sayılacağından, lisans verenin sorumluluğundan söz edilebilmesi için sözleşmede bu konuya ilişkin açık bir hüküm getirilmiş olmasına gerek yoktur³⁰¹.

Lisans veren, sözleşme yapıldığı sırada lisans konusu markanın şekli varlığını garanti etmekle yükümlüdür. Markanın özel bir hukuki korumadan yararlanabilmesi için, marka siciline tescil edilmesi gerekmektedir. Marka siciline tescil edilmediği için şeklen var olmayan ve hukuki koruma elde edememiş bir marka hakkını konu edinen lisans sözleşmesi, sözleşme konusunun bulunmamasından dolayı, BK m.20/1 (TBK m.27/1) gereği

³⁰⁰ Özel, **a.g.e.**, s.130; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.214.

³⁰¹ Ongan, **a.g.e.**, s.83; Ongan, Burak; “Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Lisans Verenin Garanti Yükümlülüğü”, **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**, Y.2006, S.8, s.831; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.103; Özsoy, **a.g.e.**, s.127-128.

başlangıçtaki objektif nitelikteki hukuki imkânsızlık sebebiyle geçersiz olur³⁰². Bu durumda, lisans veren, lisans alanın bu sözleşmeye güven sebebiyle uğramış olduğu menfi zararı, kaynağını TMK m.2'de bulan culpa in contrahendo sorumluluğu çerçevesinde tazmin etmekle yükümlüdür³⁰³. Ancak, lisans verenin, hakkın şeklen mevcut olmadığı konusundaki bilgisizliğini veya lisans alanın da durumdan haberdar olduğunu ileri sürerek itirazda bulunması mümkündür³⁰⁴.

Marka tescil başvurusunun yapılmış olması kaydıyla, şeklen var olmayan fakat beklenen bir markaya ilişkin olarak lisans sözleşmesi yapılması da mümkündür. Bu durumda, lisans sözleşmesinde aksine bir hüküm yer almadığı sürece, lisans veren sözleşmenin ifa edilememesi sebebiyle tazminatla yükümlü değildir. Ancak, lisans verenin, sözleşmenin yapılması aşamasında tescil talebinin reddedileceğine ilişkin ciddi engellerin bulunduğunu bilmesine rağmen lisans alanı bilgilendirmeksizin sözleşme yapma yoluna başvurması halinde, sorumluluğu gündeme gelecektir³⁰⁵.

b. Marka Hakkının Kullanımına İlişkin

Marka lisansı sözleşmesinin markaya ilişkin kullanma ve yararlanma hakkının sağlanmasını konu edinen bir sözleşme olması sebebiyle, sözleşmenin devamı süresince, lisans verenin marka hakkının kullanımına ilişkin garanti yükümlülüğü bulunmaktadır. Lisans verenin, sözleşmenin devamı süresince, marka hakkının sona ermesi sonucunu doğurabilecek

³⁰² Özel, **a.g.e.**, s.131; Ongan, **a.g.m.**, s.832; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.77; Ergüne, **a.g.m.**, s.205; Gürzumar, **a.g.e.**, s.132; Ayiter, **a.g.e.**, s.123; Ortan, **a.g.e.**, s.185; Yüksel, **a.g.e.**, s.109; Gönen, **a.g.m.**, s.780-781; Tescilsiz markaların da lisans sözleşmesine konu olması mümkündür. Lisans sözleşmesi ileride tescilin yapılacağı geciktirici şartına bağlı olarak yapılmaktadır. Tescil gerçekleşirse, sözleşme hükümlerini doğurmaya başlar; tescil gerçekleşmezse sözleşme hüküm ifade etmez.

³⁰³ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.321-322; Eren, **a.g.e.**, s.1083; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.72; Özel, **a.g.e.**, s.131; Ongan, **a.g.m.**, s.832; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.80; Ergüne, **a.g.m.**, s.207; Gönen, **a.g.m.**, s.782; Gürzumar, **a.g.e.**, s.136; Ayiter, **a.g.e.**, s.123; Ortan, **a.g.e.**, s.186.

³⁰⁴ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.80; Gönen, **a.g.m.**, s.782; Ortan, **a.g.e.**, s.186.

³⁰⁵ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.105; Ongan, **a.g.m.**, s.832; Ortan, **a.g.e.**, s.186; Özsoy, **a.g.e.**, s.128-129.

davranışlardan uzak durması ve marka hakkının devamı için gerekli bütün tedbirleri alması gerekmektedir.

Marka hakkının, markanın lisansa verilmesinden sonra ve lisans sözleşmesinin süresinin dolmasından önce ortadan kalkması mümkündür. Marka hakkı, 556 sayılı KHK m.45/l-a (Tasarı m.52/l-a) gereği koruma süresinin dolmasına rağmen markanın süresi içinde yenilenmemesi veya m.45/l-b (Tasarı m.52/l-b) gereği marka sahibinin marka hakkından vazgeçmesi hallerinde, marka sahibinin rızasıyla; m.42 (Tasarı m.49) gereği markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde ise, marka sahibinin rızası hilafına da sona ermektedir.

b.a. Markanın Süresi İçinde Yenilenmemesi

Lisans verenin markanın kullanımına ilişkin garanti yükümlülüğü, marka korumasının sürdürülmesini de kapsamaktadır. 556 sayılı KHK m.40 ve Tasarı m.38 uyarınca, tescilli bir markanın koruma süresi, başvuru tarihinden itibaren on yıl olmakla birlikte, koruma süresinin on yıllık dönemler halinde belirli bir süre ile sınırlı olmaksızın uzatılabilmesi mümkündür³⁰⁶. Lisans veren, lisans sözleşmesi süresi boyunca markanın kullanımını sağlamak ve kullanımı devam ettirmekle yükümlü olduğundan, aynı zamanda koruma süresi sona eren markayı da yenilemekle yükümlüdür³⁰⁷.

Eğer lisans sözleşmesi, lisans konusu markanın koruma süresi için veya koruma süresi içinde belli bir süre için yapılmış ise, lisans verenin yenileme yükümlülüğünden söz edilemeyecektir. Marka hakkı devam ettiği için lisans hakkı da devam edecektir. Öte yandan, lisans sözleşmesinin

³⁰⁶ Yenilemenin kaç defa veya kaç yıla kadar yapılabileceği konusunda yasal düzenlemelerde herhangi bir sınırlama getirilmemiş olması itibarıyla, markanın korunması bakımından patent veya tasarımın aksine azami bir süreden söz edilemez. Arkan, **Marka, C.II**, s.170; Kaya, **a.g.e.**, s.43; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.6; Shilling, **a.g.e.**, s.172; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.4; Hurst/Woessner, **a.g.e.**, s.5; Rockman, **a.g.e.**, s.456.

³⁰⁷ Arkan, **Marka, C.II**, s.199; Özel, **a.g.e.**, s.135; Ünal, **a.g.e.**, s.193; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.213; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.736; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.142; Kırca, **a.g.e.**, s.124; Gönen, **a.g.m.**, s.792; McGrath/Elias/Shena, **a.g.e.**, s.9/10; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.185.

süresi koruma süresinden daha uzun olabilmektedir. Lisans sözleşmesi devam ederken koruma süresinin dolması halinde, lisans verenin yenileme yükümlülüğü bulunmaktadır³⁰⁸. Koruma süresinin dolması ve markanın yenilenmemesi, 556 sayılı KHK m.45/I-a gereği, marka hakkının sona ermesine yol açar ve m.45/II gereği, marka hakkının sona ermesi, sona erme sebebinin gerçekleşmiş olduğu andan itibaren hüküm ifade eder. Bu husus, Tasarı m.52'de mevcut düzenlemeye paralel bir şekilde ele alınmıştır.

Markanın yenilenmemesi sebebiyle marka hakkının sona ermesi halinde, lisans sözleşmesi de etkilenir³⁰⁹. Lisans verenin sözleşme konusu markayı kullandırma borcunun ifası, sözleşmenin kurulmasından sonraki bir dönemde imkânsız hale gelmektedir. Bu durumda, lisans verenin markanın kullanımını sağlama ve devam ettirme yükümlülüğü kendisinden kaynaklanan sebeplerle yerine getirilememiş olacağı için, lisans veren BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) hükümlerine göre sorumlu olacak ve lisans alanın uğradığı zararı tazmin etmek zorunda kalacaktır³¹⁰.

b.b. Marka Sahibinin Marka Hakkından Vazgeçmesi

Vazgeçme, marka sahibinin, marka hakkını, koruma süresi dolmadan önce, markanın kullanıldığı mal veya hizmetlerin tamamına veya bir kısmına yönelik olarak, kendi isteğiyle terk etmesini ifade etmektedir³¹¹. 556 sayılı KHK m.46/I'de marka sahibinin marka hakkından vazgeçebileceği öngörülmüş, m.46/II'de ise vazgeçmenin yazılı olarak Enstitü'ye bildirilmesi aranmıştır. 556 sayılı KHK m.45/I-b uyarınca, marka sahibinin marka hakkından vazgeçmesi, marka hakkının sona erme sebeplerinden birini oluşturmaktadır. Vazgeçme ile lisans sözleşmesi konusuz kalacağından,

³⁰⁸ Özel, **a.g.e.**, s.135; Ongan, **a.g.e.**, s.99; Gönen, **a.g.m.**, s.792.

³⁰⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, §26, N.9; Özel, **a.g.e.**, s.135; Ünal, **a.g.e.**, s.191; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.94; Ongan, **a.g.m.**, s.845, dn.65.

³¹⁰ Özel, **a.g.e.**, s.135; Ongan, **a.g.e.**, s.99; Ongan, **a.g.m.**, s.845-846; Gürzumar, **a.g.e.**, s.139; Kırca, **a.g.e.**, s.124; Gönen, **a.g.m.**, s.793-794; Yüksel, **a.g.e.**, s.109.

³¹¹ Özel, **a.g.e.**, s.133.

lisans verenin markanın kullanımına ilişkin garanti yükümlülüğü kapsamında, marka hakkında vazgeçmeme yükümlülüğünün de ele alınması gerekmektedir.

Marka sahibi her zaman markadan vazgeçme imkânına sahiptir. Bununla birlikte, 556 sayılı KHK m.46/III'te, marka siciline tescil edilmiş lisansların varlığı halinde, marka sahibinin lisans sahibinin izni olmadıkça marka hakkında vazgeçemeyeceği hüküm altına alınmıştır³¹². Lisans alanın izninin aranması, lisans alanın bir alt lisans verdiği ve alt lisansın sicile tescil edildiği hallerde, alt lisans alanın vazgeçmeye karşı çıkıp çıkamayacağı sorusunu akla getirmektedir. Alt lisans sözleşmesinin ana lisans sözleşmesinden daha geniş hakları kapsamasının mümkün olamayacağından yola çıkarak, alt lisans alanın karşı çıkma yetkisinin bulunmadığı kabul edilmelidir³¹³.

Marka sahibinin marka hakkında vazgeçmesi, Tasarı m.53'te "Marka Hakkından Vazgeçme ve Marka Hakkının Sınırlandırılması" başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre, marka sahibi, marka hakkında vazgeçebileceği gibi, markanın üzerinde kullanılacağı mal veya hizmetlerin bir kısmından da vazgeçmek suretiyle marka hakkını sınırlandırabilir. Marka sahiplerinin marka hakkında vazgeçmesini hak sahiplerinin iznine tabi tutan kural, Tasarıda da korunmuştur.

Marka lisansı sözleşmesinde, lisans verenin vazgeçme hakkını kullanmaktan feragat ettiğine ilişkin bir hükme yer verilmesi mümkündür³¹⁴. Bununla birlikte, lisans sözleşmesinde, lisans verenin marka hakkında

---

³¹² Ongan, **a.g.e.**, s.97; Bu düzenleme sadece sicile tescil edilmiş lisanslar bakımından söz konusu olduğundan, sicile tescil edilmemiş lisansların lisans alanları açısından getirilmiş bir koruma tedbiri bulunmamaktadır. Ancak, lisans alanlar, lisans sözleşmesine hüküm konulması suretiyle kendilerini güvence altına alabilirler.

³¹³ Özel, **a.g.e.**, s.134. Aksi görüş için bkz. Ongan, **a.g.m.**, s.844; Lisans veren, alt lisansa izin vermekle vazgeçme hakkını zorlaştırabilecek durumu kendisi yaratmaktadır. Bu nedenle, anılan maddenin geniş yorumlanması ve alt lisans alanın da lisans alan kavramı içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

³¹⁴ Böyle bir hüküm lisans verenin sicil nezdinde marka hakkında vazgeçmesini engellemeyeceğinden, lisans alanın bu haller için sözleşmede ağır cezai şart hükümleri koydurması mümkündür. Ongan, **a.g.e.**, s.97.

vazgeçmesi halinde, lisans alanın vazgeçmeye onay vereceğine dair bir hükme de yer verilebilir. Bu hükmün geçerliliği, sözleşme hükümlerinin yorumlanması sonucunda, vazgeçme hakkının kullanılmasının dürüstlük kuralına uygun olup olmadığının tespit edilmesi suretiyle belirlenecektir³¹⁵.

Marka hakkından vazgeçme ile lisans verenin markayı kullandırma borcunun ifası, sözleşmenin kurulmasından sonraki bir dönemde imkânsız hale geldiği için, sonraki imkânsızlık söz konusu olur³¹⁶. Lisans veren, kendi kusuru sebebiyle lisans konusu hakkı sözleşme süresi boyunca lisans alanın istifadesine sunamamış olacağından, BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) hükümleri çerçevesinde lisans alanın uğradığı zararı tazmin etmekle yükümlü olacaktır³¹⁷.

b.c. Markanın Hükümsüzlüğü

Markanın hükümsüzlüğü, 556 sayılı KHK m.42'de sayılan sebeplerin varlığı halinde işaretin marka sicilinden terkin edilmesi olarak ifade edilmektedir³¹⁸. Anılan hükümde öngörülen hükümsüzlük halleri, iki gruba ayrılmaktadır. İlk grupta, markanın tesciline engel olan mutlak ve nispi ret sebepleri yer almaktadır. 556 sayılı KHK m.42/I-a uyarınca, tescil sırasında m.7'de belirtilen mutlak tescil engellerinin ve m.42/I-b uyarınca, tescil sırasında m.8'de belirtilen nispi tescil engellerinin bulunmasına rağmen, marka her nasılsa Enstitü tarafından sicile tescil edilmişse, markanın hükümsüzlüğüne karar verilebilecektir³¹⁹.

³¹⁵ Özel, **a.g.e.**, s.134; Ongan, **a.g.e.**, s.98.

³¹⁶ Özel, **a.g.e.**, s.134; Gönen, **a.g.m.**, s.789; Yüksel, **a.g.e.**, s.109.

³¹⁷ Ongan, **a.g.e.**, s.98; Gürzumar, **a.g.e.**, s.139; Kırca, **a.g.e.**, s.124; Yüksel, **a.g.e.**, s.109.

³¹⁸ 556 sayılı KHK m.42, m.43 ve m.44 hükümlerinde “hükümsüzlük”, “iptal” ve “iptal davası” terimlerine yer verilmesi özensizlik olarak nitelendirilmektedir. Arkan, **Marka, C.II**, s.155; Tekinalp, **a.g.e.**, §29, N.2; Özel, **a.g.e.**, s.135, dn.31; Kaya, **a.g.e.**, s.322; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.379; Karahan, **Hükümsüzlük**, s.6; Sert, **a.g.e.**, s.94; Özarmağan, **a.g.e.**, s.73.

³¹⁹ Bir işaretin marka olarak tescil edilebilmesi için tescil engellerinin bulunmaması gerekir. Enstitü, mutlak ve nispi tescil engellerinin bulunması halinde, markanın tescilinden kaçınılmazdır. Ayrıca, başvurunun reddedilmesi gerektiği düşüncesinde olan ilgililere de itiraz hakkı tanınmıştır. Bir işaret, bu ret sebeplerinin varlığına rağmen, her nasılsa marka siciline tescil edilmiş edilmişse, hükümsüzlük davası yoluyla tescilin terkin istenebilmektedir.

İkinci grupta ise, markanın tescili sırasında mevcut olmayıp sonradan zaman içinde ortaya çıkan hükümsüzlük sebepleri yer almaktadır. 556 sayılı KHK m.42/I-c uyarınca, markanın kullanılması yükümlülüğünü düzenleyen m.14 hükmüne aykırılık³²⁰; m.42/I-d uyarınca, marka sahibinin davranışları nedeniyle markanın ilgili mal ve hizmetler için yaygın bir ad haline gelmesi; m.42/I-e uyarınca, markanın hak sahibi veya yetkili kıldığı kişi tarafından kullanım sonucunda tescil edildiği mal ve hizmetlerin niteliği, kalitesi, üretim yeri ve coğrafi kaynağı konusunda halkta yanlış anlama ihtimali doğması ve m.42/I-f uyarınca, markanın teknik yönetmeliğe aykırı kullanılması hallerinde, markanın iptali istenebilecektir.

Hükümsüzlük sebeplerini düzenleyen Tasarı m.49, başvuru sahibinin marka tescil başvurusunu kötü niyetle yapmış olmasını ve marka sahibinin korumadan yararlanacak kişilerden olma vasfını kaybetmesini de hükümsüzlük sebepleri arasında öngörmüştür.

Marka lisansı sözleşmesinin yapılması sırasında, marka siciline tescil edilmiş olduğu için şeklen var olan markanın, tescilin geçersiz olması sebebiyle maddi hukuk açısından bir varlık taşımaması söz konusu olabilmektedir. Tescilin gerekli hukuki koşullar oluşmadan yapılmasından ötürü bünyesinde bir hükümsüzlük sebebi taşıması halinde, mahkeme tarafından ilgili sicildeki tescilin hükümsüzlüğüne karar verilebilecektir. 556 sayılı KHK m.44/I hükmüne göre, hükümsüzlük kararı marka üzerindeki tescille kazanılan hakkı geçmişe etkili bir biçimde sona erdirir.

Hükümsüzlük kararı tescilin yapıldığı andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurur; tescil işlemi baştan itibaren tüm sonuçlarıyla ortadan kalkar. Hükümsüzlüğün marka lisansı sözleşmesi üzerindeki etkisi,

---

³²⁰ Markanın, 556 sayılı KHK ile getirilen korumadan yararlanabilmesi için tescil edilmiş olmasının yanı sıra kullanılması da gerekmektedir. 556 sayılı KHK m.14 hükmüne göre, markanın tescil tarihinden itibaren beş yıl içinde, haklı bir neden olmadan kullanılmaması veya kullanımına beş yıl kesintisiz ara verilmesi halinde markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi istenebilecektir.

hükümsüzlük kararının dayandığı sebebe göre farklılık göstermektedir. Kararın, hükümsüzlük sebeplerini tescilden itibaren içinde barındıran bir sebebe dayanarak verilmesi halinde, sözleşme BK m.20/I (TBK m.27/I) gereği başlangıçtaki objektif nitelikteki hukuki imkânsızlık sebebiyle geçersiz hale gelmesi ve gerçekleştirilen edimlerin sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iadesi; hükümsüzlük sebeplerini tescilden itibaren içinde barındırmayan bir sebebe dayanarak verilmesi halinde, ifa imkânsızlığından ötürü BK m.117 (TBK m.136) gereği borcun sona ermesi ya da lisans verenin BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) çerçevesinde zararı tazmin etmekle yükümlü tutulması söz konusu olacaktır³²¹. Bugün yürürlükte olan 556 sayılı KHK'da yer alan düzenlemeler, hükümsüzlük kararının etki tarihini belirlemede yetersiz kalmaktadır. Tasarı ile getirilen önemli bir yenilik, hükümsüzlük kararının etki tarihinin, hükümsüzlük sebeplerine göre ayrı ayrı düzenlenmiş olmasıdır.

Hükümsüzlük kararının tescilin yapıldığı andan itibaren hüküm doğuracağı yönündeki kural, tüm hükümsüzlük halleri bakımından geçerli değildir. Kanun koyucu, şeklen geçerli olmakla birlikte maddi hukuk açısından geçerli olmadığı taraflarca bilinmeksizin belli bir süre uygulanmış olan lisans sözleşmesinin baştan itibaren hükümsüz sayılmasının haksız sonuçlara yol açacağı düşüncesinden hareketle, “yapılmış ve uygulanmış”³²² sözleşmeler bakımından özel bir düzenleme getirmiştir³²³. 556 sayılı KHK m.44/II-b hükmüne göre, markanın hükümsüzlüğüne karar verilmeden önce yapılmış ve uygulanmış sözleşmeler, hükümsüzlüğün geçmişe etkili

³²¹ Özel, **a.g.e.**, s.144, 147.

³²² Tekinalp, **a.g.e.**, §29, N.38; Hükümde geçen “uygulama” sözcüğü ile “tasarruf” işleminin gerçekleşmesi ve buna dayanılarak markanın fiilen kullanılmasına başlanmış veya buna ilişkin hazırlıkların yapılmış olması kastedilmektedir. Lisans alanın, malı üretmiş veya üretme sürecini başlatmış olması ya da markalı ambalajı bastırmış olması gerekir. Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.415; Anlatılmak istenen bir sözleşmeden doğan taahhüdün ifası değil; sözleşmeden doğan bir hakkın ve dolayısıyla markanın fiilen kullanılmasıdır. Gönen, **a.g.m.**, s.794; Yapılmış ve uygulanmış sözleşme kavramından, ifanın tam anlamıyla gerçekleştirilmiş olması değil, ifanın kısmen gerçekleştirilmiş, hatta sadece ifaya yönelik hazırlık hareketlerinin başlamış olduğu durumlar da anlaşılmalıdır.

³²³ Arkan, **Marka, C.II**, s.168; Karan/Kılıç, **a.g.e.**, s.415; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.87; Ergüne, **a.g.m.**, s.209-210; Gönen, **a.g.m.**, s.786; Karahan, **Hükümsüzlük**, s.150; Şanal, **a.g.e.**, s.203.

sonuçlarından etkilenmeyecek, dolayısıyla lisans sözleşmesi de uygulanmış kısım açısından geçerli olacaktır³²⁴.

556 sayılı KHK hükümsüzlüğün geriye etkisini kural olarak öngörmüş ve istisnalarını belirtmiştir. Bu düzenleme şeklinden farklı olarak, Tasarı m.51/I hükümsüzlük kararının geriye etkili olacağı halleri ve 51/II ise ileriye olacağı halleri açık bir biçimde düzenlemiştir. Ayrıca, hükümsüzlük kararının ileriye etkili olacağı hallerde, hükümsüzlük sebeplerinin daha önceki bir tarihte doğmuş olduğunun bilinmesi halinde ve talep üzerine, hükümsüzlük kararının bu tarihten itibaren etkili olacağına da karar verilebileceği belirtilmiştir. Böylece, uygulamada çıkabilecek sorunların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

556 sayılı KHK m.44/II-b hükmünde, hal ve şartlara göre, haklı sebepler ve hakkaniyet düşüncesi ile sözleşme uyarınca ödenmiş bedelin kısmen veya tamamen iadesinin mümkün olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenleme, sözleşme gereği ödenmiş bedellerin koşullar elverdiğince hakkaniyet gereği kısmen ya da tamamen geri istenebileceğini öngören Tasarı m.51/III-b hükmünde korunmuştur. Lisans sözleşmesi için başlangıçta tam bir bedel ödenmesi halinde, lisans alan, lisans bedelinin hükümsüzlük anına kadarki yararlanmasıyla orantılı bir miktarının lisans verende kalmasına katlanacak, bunu aşan kısmın iadesini talep edebilecektir³²⁵.

556 sayılı KHK m.44/II uyarınca, marka sahibinin kötü niyetli olarak hareket etmesinden kaynaklanan zararın giderilmesine ilişkin tazminat talepleri saklıdır. Bu düzenleme Tasarıda korunmakla birlikte, daha farklı bir şekilde ifade edilmiştir. Tasarı m.51/III uyarınca, marka sahibinin ağır ihmalden veya kasıtlı olarak hareket etmesinden zarar görenlerin tazminat talepleri saklıdır. Lisans veren, sözleşmenin kurulması sırasında marka hakkının hükümsüz olduğunu biliyorsa veya bilebilecek durumdaysa, sözleşmenin kurulduğu anda hükümsüzlük sebebinin varlığından habersiz

³²⁴ Arkan, **Ticari İşletme**, s.297; Özel, **a.g.e.**, s.140; Karahan, **Hükümsüzlük**, s.151.

³²⁵ Arkan, **Marka, C.II**, s.169; Özel, **a.g.e.**, s.141; Gönen, **a.g.m.**, s.787; Karahan, **Hükümsüzlük**, s.152; Şanal, **a.g.e.**, s.205.

olan lisans alan, uğramış olduğu menfi zararının tazminini kaynağını TMK m.2'de bulan culpa in contrehando sorumluluğu çerçevesinde talep edebilecektir³²⁶.

Doktrinde lisans verenin sorumluluğunun dayanağına ilişkin olarak daha başka görüşler de yer almaktadır. Ancak bu görüşler bir takım eleştirilere maruz kalmıştır. Lisans verenin sorumluluğunun BK m.28 (TBK m.36) anlamında hile veya BK m.24/I-4 (TBK m.32) anlamında temel hatasına dayandırılabilmesi görüşü³²⁷, maddi hukuk açısından bir varlık taşımayan marka hakkını konu edinmesi sebebiyle geçersiz olan lisans sözleşmesinin BK m.31'deki (TBK m.39) bir yıllık sürenin geçmesiyle geçerli hale gelebileceği şeklindeki bir yanılgıyı da beraberinde getirecek olması sebebiyle eleştirilmektedir³²⁸.

Lisans verenin asli yükümlülüğünün sözleşme konusu markanın varlığını sağlamak olduğu düşüncesinden hareketle, markanın hukuki varlığını etkileyecek bir hükümsüzlük kararının verilmesinin, lisans verenin tekeffül yükümlülüğünden kaynaklanan sorumluluğunun ortaya çıkaracağı görüşü³²⁹, satıcının tekeffül hükümlerinin ancak geçerli bir sözleşmenin söz konusu olduğu hallerde uygulanabilecek olmasına karşılık baştan itibaren geçersiz olan lisans sözleşmesine uygulanamayacağı sebebiyle eleştirilmektedir³³⁰.

Hükümsüzlüğün sözleşme yapılırken öngörülemeyen bir neden olarak ortaya çıkması halinde, işlem temelini çökmesi teorisi sebebiyle sözleşmenin fesih yoluyla ileriye etkili olarak sona erdirilebileceği görüşü³³¹, edimler arasındaki aşırı dengesizliğin sonraki olağanüstü sebeplerden

---

³²⁶ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.321-322; Eren, **a.g.e.**, s.1083; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.72, Arkan, **Marka, C.II**, s.189; Özel, **a.g.e.**, s.147; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.89; Ongan, **a.g.e.**, s.84; Ongan, **a.g.m.**, s.835; Gürzumar, **a.g.e.**, s.136; Ortan, **a.g.e.**, s.188; Ergüne, **a.g.m.**, s.212.

³²⁷ Özel, **a.g.e.**, s.149-151; Ongan, **a.g.m.**, s.835; Ayiter, **a.g.e.**, s.125; Ortan, **a.g.e.**, s.188; Yüksel, **a.g.e.**, s.110.

³²⁸ Gürzumar, **a.g.e.**, s.136; Ergüne, **a.g.m.**, s.212.

³²⁹ Özel, **a.g.e.**, s.152-153.

³³⁰ Ayiter, **a.g.e.**, s.126.

³³¹ Özel, **a.g.e.**, s.149; Ortan, **a.g.e.**, s.200.

kaynaklanması gerekirken marka sicilindeki tescilin daha baştan itibaren hükümsüzlük sebebini bünyesinde taşımasından ötürü eleştirilmektedir³³².

Doktrinde lisans verenin sorumluluğuna ilişkin olarak ileri sürülen görüşlerin maruz kaldığı eleştiriler karşısında, sorumluluğun culpa in contrahendoya dayandırılması görüşü yerindedir. Bu doğrultuda hesaplanan tazminat miktarından, lisans alanın marka hakkından yararlanmak yoluyla elde ettiği menfaatler mahsup edilebilecektir³³³.

Uygulamada, lisans sözleşmesinde lisans vereni sorumluluktan kurtaracak sorumsuzluk hükümlerine yer verildiği görülmektedir. Bu hükümlerin geçerliliğinin genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmekte, lisans verenin hile veya ağır kusurunun bulunduğu kanaat getirilen hallerde, BK m.99/I (TBK m.115/I) gereği lisans verenin sorumluluktan kurtulamayacağı kabul edilmektedir³³⁴.

Markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi üzerine, markanın, marka sicilinden terkin edileceğine ilişkin bir düzenlemeye 556 sayılı KHK'da yer verilmemiştir. Buna karşılık, Tasarı m.51/IV hükmü, hükümsüzlük kararının kesinleşmesinden sonra marka sicilinden terkin edileceğini açıkça düzenlemiştir.

3. Lisans Verenin Diğer Yükümlülükleri

Lisans verenin marka lisansı sözleşmesinden doğan asli yükümlülüklerinin yanı sıra, kanun, sözleşme, doğruluk kuralı ve güven ilkesi gereği bir takım yan yükümlülükleri de söz konusu olabilmektedir. Bu çerçevede, somut olayın koşullarına göre, lisans alana teknik destek sunma

³³² Ergüne, **a.g.m.**, s.213.

³³³ Arkan, **Marka, C.II**, s.189; Özel, **a.g.e.**, s.148; Ongan, **a.g.m.**, s.836; Gürzumar, **a.g.e.**, s.136; Ergüne, **a.g.m.**, s.212.

³³⁴ Ongan, **a.g.e.**, s.84; Ongan, **a.g.m.**, s. 831.

yükümlülüğü, teknik eleman sağlama yükümlülüğü, işçileri eğitime yükümlülüğü, yeni gelişmeleri bildirme yükümlülüğü, marka ihlallerine karşı takip yükümlülüğü, lisans alana en elverişli olanakları sağlama yükümlülüğü, mal veya hizmetin kalitesini denetleme yükümlülüğü ve güven ilişkisinden doğan diğer yükümlülükleri gündeme gelebilmektedir³³⁵. Önceden öngörülemez olan bu yükümlülükleri sayısal olarak sınırlandırma olanağı yoktur.

C. Lisans Alanın Yükümlülükleri

Lisans alanın asli edim yükümlülüğü, lisans bedelini ödeme yükümlülüğüdür. Bazı lisans sözleşmelerinde, lisans alanın markayı kullanması yükümlülüğü de söz konusu olabilmektedir. Ayrıca, lisans alanın asli edim yükümlülüklerinin yanı sıra, kanun, sözleşme, dürüstlük ve güven ilkesinden kaynaklanan bir takım yan edim yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu bölümde, lisans alanın asli edim yükümlülükleri ile birlikte hesap verme yükümlülüğü, sır saklama yükümlülüğü, reklam verme yükümlülüğü ve kalitenin sağlanması yükümlülüğü gibi yan edim yükümlülükleri de incelenecektir.

1. Lisans Bedelini Ödeme Yükümlülüğü

Lisans alanın marka lisansı sözleşmesinden doğan asli edim yükümlülüğü, uygulamada “royalty” olarak ifade edilen lisans bedelini lisans verene ödemektir³³⁶. Lisans verenin lisans bedeli ödeme yükümlülüğü,

³³⁵ Özel, **a.g.e.**, s.161vd.; Ongan, **a.g.e.**, s.102; Yüksel, **a.g.e.**, s.108-109.

³³⁶ Özsunay, Ergun; “Lisans Sözleşmelerinde Lisans Bedeline (Royalty) İlişkin Sorunlar”, **İÜHF 50. Yıl Armağanı -Cumhuriyet Döneminde Hukuk-**, İÜHF Yayınları, İstanbul 1973, s.669; Arkan, **Marka, C.II**, s.199; Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.35; Özel, **a.g.e.**, s.154; Ünal, **a.g.e.**, s.186; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.214; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.737; Sargın, **a.g.e.**, s.106; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.117, 143; Ongan, **a.g.e.**, s.102; Gürzumar, **a.g.e.**, s.91; Kırca, **a.g.e.**, s.83; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Ortan,

sözleşmenin tam iki tarafa borç yükleyen sinallagmatik bir sözleşme olmasının sonucudur.

Lisans bedelinin nasıl tayin edileceği lisans sözleşmesinde kararlaştırılır. Lisans bedeli sözleşmenin esaslı unsuru sayıldığından, tarafların lisans bedeli veya en azından lisans bedelinin saptanmasını sağlayacak ölçüler üzerinde uzlaşmaya varmaları gerekmekte; aksi takdirde sözleşmenin kurulmamış olduğu kabul edilmektedir³³⁷. Doktrinde, tarafların lisans bedeli veya lisans bedelinin saptanmasını sağlayacak ölçütler üzerinde bir anlaşmaya varmamış olmaları halinde, lisans verenin TTK m.22 (6102 sayılı TTK m.20) hükmüne dayanarak münasip bir ücret istemek suretiyle lisans sözleşmesini ayakta tutabileceği ileri sürülmektedir³³⁸. Uygulamada, tarafların lisans bedeline ilişkin hususlar üzerinde kapsamlı olarak anlaşma yoluna gittikleri görülmektedir.

İstisnai olarak, lisans alanın herhangi bir karşı edim istenmeksizin markayı kullanması söz konusu olabilmekte ve bu durum “serbest lisans” olarak ifade edilmektedir³³⁹. Lisans alanın lisans bedeli ödeme borcunun olmaması için bu durumun lisans sözleşmesinde açıkça belirtilmiş olması gerekmektedir. Lisans bedelinin kararlaştırılmamış olduğu ve lisans bedelinin alınmayacağına ilişkin olarak sözleşmede açık bir kayıt bulunmayan hallerde, doğrudan bir serbest lisansın varlığı kabul edilmemeli; zımni olarak uygun bir bedel üzerinde anlaşılmış olduğu varsayılmalıdır³⁴⁰.

---

a.g.e., s.243; Yüksel, a.g.e., s.96; Kahyaoğlu, Emin Cem; “Patent Lisansı Sözleşmesinde Tarafların Hakları ve Borçları”, Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı, C.I, Beta Basım, İstanbul 2002, s.436; Gönen, a.g.m., s.779; Gutterman/Erlich, a.g.e., s.130; Shilling, a.g.e., s.163; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63; Bouchoux, **Law of Trademarks**, s.98.

³³⁷ Çamlıbel-Taylan, a.g.e., s.215; Ongan, a.g.e., s.102; Ortan, a.g.e., s.243.

³³⁸ Arkan, **Marka, C.II**, s.199; Ünal, a.g.e., s.187; Çamlıbel-Taylan, a.g.e., s.215; Ortan, a.g.e., s.244.

³³⁹ Arkan, **Marka, C.II**, s.199; Tekinalp, a.g.e., §28, N.31; Özel, a.g.e., s.156; Ünal, a.g.e., s.186-187; Yasaman/Altay, a.g.e., s.746; Sargın, a.g.e., s.106; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.63; Ongan, a.g.e., s.104; Kahyaoğlu, a.g.m., s.437; Gönen, a.g.m., s.779; Ayiter, a.g.e., s.119; Ortan, a.g.e., s.167; Yüksel, a.g.e., s.98.

³⁴⁰ Özsunay, a.g.m., s.674; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.117, 143; Ongan, a.g.e., s.104; Ortan, a.g.e., s.167; Yüksel, a.g.e., s.98.

a. Lisans Bedelinin Belirlenmesi Yöntemleri

Taraflar, sözleşme özgürlüğü içinde, lisans bedelini ve ödeme şartlarını serbestçe belirleme imkânına sahiptir³⁴¹. Lisans bedeli, belli bir miktar paranın ödenmesi olarak belirlenebileceği gibi, lisans alanın bir karşı edimde bulunması şeklinde de belirlenebilir³⁴². Taraflar, lisans bedelini sabit bir bedel olarak, lisans altında üretilen ve satılan ürünlerin sayısına göre belli bir miktar para ya da satış hacminin belli bir yüzdesi olarak veya karma usulde belirleyebilirler³⁴³. Tarafların hesaplamaya ilişkin yöntem üzerinde anlaşmaya varmaları, sonradan ortaya çıkabilecek sorunların baştan bertaraf edilmesi bakımından önem taşımaktadır.

a.a. Belirli Bir Tutarın Lisans Bedeli Olarak Belirlenmesi

Tarafların, marka lisansı sözleşmesi imzalanmadan önce veya en geç imzalanması aşamasında, lisansın verilmesi karşılığında, tek seferde veya dönemsel olarak taksitle ödenecek olan belirli bir tutar üzerinde anlaşmaları “sabit lisans bedeli” veya “götürü lisans bedeli” olarak ifade edilmektedir³⁴⁴. Lisans veren, lisans sözleşmesinin süresi dolmadan önce sona ermesi ihtimaline karşı ve lisans alanın üretim veya satışa ilişkin performansıyla bağlı olmaksızın sabit bir bedel elde etmek suretiyle kendisini garanti altına almakta; lisans alan ise, sabit bir bedel ödemek suretiyle lisansa konu olan markanın fiyatını önceden belirlemekte, sonradan meydana gelen

³⁴¹ Lisans alanın lisans verene karşı korunması amacıyla gabine ilişkin hükümler bu serbestinin sınırını oluşturur. Ongan, **a.g.e.**, s.103; Ortan, **a.g.e.**, s.244.

³⁴² Marka hakkının kullanılmasının karşılığı olarak lisans değişimi veya hükümsüzlük davası açmaktan feragat kararlaştırılmış olabilir. Arkan, **Marka, C.II**, s.199; Özel, **a.g.e.**, s.155; Ünal, **a.g.e.**, s.187; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.746; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.117, 143; Ongan, **a.g.e.**, s.104; Sargın, **a.g.e.**, s.106; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Ortan, **a.g.e.**, s.244; Yüksel, **a.g.e.**, s.96; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.436.

³⁴³ Özsunay, **a.g.m.**, s.672; Özel, **a.g.e.**, s.154-155; Ünal, **a.g.e.**, s.178; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.117, 143; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Ortan, **a.g.e.**, s.244; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.437; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.131; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.781; Shilling, **a.g.e.**, s.165; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63.

³⁴⁴ Özsunay, **a.g.m.**, s.672; Özel, **a.g.e.**, s.157; Ongan, **a.g.e.**, s.105, dn.388; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Ortan, **a.g.e.**, s. 148; Yüksel, **a.g.e.**, s.98; Özsoy, **a.g.e.**, s.42.

gelişmelerden etkilenmemektedir³⁴⁵. Ancak, lisans alan tarafından beklenen performansın ve kârlılığın sağlanamaması riski de bulunmaktadır³⁴⁶.

Belirli bir tutarın lisans bedeli olarak belirlenmesi halinde, lisans sözleşmesinin süresi dolmadan önce sona ermesinden sonra lisans bedelinin geri ödenmesi gerekip gerekmediği hususunda tarafların anlaşmaya varmaları, ileride karşı karşıya kalabilecekleri sorunların bertaraf edilmesi bakımından önem taşımaktadır.

a.b. Lisans Bedelinin Parça ya da Satışa Göre Belirlenmesi

Taraflar, lisans bedelinin parça başına, ciroya katılım veya kâra katılım yöntemleri ile belirlenmesini kararlaştırabilirler. Bu durumda, lisans alanın başarı veya başarısızlığından doğrudan etkilenecek olan lisans verenin, lisans alanın defter ve kayıtlarında lisans bedeline ilişkin hususları inceleme ve denetleme hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir³⁴⁷.

Lisans bedelinin parça başına belirlenmesi yönteminde, taraflar, lisans konusu marka kullanılarak üretilen veya satılan her bir parça başına periyodik olarak ödenmesi gereken sabit bir miktar veya her bir parçanın değeri üzerinden belli bir yüzde kararlaştırabilirler³⁴⁸.

Ciroya katılım yönteminde, lisans bedeli, lisans alanın lisans konusu markayı kullanarak elde ettiği satış cirosuna, tarafların sözleşmede kararlaştırdıkları oranın uygulanması suretiyle belirlenmektedir³⁴⁹. Benzer

³⁴⁵ Ongan, **a.g.e.**, s.105; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.436-437.

³⁴⁶ Arkan, **Marka, C.II**, s.148; Keskin, **a.g.e.**, s.68; Ongan, **a.g.e.**, s.105-106; Ortan, **a.g.e.**, s.148; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.437.

³⁴⁷ Özel, **a.g.e.**, s.157; Ongan, **a.g.e.**, s.106; Yüksel, **a.g.e.**, s.98; Shilling, **a.g.e.**, s.164.

³⁴⁸ Özsunay, **a.g.m.**, s.672; Özel, **a.g.e.**, s.157; Ongan, **a.g.e.**, s.107; Ortan, **a.g.e.**, s.146; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.437; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.131.

³⁴⁹ Özel, **a.g.e.**, s.157; Ongan, **a.g.e.**, s.107; Yüksel, **a.g.e.**, s.97; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.437; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.131.

şekilde, kâra katılım yönteminde ise, lisans bedeli, lisans alanın lisans konusu markayı kullanarak elde ettiği kâr üzerinden, tarafların sözleşmede kararlaştırdıkları oranın uygulanması suretiyle belirlenmektedir³⁵⁰.

a.c. Lisans Bedelinin Karma Usulde Belirlenmesi

Sözleşme özgürlüğü çerçevesinde, taraflar, lisans bedelinin belirlenmesine ilişkin farklı yöntemleri biraraya getirebilirler. Taraflar, sabit lisans bedeli ile parça ya da satışa göre saptanacak lisans bedeli sistemlerini bir araya geldiği karma usul üzerinde anlaşabilirler³⁵¹.

a.d. Asgari Lisans Bedeli

Lisans bedelinin diğer bir hesaplama şekli olan asgari lisans bedelinde, parça ve ciro esasına dayalı olarak belirlenmiş bir takvim yılı süresi içinde belli bir bedelin ödenmesi gerekmektedir³⁵². Lisans alana asgari bir üretim veya satışı sağlama yükümlülüğü yahut belirli bir tutar üstünde satış yapma yükümlülüğü getirilmek suretiyle lisans verenin asgari bir lisans bedeline sahip olması sağlanmakta; bedelin hiç ödenmemesi ihtimali bertaraf edilmektedir³⁵³.

b. Lisans Bedelinin Ödenmesine İlişkin Hususlar

Taraflar, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde, lisans bedelinin ödeme yer ve zamanını serbestçe belirleyebilirler. Lisans sözleşmesinde ödeme yer ve

³⁵⁰ Ongan, **a.g.e.**, s.107; Yüksel, **a.g.e.**, s.97; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.131.

³⁵¹ Özsunay, **a.g.m.**, s.673; Ongan, **a.g.e.**, s.108; Ortan, **a.g.e.**, s.149; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.131.

³⁵² Özsunay, **a.g.m.**, s.657; Ongan, **a.g.e.**, s.108; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Ortan, **a.g.e.**, s.149; Özsoy, **a.g.e.**, s.43.

³⁵³ Özsunay, **a.g.m.**, s.676; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Ortan, **a.g.e.**, s.149; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.134.

zamanına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmesi, ileride çıkabilecek uyuşmazlıkların önüne geçilmesi açısından önem arz eder. Sözleşmede ödeme yer ve zamanına ilişkin bir düzenlemeye verilmemesi halinde, genel hükümler uygulanır.

Marka lisansı sözleşmesinde, lisans bedelini ödeme türü ve ödeme zamanı sıkı bir bağlantı içindedir. Bundan dolayı, ödeme türüne göre bu borcun doğma anı ve ödeme anı farklılık gösterebilmektedir. Sabit lisans bedelinde, kural borcun derhal muaccel olması iken; kâr veya ciroya katılım yöntemlerinde, kâr veya cironun tespit edilmesinden önce lisans bedeli ödeme borcunun doğmadığı kabul edilmektedir³⁵⁴.

Lisans bedelinin ödenmesine ilişkin zamanaşımı süresi de, bedelin ödenmesi türüne göre farklılık göstermektedir. Lisans bedelinin tek seferde ödenmesi kararlaştırılmış ise, BK m.125'deki (TBK m.146) 10 yıllık genel zamanaşımı süresi; dönemsel olarak ödenmesi kararlaştırılmış ise, BK m. 126/l'deki (TBK m.147/l) 5 yıllık zamanaşımı süresi uygulanacaktır³⁵⁵.

Lisans bedelinin hiç veya sözleşmede kararlaştırıldığı şekilde ödenmemesi halinde, BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Lisans verenin BK m.106 vd. (TBK m.123 vd.) hükümlerine dayanarak sözleşmeyi sona erdirmesi mümkündür³⁵⁶. Doktrinde, sürekli borç ilişkisi doğuran marka lisansı sözleşmesi bakımından BK m.108'de düzenlenen sözleşmeden dönme hakkının fesih olarak ele alınması gerektiği belirtilmektedir³⁵⁷. TBK m.126'daki "*ifasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü halinde, alacaklı, ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden*

³⁵⁴ Ongan, **a.g.e.**, s.110.

³⁵⁵ Özsunay, **a.g.m.**, s.699; Özel, **a.g.e.**, s.157; Ongan, **a.g.e.**, s.110; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Yüksel, **a.g.e.**, s.97.

³⁵⁶ Özsunay, **a.g.m.**, s.697; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.118, 143; Ongan, **a.g.e.**, s.110; Ortan, **a.g.e.**, s.246.

³⁵⁷ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.118, 143; Ongan, **a.g.e.**, s.110; Ortan, **a.g.e.**, s.296.

önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir” şeklindeki hüküm ile fesih hakkı açık bir biçimde düzenlenmiştir.

2. Markanın Kullanılması Yükümlülüğü

556 sayılı KHK m.14/I’de (Tasarı m.14/I) marka sahibine markayı kullanma yükümlülüğü getirilmiş ve markanın tescil tarihinden itibaren 5 yıl içinde haklı bir neden bulunmaksızın kullanılmaması veya kullanımına 5 yıllık bir süre için ara verilmesi halinde markanın iptal edileceği hükme bağlanmıştır. 556 sayılı KHK m.14/II-c (Tasarı m.14/II-c) hükmünde ise, *“marka sahibinin izni ile kullanım”* halinde, markanın kullanılması yükümlülüğünün yerine getirilmiş sayılacağı düzenlenmiştir. Bu hükümden yola çıkarak, Yargıtay da bir kararında, *“Marka hakkı çeşitli hukuki işlemlere konu oluşturabilir. 556 sayılı KHK m.20 ve m.21’de marka sahibinin, markasını kullanma hakkını lisans alana verebileceği belirtilmiştir. İşte lisans verme yoluyla kullanma da markanın bir kullanım biçimidir”* demiştir³⁵⁸. Markanın kullanılmama sonucunda hükümsüz hale gelmesi söz konusu olabileceğinden, lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı hususu önem arz etmektedir.

Lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğünün bulunup bulunmadığına ilişkin herhangi bir yasal düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle, lisans sözleşmesinde yer alan hükümlerin incelenmesi, tarafların sözleşmeyi yapmaktaki iradeleri ve ekonomik amaçları göz önünde bulundurulurken bir sonuca varılması gerekmektedir³⁵⁹. Lisans sözleşmesinde, lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğüne ilişkin açık bir hükmün yer almadığı hallerde ise, lisans sözleşmesinin inhisari olup olmamasına göre bir ayırım yapılması, bu ayırım yapılırken de tarafların üzerinde anlaşmaya

³⁵⁸ Yarg.11.HD, T.09.04.2001, E.2001/844, K.2001/3429, (www.kazanci.com/01.08.2011).

³⁵⁹ Ongan, **a.g.e.**, s.114; Ortan, **a.g.e.**, s.250.

vardıkları lisans bedeli ödeme türünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

İnhisari lisans sözleşmesinde, lisans alanın kullanma yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmektedir³⁶⁰. Bunun sebebi, lisans verenin kullanma hakkını açıkça saklı tutmadıkça markayı kullanma hakkının sadece inhisari lisans alana ait olması ve dolayısıyla markanın kullanılmama nedeniyle hükümsüzlüğüne karar verilmesinin inhisari lisans alanın kullanımına bağlı olmasıdır. Lisans bedeli ödenmesi, lisans verenin lisans sözleşmesi yapmaktaki amaç ve menfaatini ancak kısmen karşılar. Lisans verenin, lisans alanın markayı kullanmasında da menfaati bulunmaktadır³⁶¹.

İnhisari lisansta, kural olarak lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğünün bulunduğu kabul edildiğinden, lisans bedelinin belirlenmesi yöntemi markayı kullanma yükümlülüğünün varlığını etkilememektedir. Ancak, marka sahibinin de markayı kullanma hakkına sahip olduğu inhisari lisans sözleşmelerinde, lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğü olmayabileceğinden³⁶², lisans bedelinin belirlenmesi yöntemi markayı kullanma yükümlülüğünün varlığını etkileyebilecektir. Bu çerçevede, lisans bedeli olarak sabit bir bedelin kararlaştırılması halinde, lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğü altında olmadığı; lisans bedelinin parça başına ya da satışa göre belirlenmesi halinde ise, lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğü altında olduğu kabul edilmektedir³⁶³.

İnhisari olmayan lisans sözleşmesinde ise, lisans verenin markayı kullanması ve üçüncü kişilere marka üzerinde lisans hakkı tanınması mümkün

---

³⁶⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.201; Özel, **a.g.e.**, s.159-160; Ünal, **a.g.e.**, s.190; Dursun, **a.g.e.**, s.119; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.216; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.143; Ongan, **a.g.e.**, s.114; Ayiter, **a.g.e.**, s.119; Orta, **a.g.e.**, s.250; Yüksel, **a.g.e.**, s.105.

³⁶¹ Ayiter, **a.g.e.**, s.120; Orta, **a.g.e.**, s.250; Ongan, **a.g.e.**, s.114; Markanın kullanılması sonucu elde edilecek pazar payı da dikkate alınarak lisans alanın kullanma yükümlülüğünün bulunduğu sonucuna varılmalıdır.

³⁶² Arkan, **Marka, C.II**, s.201; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.144, dn.605.

³⁶³ Arkan, **Marka, C.II**, s.201-202; Ünal, **a.g.e.**, s.191; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.216; Orta, **a.g.e.**, s.251; Yüksel, **a.g.e.**, s.105; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.439.

olduğu için, lisans alan açısından bir kullanma yükümlülüğünün bulunmadığı sonucuna varılması mümkündür³⁶⁴. Nitekim, marka sahibi, markayı kullanma zorunluluğunu bizzat yerine getirebileceği gibi, lisans alanlardan birine markayı kullanma borcu yükleyerek de bu zorunluluğu yerine getirebilecektir. Lisans bedelinin belirlenmesi yöntemi, inhisari olmayan lisans sözleşmesinde lisans alanın kullanma yükümlülüğünün varlığını etkilemektedir. İnhisari olmayan lisansta, lisans bedeli olarak sabit bir bedel kararlaştırılması durumunda, lisans alanın kullanma yükümlülüğü bulunmadığı³⁶⁵; ancak lisans bedelinin parça başına ya da satışa göre saptanmasının kararlaştırılması durumunda, lisans alanın kullanma yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmektedir³⁶⁶. Bunun sebebi, lisans bedelinin parça başına ya da satışa göre belirlendiği lisans sözleşmelerinde markanın kullanılmamasının, lisans verenin zararına yol açabilecek olmasıdır.

Kullanım yükümlülüğünün sınırı, TMK m.2'deki dürüstlük kuralı çerçevesinde değerlendirilmelidir³⁶⁷. Doktrinde, lisans alanın kusurlu olarak markayı kullanma yükümlülüğüne uymaması halinde, lisans verenin kendisine uygun bir mehil tanıyarak kullanma yükümlülüğüne uygun davranmasını talep edeceği; aksi halde sözleşmeyi feshedebileceği ve uğramış olduğu zararların tazminini talep edebileceği görüşü ileri sürülmektedir³⁶⁸. Ancak, lisans alan açısından bu yükümlülüğün artık yerine getirilmesinin beklenemez olduğu hallerde, lisans alanın söz konusu yükümlülüğün ifasından kaçınabileceği kabul edilmelidir³⁶⁹.

---

³⁶⁴ Arkan, **Marka, C.II**, s.201; Özel, **a.g.e.**, s.159; Dursun, **a.g.e.**, s.119; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.215; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.144; Ongan, **a.g.e.**, s.114; Ayiter, **a.g.e.**, s.120; Ortan, **a.g.e.**, s.252; Yüksel, **a.g.e.**, s.105.

³⁶⁵ Arkan, **Marka, C.II**, s.201; Özel, **a.g.e.**, s.159; Ünal, **a.g.e.**, s.190; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.216; Ortan, **a.g.e.**, s.253; Yüksel, **a.g.e.**, s.105.

³⁶⁶ Arkan, **Marka, C.II**, s.201; Ünal, **a.g.e.**, s.190; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.216; Ongan, **a.g.e.**, s.114-115; Ortan, **a.g.e.**, s.252-253; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.439.

³⁶⁷ Özel, **a.g.e.**, s.161; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.439.

³⁶⁸ Özel, **a.g.e.**, s.161; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.216; Ongan, **a.g.e.**, s.121; Ortan, **a.g.e.**, s.256.

³⁶⁹ Özel, **a.g.e.**, s.161; Ongan, **a.g.e.**, s.120; Ayiter, **a.g.e.**, s.120.

3. Lisans Alanın Diğer Yükümlülükleri

Marka lisansı sözleşmesinde, lisans alanın hesap verme, sır saklama, reklam yapma ve kalitenin sağlanması gibi bir takım yan yükümlülükleri bulunmaktadır.

a. Hesap Verme Yükümlülüğü

Lisans bedelinin parça başına veya satışa göre belirleneceği hallerde, lisans verenin talep edeceği lisans bedelinin lisans alanın yaptığı üretime ve/veya satışa göre belirlenmesi sebebiyle, lisans verenin, lisans alanın defter ve kayıtlarındaki lisans bedeline ilişkin kayıtları inceleme ve denetleme hakkı; lisans alanın ise, gerçekleştirdiği satış ve işlemlerin ekonomik sonuçlarıyla ilgili olarak lisans vereni bilgilendirmeye yönelik hesap verme yükümlülüğü bulunmaktadır³⁷⁰. Sabit bir bedelin kararlaştırılması halinde ise, lisans alan tarafından ödenmesi gereken lisans bedeli önceden kesin olarak belli olduğu ve lisans alanın faaliyetlerine göre değişmeyeceği için, lisans alanın hesap verme yükümlülüğünden söz edilemez³⁷¹.

Lisans alanın hesap verme yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde, lisans verenin lisans alana karşı sahip olduğu hakların BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) hükümlerine göre belirlenmesi gerekmektedir. Somut olayın özelliklerine göre, hesap verme yükümlülüğünün, ana yükümlülük olarak belirlenmesi ya da lisans bedelinin ödenmesi yükümlülüğüne çok yakın bir bağıllık içinde bulunması halinde, lisans verenin BK m.106 vd. (TBK m.123 vd.) hükümlerine başvurması mümkün olmakla birlikte, lisans sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi doğuran niteliği dikkate alınarak sözleşmenin ileriye dönük

³⁷⁰ Özsunay, **a.g.m.**, s.679; Ünal, **a.g.e.**, s.178; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.117, s.143; Ongan, **a.g.e.**, s.121; Oytaç, **a.g.e.**, s.220; Ortan, **a.g.e.**, s.257; Yüksel, **a.g.e.**, s.98.

³⁷¹ Ongan, **a.g.e.**, s.122.

bir fesih hakkının kullanılmasıyla sona ermesi söz konusu olabilecektir³⁷². TBK m.126 hükmü de, sürekli edimli sözleşmelerde sözleşmenin fesih yoluyla sona erdirilmesini öngörmektedir.

b. Reklam Yapma Yükümlülüğü

Uygulamada, lisans alanın, markayı kullanma yükümlülüğünden beklenen faydanın sağlanması için reklam yapma yükümlülüğü altına girdiğine rastlanmaktadır³⁷³. *Tekinalp*, reklam başta olmak üzere imaj oluşturma yatırım ve giderleri de lisans alanın yükümlülükleri gereği sözleşmede açıkça kararlaştırılmamış olsa bile bir yüküm olarak kabul olunabileceğini ifade etmektedir³⁷⁴. Aksi görüşteki *Ortan* ise, inhisari lisans sözleşmelerinde dahi peşinen böyle bir yükümlülükten bahsedilemeyeceğini ileri sürmekte ve bu yükümlülüğün bulunup bulunmadığının her somut olay açısından incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir³⁷⁵. Çıkmabilecek uyuşmazlıkları bertaraf etmek için, lisans alanın reklam yapma yükümlülüğünün sınırlarının sözleşmede belirlenmesinde yarar vardır.

c. Kalitenin Sağlanması Yükümlülüğü

Marka, mal ya da hizmetin belirli niteliklere ve kaliteye sahip olduğu konusunda müşterilere güvence sağlama fonksiyonuna sahiptir. Kalitenin sağlanması yükümlülüğü, markanın ayırt etme fonksiyonu ve garanti fonksiyonu açısından önem arz etmektedir³⁷⁶. Bu yüzden, marka sahibi tarafından belirlenen kalitenin, lisans alan tarafından sürdürülmesi gereklidir.

³⁷² Ortan, **a.g.e.**, s.259; Yüksel, **a.g.e.**, s.98.

³⁷³ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.35; Kahyaoğlu, **a.g.m.**, s.439; Ortan, **a.g.e.**, s.259.

³⁷⁴ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.35.

³⁷⁵ Ortan, **a.g.e.**, s.259.

³⁷⁶ Arkan, **Marka, C.II**, s.200; Ünal, **a.g.e.**, s.176; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.216.; Keeling, **a.g.e.**, s.150; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.184.

Marka lisansı sözleşmesinde, sözleşme konusu mal ve hizmetin üretimine ya da satışına sunulmasına ilişkin kalite standartları belirlenmiş olması durumunda, lisans alan, marka sahibinin kalitesini korumakla yükümlüdür³⁷⁷.

Marka sahibi, markasını tescil ettirmek, tanıtmak, belirli bir kalite standardına, müşteri çevresine ve pazar payına ulaştırmak için para, emek ve zaman harcar. Bu kazanımları, lisans alanın markayı taşıyan mal veya hizmetleri aynı kalitede üretmemesi veya piyasaya sunmaması sonucu kaybetmek istemez. Marka lisansı sözleşmesi ile aynı markayı taşıyan mal veya hizmetlerin marka sahibi dışında bir veya birkaç kişi tarafından üretilmesi veya piyasaya sunulması söz konusu olduğu için, markanın garanti fonksiyonunun zedelenebileceği belirtilmektedir³⁷⁸. Bundan ötürü, mal veya hizmetlerin aynı kalitede üretilmesi veya piyasaya sunulması için marka sahibine gereken önlemleri alma hakkı tanınması gerekmektedir³⁷⁹.

556 sayılı KHK m.21/VIII'de ve Tasarı m.44/IV'te marka sahibinin, lisans alan tarafından üretilen malın veya sunulan hizmetin kalitesini garanti edecek önlemleri alma hakkına sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Marka sahibi, kalite denetimi yapma hakkına sahiptir. Bu kapsamda, lisans alandan malın kalitesiyle ilgili hususlarda hesap vermesini isteyebilir, lisans alanın işletme defterlerini inceleyebilir ve lisans alanın işletmesini ziyaret edebilir. Lisans alan, denetimlere ve denetim sonucu alınan önlemlere katlanmak zorundadır.

Lisans alan tarafından kalitenin sağlanması yükümlülüğünün ihlal edilmesi halinde, lisans verenin markadan doğan haklarını lisans alana karşı dava yoluyla ileri sürebileceği 556 sayılı KHK m.21/IX ve Tasarı m.44/IV hükmünde düzenlenmiştir. 556 sayılı KHK m.13/I ve Tasarı m.13/I gereği,

---

³⁷⁷ Lisans alan, kaliteye yönelik hukuken bağlayıcı bir garanti üstlenmek durumunda değildir. Arkan, **Marka, C.I**, s.38-39; Tekinalp, **a.g.e.**, §22, N.59; Özel, **a.g.e.**, s.170.

³⁷⁸ Arkan, **Marka, C.II**, s.195; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.211; Ünal, **a.g.e.**, s.167; Keeling, **a.g.e.**, s.149.

³⁷⁹ Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.57; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.781; Foster/Shook, **a.g.e.**, s.184; Bouchoux, **Guide to Trademarks**, s.63.

markayı taşıyan mal veya hizmetlerin marka sahibi veya onun izni ile bir başkası tarafından piyasaya sunulması ile marka hakkının tükenmesi kural olmakla birlikte, marka sahibinin marka tescilinden doğan haklarını lisans alana karşı ileri sürebilmesi bu kuralın bir istisnasını teşkil etmektedir³⁸⁰.

d. Sır Saklama Yükümlülüğü

Sürekli bir borç ilişkisi kuran marka lisansı sözleşmesinde, taraflar arasındaki güven ilişkisinin bir sonucu olarak, lisans alanın sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır. Lisans alan, sözleşme kapsamında bilgisine sunulan sırları ve sözleşmenin gerektirdiği güven ilişkisi nedeniyle elde etmiş olduğu ve açıklanmamasında lisans verenin menfaatinin bulunduğu sırları saklamak ve üçüncü kişilere açıklamamak yükümlülüğü altındadır³⁸¹. Sözleşmede lisans alanın sır saklama yükümlülüğü açıkça düzenlenmemiş olsa dahi, TMK m.2'deki dürüstlük kuralı ve sadakat borcu kapsamında ele alınan bir yükümlülük olarak kabul edilmesi gerekmektedir³⁸².

Tarafların lisans alanın sır saklama yükümlülüğüne ilişkin anlaşma yapması halinde, lisans alanın bu yükümlülüğünü ihlal etmesi borca aykırılık hükümlerine göre sorumluluğuna yol açar. Tarafların lisans alanın sır saklama yükümlülüğüne ilişkin anlaşma yapmadığı hallerde ise, lisans alan, taraflar arasında lisans sözleşmesinin kurulduğu durumda akdin müspet ihlali, sözleşmenin kurulmadığı hallerde ise culpa in contrahendo sebebiyle sorumlu olur³⁸³. Bununla birlikte, lisans sözleşmesinde taraflar arasındaki güven ilişkisinin büyük önem taşıması ve sır saklama yükümlülüğünün ihlal edilmesi halinde bu güven ilişkisinin sarsılacak olması sebebiyle, lisans verene, haklı sebeple ve derhal sözleşmeyi ileriye yönelik feshetme hakkının

³⁸⁰ Arkan, **Marka, C.II**, s.195; Özel, **a.g.e.**, s.183-184; Ünal, **a.g.e.**, s.177; Çamlıbel-Taylan, **a.g.e.**, s.217; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.136.

³⁸¹ Ongan, **a.g.e.**, s.122.

³⁸² Ongan, **a.g.e.**, s.123; Gürzumar, **a.g.e.**, s.163; Kahyaoglu, **a.g.m.**, s.441.

³⁸³ Ögüz, **a.g.e.**, s.99.

verilmesi de mümkündür³⁸⁴.

D. Üçüncü Kişinin Markaya Tecavüzü Halinde Lisans Alanın Dava Açma Hakkı

Marka hakkına tecavüz halinde, dava açma hakkı olan öncelikle marka üzerindeki mutlak hakkı ihlal edilen marka hakkı sahibidir. Buna karşın, marka hakkına yapılacak tecavüzler, marka hakkı sahibinin hakları ile birlikte o hakkı lisans yoluyla kullanan lisans alanların da haklarını zedelemektedir. 556 sayılı KHK'da ve Tasarıda lisans alanın üçüncü kişilere dava açabileceği öngörülmüş ve bunun şartları belirlenmiştir. Marka hakkına tecavüz halinde lisans alan kimselerin dava hakkı bulunup bulunmadığı, lisansın münhasır olup olmamasına göre farklılık göstermektedir. Lisans alanların dava açmasına ilişkin hükümlerde, inhisari olan ve inhisari olmayan lisans ayrımı yapılmış; inhisari lisans alan ve inhisari olmayan lisans alanların dava açma haklarına ilişkin olarak farklı hükümler öngörülmüştür. Bu sebeple, lisans alanın marka hakkında tecavüz halindeki dava hakkının lisansın görünüm biçimlerine göre ayrı ayrı irdelenmesi gerekmektedir.

1. İnhisari Lisans Alanın Dava Hakkı

556 sayılı KHK m.21/VI'da belirtildiği ve m.73/I'de tekrarlandığı üzere, markaya tecavüz halinde, inhisari lisans sahibinin, marka sahibinin 556 sayılı KHK çerçevesinde başvurabileceği hukuk yollarına kendi adına başvurma hakkı bulunmaktadır. İnhisari lisans alanın dava hakkı Tasarı m.68/I'de aynı şekilde düzenlenmiştir. Lisans alanın hukuk yollarına kendi adına başvurabilmesi için marka sahibinden izin almasına gerek yoktur. Bununla birlikte, inhisari lisans alan bakımından dava açmak bir zorunluluk değildir.

---

³⁸⁴ Gürzumar, a.g.e., s.165.

Dava açmaması, onu marka sahibine karşı sorumlu hale getirmez. Zira markaya tecavüz halinde marka sahibinin de dava açma hakkı bulunmaktadır. Marka sahibi ve inhisari lisans alan tarafından ayrı davalar açılması durumunda ise, bu davaların birleştirilmesi söz konusu olmaktadır.

Üçüncü kişinin marka üzerinde hakkı bulunması nedeniyle davanın reddedilmesi halinde, lisans alan sözleşmeyi feshedebilir ve marka sahibinden müspet zararının tazminini isteyebilir³⁸⁵. Davada istenilen sonucun alınamamasına lisans alanın sebep olması durumunda, lisans alan kusuru bulunmasa dahi marka sahibinden bir talepte bulunamaz; fakat marka sahibinin tazminat talebiyle karşılaşabilir³⁸⁶.

Inhisari lisans sözleşmesinde, lisans alanın kendi adına dava açma hakkından mahrum bırakılmış olabilir. Bu durumda, inhisari lisans alan, dava açma bakımından, inhisari olmayan lisans alan ile aynı haklara sahip olacaktır.

2. İnhisari Olmayan Lisans Alanın Dava Hakkı

556 sayılı m.21/VI hükmü, inhisari olmayan lisans sözleşmesinde lisans alanın, marka sahibinin başvurabileceği hukuk yollarına kendi adına başvurma hakkı bulunmadığını hükme bağlamış ve m.21/VII ve m.73/II hükümlerinde ise marka sahibinin gereken davayı açması için izlemesi gereken prosedürü tespit etmiştir. Benzer bir biçimde, Tasarı m.68/I'de, aksi sözleşmede kararlaştırılmış olmadıkça, inhisari olmayan lisans sahibinin dava açma hakkı bulunmadığını hükme bağlamış; m.68/II ise marka sahibinin gereken davayı açması için izlemesi gereken prosedürü tespit etmiştir.

---

³⁸⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.39.

³⁸⁶ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.39; Meran, **a.g.e.**, s.291.

Buna göre, lisans alan, noter vasıtasıyla yapacağı bir bildirimle gereken davayı ikame etmesini marka sahibinden isteyebilecektir. Marka sahibinin söz konusu bildirim aldığı tarihten itibaren üç ay içerisinde dava açması gerekmektedir. Lisans alan, marka sahibinin bu istemi kabul etmemesi veya öngörülen süre içerisinde gerekli davayı açmaması halinde, marka sahibini haberdar ederek ve marka sahibine yaptığı bildirim de ekleyerek kendi adına dava açabilecek ve marka sahibinin talep edebileceği istemleri kendi adına talep edebilecektir. Bununla birlikte, inhisari olmayan lisans alanın kendi adına dava açması, marka sahibinin dava açma hakkını ortadan kaldırmamaktadır.

Doktrinde, noter vasıtasıyla yapılacak bildirim geçerlilik değil, ispat şartı olarak kabul edilmesi gerektiği vurgulanmakta; lisans alanın anılan bildirim başka şekillerde lisans verene ulaştırdığını ispat etmesi kaydıyla dava açma hakkını kazanabileceği ileri sürülmektedir³⁸⁷. Yargıtay da bu görüşü kabul etmiş ve vermiş olduğu bir kararda faks mesajı ile yapılan bildirim neticesinde lisans alanın dava açma hakkının doğduğunu kabul etmiştir³⁸⁸. Lisans verenin marka sahibine yapacağı bildirim yazılı şekilde yapması ve bu bildirimde marka sahibinden yazılı bir geri bildirimde bulunmasını istemesinde yarar bulunmaktadır³⁸⁹.

556 sayılı KHK m.21/VII ve m.73/IV uyarınca, lisans alan tecavüz eylemi nedeniyle ciddi bir zarar tehlikesi ile karşı karşıya ise, üç aylık sürenin geçmesinden önce ihtiyati tedbire karar verilmesini mahkemeden isteme hakkına da sahiptir. Bu husus, Tasarı m.68/III'te ele alınmıştır. Kanun koyucunun bahsi geçen hükmü lisans alanı koruma amacıyla sevk ettiği göz önünde bulundurulduğunda, lisans alanın lisans verene bildirimde dahi bulunmadan tedbir talep edebileceği sonucuna varmak mümkündür³⁹⁰. Ancak, ihtiyati tedbir kararı alındıktan sonra, dava açılmasını sağlamak üzere

---

³⁸⁷ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.40; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s.442, dn.317; Ongan, **a.g.e.**, s.130; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.749.

³⁸⁸ Yarg.11.HD., T.25.04.2003, E.2003/3854, K.2003/3992, (www.kazanci.com/01.08.2011).

³⁸⁹ Michaels/Norris, **a.g.e.**, s.127.

³⁹⁰ Ongan, **a.g.e.**, s.131; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.750.

lisans verenin marka sahibine bildirimde bulunması gerekmektedir. Marka sahibinin üç aylık süre içerisinde gerekli davayı açmaması halinde, lisans alan bu süre dolmadan dava açabilecektir. Ancak, marka sahibinin üç aylık süre zarfında açılmış bulunan davaya talip olmaması halinde, lisans alanın kendi adına dava açma hakkını kazanmadığı kabul edilmelidir³⁹¹.

Tasarı m.68/IV'de, üçüncü bir kişi tarafından marka hakkına tecavüz edilmesi halinde, lisans alanın, tecavüz sebebiyle uğradığı zararın giderilmesi amacıyla, marka sahibinin açacağı davaya katılmaya yetkili olduğu yönünde yeni bir düzenleme de getirilmiştir.

---

³⁹¹ Ongan, **a.g.e.**, s.131; Yasaman/Altay, **a.g.e.**, s.750.

BEŞİNCİ BÖLÜM

MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

I. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİ SONA ERDİREN SEBEPLER

Marka lisansı sözleşmesi, genel olarak sözleşmeleri sona erdiren sebeplerle sona erebileceği gibi, marka hakkının sona ermesi, sürenin dolması, tarafların sözleşmeyi feshetmesi, haklı sebeplerin ortaya çıkması, işlemin temelinden çökmesi, taraflardan birinin değişmesi gibi sebeplerle de sona erebilir. Bu bölümde, genel olarak sözleşmeleri sona erdiren sebeplere ayrıntılı olarak yer verilmeksizin; lisans sözleşmeleri bakımından sıklıkla karşılaşılan sona erme sebepleri incelenecektir.

A. Marka Hakkının Sona Ermesi

Marka lisansı sözleşmesinin konusunu oluşturan marka hakkı, 556 sayılı KHK m.45/l-a (Tasarı m.52/l-a) gereği koruma süresinin dolmasına rağmen markanın süresi içinde yenilenmemesi veya m.45/l-b (Tasarı m.52/l-b) gereği marka sahibinin marka hakkından vazgeçmesi hallerinde, marka sahibinin rızasıyla; m.42 (Tasarı m.49) gereği markanın hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde ise, marka sahibinin rızası hilafına da sona ermektedir. Marka hakkının sona ermesi ile konusuz kalan marka lisansı sözleşmesi de sona erer³⁹².

---

³⁹² Özel, a.g.e., s.194; Ünal, a.g.e., s.191; Meran, a.g.e., s.294; Oktay-Özdemir, a.g.e., s.94.

B. Sözleşme Süresinin Sona Ermesi

Marka lisansı sözleşmesi, belirli bir süre ile sınırlı olarak veya süresiz olarak yapılabilir. Belirli süreli sözleşme, bu sürenin dolmasıyla kendiliğinden sona erer³⁹³. Öte yandan, lisans sözleşmesinde, sözleşme süresinin sona ermesinden sonra sözleşmenin akibetine ilişkin olarak bir uzatma kaydına yer verilmesi veya bir yenileme sözleşmesinin yapılacağına kararlaştırılması mümkündür³⁹⁴.

Sözleşmede herhangi bir süre kaydına yer verilmemesi halinde, tarafların farazi iradelerinin yorumlanması suretiyle sürenin tespitine çalışılır³⁹⁵. Bir sürenin tespit edilememesi halinde, lisans sözleşmesinin lisans konusu hakkın koruma süresi için yapıldığı düşünülebilir³⁹⁶. Nitekim, koruma süresinin sona ermesiyle birlikte artık mevcut olmayan hakka dayanan bir lisans sözleşmesi söz konusu olacağından ve bu durum lisans verenin ifa yükümlülüğünü yerine getirememesine yol açacağından, koruma süresini aşan şekilde bir süre belirlenmesi mümkün değildir³⁹⁷. Koruma süresi sona eren markanın kolayca yenilenmesi mümkün olduğundan ve marka hakkı için belirlenmiş maksimum bir koruma süresi bulunmadığından, tescilli markanın koruma süresinin 10 yıl olması sebebiyle lisans süresinin de 10 yıl olarak kabulünün gerçekçi olmadığı kabul edilmektedir³⁹⁸. Sözleşme süresi boyunca markanın kullanımını sağlamak ve devam ettirmekle yükümlü olan lisans veren, koruma süresi sona eren markayı yenilemekle yükümlüdür.

---

³⁹³ Özel, **a.g.e.**, s.194; Ünal, **a.g.e.**, s.192; Meran, **a.g.e.**, s.294; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.93; Ongan, **a.g.e.**, s.132; Gürzumar, **a.g.e.**, s.169; Kırca, **a.g.e.**, s.171; Ayiter, **a.g.e.**, s.129; Ortan, **a.g.e.**, s.292; Yüksel, **a.g.e.**, s.116; Özsoy, **a.g.e.**, s.160.

³⁹⁴ Özel, **a.g.e.**, s.195; Ünal, **a.g.e.**, s.192; Gürzumar, **a.g.e.**, s.169; Kırca, **a.g.e.**, s.172; Özsoy, **a.g.e.**, s.161.

³⁹⁵ Özel, **a.g.e.**, s.194; Ünal, **a.g.e.**, s.192; Ongan, **a.g.e.**, s.133; Gürzumar, **a.g.e.**, s.169; Ortan, **a.g.e.**, s.292; Özsoy, **a.g.e.**, s.161.

³⁹⁶ Arkan, **Marka, C.II**, s. 197; Özel, **a.g.e.**, s.194; Ünal, **a.g.e.**, s.192-193; Ongan, **a.g.e.**, s.133; Ayiter, **a.g.e.**, s.129; Ortan, **a.g.e.**, 293; Yüksel, **a.g.e.**, s.116; Özsoy, **a.g.e.**, s.162.

³⁹⁷ Ongan, **a.g.e.**, s.133; Ayiter, **a.g.e.**, s.129; Ortan, **a.g.e.**, s.293; Yüksel, **a.g.e.**, s.116; Özsoy, **a.g.e.**, s.162.

³⁹⁸ Arkan, **Marka, C.II**, s.197; Özel, **a.g.e.**, s.194; Ünal, **a.g.e.**, s.193; Ongan, **a.g.e.**, s.133, dn.496.

Dolayısıyla, süre kaydı belirtilmeden yapılan lisans sözleşmelerinin markanın koruma süresi için yapıldığı kabul edilemez³⁹⁹.

Doktrinde bir görüş, lisans sözleşmelerinde sürenin belirlenmemiş olması ya da çok uzunca bir sürenin belirlenmiş olması halinde, TMK m.23 uyarınca, kişinin ölçüsüz bir risk altına girmesi sebebiyle ekonomik özgürlüğünün aşırı kısıtlanmış olabileceği düşüncesinden yola çıkarak; bundan zarar gören tarafa süre şartının geçersizliğini ileri sürebilme hakkının tanınmasının yerinde olacağını ifade etmektedir⁴⁰⁰. Bu durumda, süre şartının geçersizliğinin tüm sözleşmenin geçersizliğine sebep olmayacağı, sözleşmenin sona erme düzeni bakımından tamamlanmaya muhtaç sözleşme haline geleceği ve kanuni olağan fesih düzeni ile tamamlanacağı kabul edilmektedir⁴⁰¹.

C. Sözleşmeden Dönme

Sözleşmeden dönme, karşılıklı edimleri içeren sözleşmelerde borcun ifa edilmemesi halleri için öngörülmüş olan, sözleşmenin kurulmasından önceki hukuki durumun yeniden yaratılması amacına hizmet eden, bu anlamda mevcut edim yükümlülüklerini sona erdiren ve ifa edilmiş edimlerin sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde iadesi borcunu doğuran, geçmişe etkili, tek taraflı varması gereken irade beyanı olarak ifade edilmektedir⁴⁰².

Sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerin geçmişe etkili sonuç doğuran sözleşmeden dönme yoluyla sona erdirilmesi, yerine getirilmiş edimlerin geri verilmesi gerekliliğinden ötürü pratik olmamakla birlikte, adalet anlayışına

³⁹⁹ Arkan, **Marka, C.II**, s.197; Özel, **a.g.e.**, s.194; Ünal, **a.g.e.**, s.193.

⁴⁰⁰ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.93; Ongan, **a.g.e.**, s.134; Özsoy, **a.g.e.**, s.160.

⁴⁰¹ Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.93; Ongan, **a.g.e.**, s.134; Özsoy, **a.g.e.**, s.160.

⁴⁰² Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.381-382; Eren, **a.g.e.**, s.1212; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.79; Özel, **a.g.e.**, s.197; Ongan, **a.g.e.**, s.138; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Özsoy, **a.g.e.**, s.184.

ters düşmektedir⁴⁰³. Sözleşmeden dönme yolunun, marka lisansı sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi doğuran niteliğine uygun düşmediği; sözleşmeden dönme hakkının şartları gerçekleştiğinde, lisans sözleşmesinin ileriye etkili sonuç doğuran fesih yoluyla sona erdirilmesi gerektiği kabul edilmektedir⁴⁰⁴. TBK m.126 hükmü de, sürekli edimli sözleşmelerde sözleşmenin fesih yoluyla sona erdirilmesini öngörmektedir. Ancak, istisnai olarak bazı hallerde lisans sözleşmesinden dönmenin mümkün olabileceği kabul edilmektedir⁴⁰⁵.

D. Sözleşmenin Feshi

Fesih, sürekli bir borç ilişkisini derhal veya belli bir süre sonra ileriye etkili olarak ortadan kaldırmaya yönelik bozucu yenilik doğuran bir haktır⁴⁰⁶. TBK m.126 hükmü, sürekli edimli sözleşmelerin fesih yoluyla sona erdirilebileceğini öngörmektedir. Sözleşmenin, olağan fesih veya haklı sebeplerin varlığı halinde olağanüstü fesih yoluyla sona erdirilmesi mümkündür.

1. Olağan Fesih Yolu

Olağan fesih, taraflardan birinin, herhangi bir sebep göstermeden, sürekli bir borç ilişkisini sürenin bitiminden önce ileriye yönelik olarak sona

⁴⁰³ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.383; Özel, **a.g.e.**, s.196; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Ortan, **a.g.e.**, s.296.

⁴⁰⁴ Özel, **a.g.e.**, s.196; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.118; Ongan, **a.g.e.**, s.138; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Ortan, **a.g.e.**, s.296; Özsoy, **a.g.e.**, s.184.

⁴⁰⁵ Tarafların lisans sözleşmesinde, sözleşmeden dönmeye ilişkin bir hükme yer vermeleri halinde, dönmenin lisans sözleşmesinin niteliğine uymuyor olmasına rağmen, söz konusu hüküm uygulanabilecektir. Özel, **a.g.e.**, s.198; Ongan, **a.g.e.**, s.138-139. Sürekli edimin ifa sürecine girilmeden önce, dönmenin bu edimi geri sağlayıcı değil, sadece bu edimden kurtarıcı bir etkisi söz konusu olacağından, sürekli sözleşme ilişkisinden dönmeye bir engel yoktur. Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Özsoy, **a.g.e.**, s.184; Ortan, **a.g.e.**, s.297.

⁴⁰⁶ Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.383; Eren, **a.g.e.**, s.1211; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s.79; Özel, **a.g.e.**, s.198-199; Kırca, **a.g.e.**, s.173; Ayiter, **a.g.e.**, s.129.

erdirmesidir⁴⁰⁷. Kanun koyucunun, süresiz sözleşme taraflarının sonsuza dek sözleşmeyle bağlı kalmalarını önlemek amacıyla tanıdığı olağan fesih hakkı, belirsiz süreli marka lisansı sözleşmesi için söz konusu olmaktadır⁴⁰⁸. Belirli süreli marka lisansı sözleşmesi ise, ancak sözleşmede açık bir hüküm bulunması halinde olağan fesih yoluyla sona erdirilebilir⁴⁰⁹.

Olağan fesih yolunda, olağanüstü fesih yolundan farklı olarak, sözleşme, fesih ihbarının muhataba varmasıyla değil, varmasından sonra belirli bir fesih önelinin dolmasıyla sona erer⁴¹⁰. Bu suretle, taraflara fesihten sonraki durum için hazırlık yapma imkânı tanınmaktadır⁴¹¹. Marka lisansı sözleşmesinin sona erdirilebilmesi için kanunda öngörülmüş bir feshi ihbar süresi bulunmamaktadır. Taraflar sözleşmede feshi ihbar süresini belirlemişler ise, bu süre esas alınacaktır. Aksi takdirde, marka lisansı sözleşmesine mahiyetine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanabilecek olan benzer sözleşme hükümleri dikkate alınarak feshi ihbar süresinin belirlenmesi gerekmektedir⁴¹².

2. Olağanüstü Fesih Yolu

Olağanüstü fesih, taraflardan birinin, sürekli bir borç ilişkisini, sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkan hukuken geçerli bir sebebe dayanarak, muhataba ulaşmasıyla derhal etki doğuracak tek taraflı bozucu yenilik doğuran bir irade beyanı ve ileriye yönelik olarak sona

---

⁴⁰⁷ Eren, **a.g.e.**, s.1212; Ünal, **a.g.e.**, s.193; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.95; Gürzumar, **a.g.e.**, s.169; Kırca, **a.g.e.**, s.173; Ortan, **a.g.e.**, s.294; Özsoy, **a.g.e.**, s.181.

⁴⁰⁸ Özel, **a.g.e.**, s.199; Ünal, **a.g.e.**, s.193; Ongan, **a.g.e.**, s.136; Gürzumar, **a.g.e.**, s.169; Kırca, **a.g.e.**, s.173.

⁴⁰⁹ Özel, **a.g.e.**, s.199; Ünal, **a.g.e.**, s.193; Gürzumar, **a.g.e.**, s.169; Kırca, **a.g.e.**, s.173.

⁴¹⁰ Eren, **a.g.e.**, s.1212; Özel, **a.g.e.**, s.199; Ünal, **a.g.e.**, s.194; Ongan, **a.g.e.**, s.136; Kırca, **a.g.e.**, s.174.

⁴¹¹ Ongan, **a.g.e.**, s.136; Gürzumar, **a.g.e.**, s.170-171; Kırca, **a.g.e.**, s.174.

⁴¹² Ünal, **a.g.e.**, s.194; Ortan, **a.g.e.**, s.294; Gürzumar, **a.g.e.**, s.171; Kırca, **a.g.e.**, s.177.

erdirmesidir⁴¹³. Olağanüstü fesih yolu, belirli veya belirsiz süreli olan tüm borç ilişkilerine uygulanabilmektedir⁴¹⁴.

Marka lisansı sözleşmesinden doğan sürekli borç ilişkisinin devamını taraflardan biri açısından tahammül edilemez kılan haklı sebeplerin varlığı halinde, sözleşme olağanüstü fesih yolu ile sona erdirilebilir⁴¹⁵. Olağanüstü fesih yolunda, olağan fesih yolundan farklı olarak, sözleşmenin sona ermesi için beklenmesi gereken bir fesih öneli bulunmadığından, fesih beyanının muhataba ulaşmasıyla sözleşme derhal sona erer⁴¹⁶. Tarafların olağanüstü fesih haklarını kullanabilmeleri için bu hakkın sözleşmede açıkça belirtilmesine gerek yoktur. Bununla birlikte, tarafların haklı sebeplerin ortaya çıkması halinde olağanüstü fesih haklarını kullanamayacakları da lisans sözleşmesi ile kararlaştırılmaz⁴¹⁷.

556 sayılı KHK'da, marka lisans sözleşmesini olağanüstü fesih yoluyla sona erdirmek için hangi hallerin haklı sebep olabileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Haklı sebepler, sözleşme hükümlerinin ve taraf iradelerinin yorumlanması suretiyle ve marka lisansı sözleşmesine mahiyetine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanabilecek olan benzer sözleşme hükümleri dikkate alınarak belirlenmelidir⁴¹⁸. Tarafların yükümlülüklerini yerine getirmede ağır savsaklamalarda bulunması, sözleşme ihlalleri, sözleşme tarafının değişmesi, sözleşmenin yapıldığı zamanki ekonomik şartların değişmesi, işlem temelini çökmesi marka lisansı sözleşmesi bakımından haklı sebep teşkil eden hallere örnek gösterilebilir⁴¹⁹.

---

⁴¹³ Eren, **a.g.e.**, s.1212; Özel, **a.g.e.**, s.199-200; Ünal, **a.g.e.**, s.194; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.95; Ongan, **a.g.e.**, s.136; Kırca, **a.g.e.**, s.181; Ayiter, **a.g.e.**, s.129; Özsoy, **a.g.e.**, s.182; Baş, **a.g.e.**, s.131; Öğüz, **a.g.e.**, s.161.

⁴¹⁴ Özel, **a.g.e.**, s.200; Ongan, **a.g.e.**, s.136; Kırca, **a.g.e.**, s.181; Özsoy, **a.g.e.**, s.182.

⁴¹⁵ Tekinalp, **a.g.e.**, § 28, N.34; Özel, **a.g.e.**, s.200; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.95; Ongan, **a.g.e.**, s.137; Gürzumar, **a.g.e.**, s.173; Kırca, **a.g.e.**, s.181; Özsoy, **a.g.e.**, s.182.

⁴¹⁶ Özel, **a.g.e.**, s.200; Ongan, **a.g.e.**, s.137; Gürzumar, **a.g.e.**, s.172; Kırca, **a.g.e.**, s.181; Özsoy, **a.g.e.**, s.182.

⁴¹⁷ Ünal, **a.g.e.**, s.195; Gürzumar, **a.g.e.**, s.172.

⁴¹⁸ Ünal, **a.g.e.**, s.195; Ayiter, **a.g.e.**, s.129; Ortan, **a.g.e.**, s.295; Özsoy, **a.g.e.**, s.182.

⁴¹⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, § 28, N.34; Özel, **a.g.e.**, s.206; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.95; Gürzumar, **a.g.e.**, s.173; Kırca, **a.g.e.**, s.184; Ortan, **a.g.e.**, s.295; Yüksel, **a.g.e.**, s.116.

E. Sözleşmede Kararlaştırılan Sona Erme Sebeplerinin Gerçekleşmesi

Marka lisansı sözleşmesi, sözleşmenin taraflarının edimlerini belli bir süre boyunca yerine getirmesini gerektiren bir sözleşmedir. Ancak, taraflar, sözleşme özgürlüğü sınırları içerisinde, belli nedenleri sözleşmeyi sona erdiren hal olarak öngörebilirler. Bu durumda, BK m.152 (TBK m.173) anlamında bozucu şarta bağlı bir sözleşme söz konusu olur ve şartın gerçekleşmesiyle birlikte sözleşme kendiliğinden sona erer⁴²⁰.

F. İşlem Temelinin Çökmesi

Sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerde, sözleşmenin kurulması anındaki mevcut durumun daha sonra değişmesi, karşılıklı edimler arasındaki dengenin bozulması veya tarafların sözleşme amacına ulaşma olanağının sürekli olarak ortadan kalkması söz konusu olabilir. Bu gibi hallerde, sözleşmeye sıkı bağlılık adil olmayan sonuçlara yol açabileceğinden, adaletsiz sonuçların bertaraf edilebilmesi adına TMK m.2'deki dürüstlük kuralına dayanan "işlem temelinin çökmesi" teorisi ortaya atılmıştır. Buna göre, sözleşmenin kurulması anındaki mevcut durumun daha sonra değişmesi halinde, borcun ifasının talep edilmesi dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmekte ise, sözleşmenin yeni duruma göre uyarlanması veya istisnai olarak çok olağanüstü hallerin varlığında sözleşmenin feshi istenebilecektir⁴²¹.

---

⁴²⁰ Özel, **a.g.e.**, s.195-196; Ünal, **a.g.e.**, s.195; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.94, dn.393; Ongan, **a.g.e.**, s.137; Ayiter, **a.g.e.**, s.129; Özsoy, **a.g.e.**, s.181; Ortan, **a.g.e.**, s.294; Bozucu şart sözleşmede açıkça kararlaştırılmış olabileceği gibi sözleşmenin amacından da çıkarılabilmektedir. Bir işletme için verilmiş olan lisansın, işletmenin sona ermesiyle birlikte kendiliğinden ortadan kalkması bu duruma örnek teşkil etmektedir.

⁴²¹ Özel, **a.g.e.**, s.201-202; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.83; Ortan, **a.g.e.**, s.301; Özsoy, **a.g.e.**, s.189.

BK'da düzenlenmemiş olması sebebiyle yasal dayanağını TMK m.2'de bulan işlem temelinin çökmesi teorisi, TBK m.138'de "Aşırı İfa Güçlüğü" başlığı altında düzenlenerek yasal dayanağa kavuşturulmuştur. Buna göre, sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülmeyen ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa, borçlu, hakimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteyebilecektir. Uyarlamanın mümkün olmaması halinde, borçlu sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Bu hükümde, sürekli edimli sözleşmelerde borçlunun kural olarak dönme hakkı yerine fesih hakkını kullanacağı da açıklığa kavuşturulmuştur.

Eski ifade edilme biçimiyle "işlem temelinin çökmesi" ve yeni ifade edilme biçimiyle "aşırı ifa güçlüğü" halinin marka lisansı sözleşmesinde ortaya çıkması halinde, taraflar, sözleşmenin değişen koşullara uydurulmasını talep etme hakkına sahiptir. Marka lisansı sözleşmesinin ekonomik açıdan yararlı olmaması tehlikesi kural olarak lisans alan üzerinde olduğundan, lisans alanın sözleşmenin değişen koşullara uydurulmasını talep etme hakkı büyük önem arz etmektedir⁴²². Lisans bedelinin indirilmesi, sınırlandırılması veya hesaplama şeklinde değişiklik sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasına örnek olarak gösterilmektedir⁴²³.

G. Taraflardan Birinin Ölümü

Kural olarak, lisans verenin ölümü lisans sözleşmesini sona erdirmez. Ancak, lisans verenin kişiliğinin lisans sözleşmesinin yapılmasında önemli

⁴²² Özel, a.g.e., s.202; Özsoy, a.g.e., s.189.

⁴²³ Özsoy, a.g.e., s.190.

neden teşkil ettiği çok istisnai hallerde, lisans verenin ölümü sözleşmeyi sona erdiren sebep olabilecektir⁴²⁴.

İnhisari lisans sözleşmelerinde, 556 sayılı KHK m.21/IV hükmü gereği lisans alanın lisanstan doğan haklarını üçüncü kişilere devretme veya alt lisans verme hakkının bulunmadığı hallerde, sözleşme lisans alanın ölmesiyle sona erer⁴²⁵.

İnhisari olmayan lisans sözleşmelerinde ise, lisans alanın ölümünün lisansı sözleşmesini sona erdirip erdirmeyeceği hususu, verilen lisansın türüne göre belirlenir. Bu noktada, lisans sözleşmesinin kişiye bağlı lisans veya işletmeye bağlı lisans olması önem taşımaktadır. Kişiye bağlı lisansta, lisans alan kişinin kişiliğinden kaynaklanan özellikler ön plana çıktığı için, lisans alanın ölümü ile lisans hakkı sona erer ve lisans hakkı mirasçılara geçmez⁴²⁶. Buna karşılık, kişisel öğeler yerine işletmenin göz önünde tutulduğu işletmeye bağlı lisansta, lisans alanın ölümü ile lisans sözleşmesi sona ermez⁴²⁷.

H. Taraflardan Birinin İflası

Taraflardan birinin iflasının sözleşmeyi sona erdirip erdirmeyeceği, öncelikle yasal düzenlemelere göre; yasal düzenleme bulunmayan hallerde sözleşmeye göre; sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde ise, sözleşmenin hukuki niteliğine göre belirlenir⁴²⁸. Türk Hukukunda, marka lisansı sözleşmesinin iflastan nasıl etkileneceğine dair herhangi bir yasal düzenleme

⁴²⁴ Özel, **a.g.e.**, s.203; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.96; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Ortan, **a.g.e.**, s.298; Yüksel, **a.g.e.**, s.117; Özsoy, **a.g.e.**, s.186.

⁴²⁵ Özel, **a.g.e.**, s.203; Ünal, **a.g.e.**, s.196; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.96; Gürzumar, **a.g.e.**, s.174; Kırca, **a.g.e.**, s.186; Ortan, **a.g.e.**, s.298; Yüksel, **a.g.e.**, s.116; Özsoy, **a.g.e.**, s.186.

⁴²⁶ Özel, **a.g.e.**, s.203; Ünal, **a.g.e.**, s.196; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.96; Gürzumar, **a.g.e.**, s.174; Kırca, **a.g.e.**, s.186; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Ortan, **a.g.e.**, s.298; Yüksel, **a.g.e.**, s.116; Özsoy, **a.g.e.**, s.186.

⁴²⁷ Özel, **a.g.e.**, s.204; Gürzumar, **a.g.e.**, s.174; Ortan, **a.g.e.**, s.298; Yüksel, **a.g.e.**, s.116; Özsoy, **a.g.e.**, s.186.

⁴²⁸ Tekinalp, **a.g.e.**, §28, N.34; Özel, **a.g.e.**, s.206; Ünal, **a.g.e.**, s.196; Özsoy, **a.g.e.**, s.187.

mevcut değildir. İflasın sözleşmeyi sona erdirip erdirmeyeceğine ilişkin olarak lisans sözleşmesinde de bir hüküm bulunmaması halinde, taraflar arasındaki ilişkinin niteliğine göre çözüme gidilmelidir.

Taraflar arasındaki ilişkinin niteliği dikkate alınarak lisans sözleşmesine uygulanacak hükümlere göre, iflasın etkisi farklılık göstermektedir. Marka lisansı sözleşmesinin hukuki niteliğine uygun düştüğü ölçüde adi kira, hasılat kirası, satım ve adi ortaklık sözleşmelerine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağı belirtilmiştir. İflas halinde, adi kira ve satım sözleşmeleri sona ermezken; hasılat kirası ve adi şirket sözleşmeleri sona ermektedir. Dolayısıyla, taraflar arasındaki ilişkiye hasılat kirası veya adi ortaklık sözleşmeleri hükümlerinin uygulandığı hallerde iflasın lisans sözleşmesini sona erdireceği kabul edilmelidir⁴²⁹.

II. MARKA LİSANSI SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNDEN SONRA TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Marka lisansı sözleşmesi, sözleşmenin sona ermesinden sonra da taraflara çeşitli yükümlülükler yükleyen bir sözleşmedir. Bu bölümde, marka lisansı sözleşmesinin sona ermesinden sonra lisans verenin ve lisans alanın yükümlülükleri ayrı ayrı incelenecektir.

A. Sözleşmenin Sona Ermesinden Sonra Lisans Verenin Yükümlülükleri

Marka lisans sözleşmesinin sona ermesi üzerine, lisans sözleşmesinde kararlaştırılmışsa, lisans verenin mal teslim yükümlülüğü ve lisans alanın mal gönderiminin sürmesine ilişkin talepleri sona erer. Lisans

---

⁴²⁹ Tekinalp, **a.g.e.**, § 28, N.34; Özel, **a.g.e.**, s.206; Ünal, **a.g.e.**, s.196; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.96; Ayiter, **a.g.e.**, s.130; Ortan, **a.g.e.**, s.299, 301; Yüksel, **a.g.e.**, s.117; Özsoy, **a.g.e.**, s.187.

veren, TMK m.2 gereği, eldeki stok malzemenin tüketilmesi için lisans alana makul bir tüketim süresi vermelidir. Bu süre, lisans konusu markanın türüne göre değişebilecek şekilde takdir edilir.

Lisans verenin, TMK m.2'deki iyiniyet ve dürüstlük kuralı gereği, sözleşmenin sona ermesine rağmen sır saklama yükümlülüğü devam eder. Bu yükümlülüğe aykırılık BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) çerçevesinde sorumluluk doğurur.

B. Sözleşmenin Sona Ermesinden Sonra Lisans Alanın Yükümlülükleri

Marka lisansı sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte, lisans alanın lisans konusu markaya ait kullanma yetkisi de sona ereceğinden, sözleşme süresi sonunda markanın artık kullanılmaması gerekir⁴³⁰. Bu durumda, lisans verenin markaya ilişkin yasaklama hakkı lisans alan üzerinde yeniden doğmuş olur ve lisans veren marka üzerindeki haklarını sınırsız olarak kullanmaya başlayarak, bu haklarını lisans alana karşı ileri sürebilmektedir⁴³¹. Lisans alanın markayı kullanılmaya devam etmesi, markaya tecavüz teşkil etmektedir⁴³².

Marka lisansı sözleşmesi süresince lisans veren tarafından lisans alana verilen reklam malzemeleri ile teknik ve işletme ile ilgili belgelerin, sözleşmenin sona ermesiyle birlikte lisans alan tarafından lisans verene iade edilmesi gerekmektedir⁴³³.

---

⁴³⁰ Özel, **a.g.e.**, s.207; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.97; Ongan, **a.g.e.**, s.139; Gürzumar, **a.g.e.**, s.178; Kırca, **a.g.e.**, s.186-187; Ortan, **a.g.e.**, s.274; Özsoy, **a.g.e.**, s.191; Gutterman/Erlich, **a.g.e.**, s.87; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.781.

⁴³¹ Özel, **a.g.e.**, s.207; Oktay-Özdemir, **a.g.e.**, s.97; Ongan, **a.g.e.**, s.140.

⁴³² Özel, **a.g.e.**, s.207; Ünal, **a.g.e.**, s.192; Schechter/Thomas, **a.g.e.**, s.781.

⁴³³ Özel, **a.g.e.**, s.207; Ongan, **a.g.e.**, s.140; Gürzumar, **a.g.e.**, s.179; Kırca, **a.g.e.**, s.189; Ortan, **a.g.e.**, s.272; Özsoy, **a.g.e.**, s.192.

Marka lisansı sözleşmesinde, sözleşmenin sona ermesinden sonraki döneme ilişkin rekabet yasağı öngörülmesi mümkündür⁴³⁴. Rekabet yasağına ilişkin anlaşmalar çoğu zaman rekabetin korunması düşüncesine ters düşmekte olduğundan, Rekabet Hukukuna aykırı görülür ve geçersiz kabul edilir⁴³⁵.

Lisans alan, TMK m.2'deki iyiniyet ve dürüstlük kuralı gereği, sözleşme süresince elde ettiği bilgilere ilişkin olarak sır saklama yükümlülüğü altındadır. Sır saklama yükümlülüğü, sözleşme süresince söz konusu olduğu gibi sözleşme sona erdikten sonra da devam etmektedir. Bu yükümlülüğe aykırılık BK m.96 vd. (TBK m.112 vd.) çerçevesinde sorumluluk doğurur.

---

⁴³⁴ Özel, **a.g.e.**, s.209; Gürzumar, **a.g.e.**, s.175; Kırca, **a.g.e.**, s.190.

⁴³⁵ Özel, **a.g.e.**, s.209.

SONUÇ

Markanın, malvarlığına dâhil olduğu işletmeden ayrı ve bağımsız bir varlığa sahip olduğu yönündeki ayrılık ilkesinin kabul edilmesi, marka sahiplerini markanın ulaştığı iktisadi değerden çeşitli hukuki işlemler vasıtasıyla yararlanma düşüncesine sevk etmiş ve bu durum markanın hukuki işlemlere konu olması ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak üzere, yasal düzenlemelerde markanın hukuki işlemlere konu olabileceğine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Bugün yürürlükte olan 556 sayılı KHK ve KHKY'de, tescilli bir markanın ve marka tescil başvurusunun devir, lisans, rehin ve haciz işlemlerine konu olabileceği, miras yolu ile bir başkasına intikal edebileceği düzenlenmiştir. Bu çalışmanın konusu, markanın lisansa verilmesine olanak sağlayan marka lisansı sözleşmeleridir.

Birinci bölümde, marka kavramı genel hatlarıyla açıklanmıştır. 556 sayılı KHK m.5 hükmünden hareketle markanın tanımı yapılmıştır. Buna göre markayı, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dâhil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar gibi malların biçimi veya ambalajlarının çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayımlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaret olarak tanımlamak mümkündür. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, marka ayırt etme fonksiyonuna sahiptir. Ayırt etme fonksiyonunun yanı sıra, markanın mal veya hizmetlerin menşeyini gösterme, kalitesini garanti etme ve reklam fonksiyonları da bulunmaktadır. Markanın fonksiyonları genel hatlarıyla açıklandıktan sonra, marka türlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Ardından, markanın tescili konusu incelenmiştir.

İkinci bölümde, lisans ve lisans sözleşmesi kavramları aydınlatılmıştır. Lisans, fikri ve sınai mülkiyet alanındaki gayri maddi bir haktan veya fiili tekel durumundan yararlanma yetkisinin üçüncü kişilere sağlanması anlamını taşımakta; yararlanma yetkisinin üçüncü kişilere tanınması lisans sözleşmesi

ile mümkün olmaktadır. Lisans sözleşmelerinin konusu, kullanımı devredilen hakkın türüne göre değişmektedir. Markanın kullanım hakkının devredilmesini konu eden lisans sözleşmesi, lisans verenin sözleşme hükümleri çerçevesinde markadan doğan kullanma hakkını lisans alana verdiği ve buna karşılık lisans alanın ise bir bedel ödemeyi kabul ve taahhüt ettiği tam iki tarafa borç yükleyen ivazlı bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Marka sahibinin marka üzerindeki mutlak hakkı, inhisari hak ve yetkiler bahşetmektedir. Böylece, markanın tescilli olduğu mal ve hizmetlere ilişkin olarak markayı kullanma konusunda münhasır hakka sahip olan marka sahibi, bizzat veya lisans sözleşmesi vasıtasıyla lisans alan üzerinden markasını ekonomik şekilde değerlendirebilmektedir.

Lisans hakkının hukuki niteliği doktrinde tartışmalıdır. Lisans hakkının hukuki niteliğinin belirlenebilmesi için, lisans hakkının mutlak, aynı ve nispi hak ayrımında hangi hak türü içerisinde yer aldığı tespit edilmesi gerekmektedir. Marka, üzerinde fiili hâkimiyet kurulacak maddi bir varlığa haiz olmaması sebebiyle eşya olarak nitelendirilemeyeceğinden, lisans konusu hakkın da aynı hak olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bundan dolayı, aynilik yerine mutlaklık kavramı üzerinde durulmaktadır. Ancak, mutlak hakların herkese karşı ileri sürülebilen haklar olmasına rağmen, lisans alanın dava hakkı bakımından inhisari ve inhisari olmayan lisans ayrımı yapılması, inhsari olmayan lisansta lisans alanın dava hakkının belli koşulların gerçekleşmesine bağlanması, lisans hakkının mutlak nitelikte bir hak olduğu görüşü ile bağdaşmamaktadır. Nitekim, lisansın inhisari veya inhisari olmayan lisans olarak nitelendirilmesi, lisans hakkının hukuki niteliğiyle ilgili olmayıp, lisans hakkının lisans alana sağladığı yetkinin kapsamıyla ilgilidir. Aynı hak veya mutlak hak olarak nitelendirilemeyen lisans hakkı, nispi hak olarak değerlendirilmektedir. Marka lisans sözleşmesinin, inhisari ve inhisari olmayan lisans ayrımı yapılmaksızın, sözleşmenin tarafları arasında nispi nitelikte hak ve borç yaratan, üçüncü kişilere karşı etki doğurmayan, marka hakkının sağladığı korumadan lisans alana yararlanma imkânı vermeyen ancak kanunda öngörüldüğü ölçüde hakkı ihlal eden

herkese karşı ileri sürülebilecek sözleşmesel bir ilişki olduğu kabul edilmektedir.

Türk Hukukunda genel olarak lisans sözleşmesi ve özel olarak marka lisansı sözleşmesi kanunda düzenlenmiş değildir. Marka lisansı sözleşmesine ilişkin olarak 556 sayılı KHK'da çeşitli hükümlerin sevk edilmiş olması sebebiyle, doktrinde bir kısım yazarlar sözleşmenin isimsiz bir sözleşme olarak nitelendirilemeyeceğini ileri sürmektedir. Oysa, taraflar arasındaki ilişkiye uygulanacak hükümler ile sözleşmenin sona ermesi gibi konularda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bu sebeple, marka lisansı sözleşmesinin isimsiz bir sözleşme olduğu kabul edilmektedir. Marka lisansı sözleşmesinde birbirlerinden farklı ve bağımsız iki veya daha fazla sözleşmenin birbirine bağlanması söz konusu olmadığı için, marka lisansı sözleşmesi birleşik sözleşme değildir. Bu nedenle, sözleşmenin karma veya kendine özgü yapısı olan sözleşme ayrımı içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Marka lisansı sözleşmesinde kanunda düzenlenen sözleşme tiplerine ait unsurların kanunun öngörmediği şekilde bir araya getirilmesi söz konusu olmadığından, marka lisansı sözleşmesi karma sözleşme de değildir. Marka lisansı sözleşmesi, kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerine ait esaslı unsurların tamamen veya kısmen bulunmadığı ve kendine özgü yapısı olan bir sözleşmedir.

Marka lisansı sözleşmesi, Borçlar Hukuku içerisinde yer alan sözleşme türlerinden hiçbirine tam olarak uymamakla birlikte, bu sözleşmelerden bir kısmının özelliklerine benzer özellikler taşımaktadır. Kendine özgü yapısı olan sözleşmelerde çıkan boşlukların doldurulması bakımından, yaratma ve kıyas yöntemi söz konusu olmaktadır. Marka lisansı sözleşmesi ile adi kira, hasılat kirası, satım, adi ortaklık, franchise, know-how ve intifa sözleşmeleri arasında benzerlik kurulmakta olduğundan, marka lisansı sözleşmesinde çıkabilecek boşlukların doldurulması bakımından bahsi geçen sözleşmelere ilişkin hükümlerin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde ve kıyasen marka lisansı sözleşmesine uygulanabilmesi kabul edilmektedir.

Üçüncü bölümde, marka lisansı sözleşmesinin türleri, tarafları ve kurulması inceleme konusu yapılmıştır. Marka lisansı sözleşmesi çeşitli şekillerde tasnif edilmektedir. Lisansın doğan hakkın içeriğine göre, inhisari ve inhisari olmayan marka lisansı sözleşmesi; kullanım sahasına göre, üretim ve satış lisansı; kaynağına göre, sözleşme lisansı ve zorunlu lisans; belirli bir bölge veya süre sınırlaması bulunmasına göre, yöre ile sınırlı marka lisansı sözleşmesi ve süre ile sınırlı marka lisansı sözleşmesi; lisans alanın niteliğine göre, kişiye bağlı marka lisansı sözleşmesi ve işletmeye bağlı marka lisansı sözleşmesi ayrımı yapılmaktadır. Bununla birlikte, lisans alanın, lisans verenle yaptığı sözleşme hükümlerince kendisine tanınan haklarla sınırlı olmak kaydıyla, bir başkasına markayı kullanma hakkı vermesi olarak ifade edilen alt lisans sözleşmesinin yapılması da, lisans sözleşmesinde buna ilişkin açık bir hüküm bulunması halinde mümkündür. Asıl lisans sözleşmesi bakımından lisans alan durumunda olan kimse, alt lisans sözleşmesinde lisans veren konumuna geçmektedir. Bu sebeple, marka lisansı sözleşmesinin tarafları asıl lisans sözleşmesi ve alt lisans sözleşmesi bakımından ayrı ayrı incelenmiştir.

Marka lisansı sözleşmesinin kurulmasına ilişkin olarak 556 sayılı KHK ve KHKY'de çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Bununla birlikte, sözleşmenin BK genel hükümlerinde bütün sözleşmeler için aranan geçerlilik şartlarını taşıması da gerekmektedir. Marka lisansı sözleşmesinin kurulması, çok fazla özellik arz eden bir konu olmadığından, bu sözleşme için özellik arz eden noktalara kısaca değinilmiştir; daha ziyade sözleşmenin şekli ve tescili üzerinde durulmuştur. Marka lisansı sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekmekte olup, yazılı şekil geçerlilik şartıdır. Dolayısıyla, yazılı şekilde yapılmayan sözleşme, geçerlilik kazanamayacaktır. Marka lisansı sözleşmesinin sicile tescil edilmesi mümkündür. Tescil kurucu değil, bildirci etkiye sahiptir. Marka lisansı sözleşmesinin sicile tescili, lisansın iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Dördüncü bölümde, marka lisansı sözleşmesinin hükümleri inceleme konusu yapılmıştır. Marka lisansı sözleşmesinde, tarafların kaynağını yasal

düzenlemelerden ve sözleşmenin kendisinden alan çok çeşitli hak ve yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Lisans veren için doğan yükümlülükler lisans alanın haklarına, lisans alan için doğan yükümlülükler de lisans verenin haklarına tekabül ettiği için, sadece sözleşmeden doğan yükümlülüklere yer verilmiştir. Lisans verenin marka lisansı sözleşmesinden doğan asli yükümlülüğü, lisans alanın marka hakkından yararlanmasını sağlama yükümlülüğüdür. Bu yükümlülük zımnen lisans verenin marka hakkının varlığına ve kullanılmasına ilişkin garanti yükümlülüklerini de içermektedir. Bu sebeple, lisans verenin, sözleşmenin devamı süresince, marka hakkının sona ermesi sonucunu doğurabilecek davranışlardan uzak durması ve marka hakkının devamı için gerekli bütün tedbirleri alması gerekmektedir.

Lisans verenin markayı kullandırma yükümlülüğü karşısında, lisans alanın bedel ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Lisans bedeli, sabit bir bedel, parça ya da satışa göre değişen bir bedel, bu yöntemleri bir araya getiren karma bir bedel veya asgari bir bedel ödenmesi olarak kararlaştırılabilir. Öte yandan, marka lisansı sözleşmesinin, lisans alanın markayı kullanması karşılığında herhangi bir karşı edim istenmemesi halinde, serbest lisans şeklinde yapılması da mümkündür. Bazı marka lisans sözleşmelerinde, lisans alana markayı kullanma yükümlülüğü getirilebilmektedir. Bu hususa ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemesi halinde, lisans alanın markayı kullanma yükümlülüğü bulunup bulunmadığı lisans sözleşmesinin türüne ve lisans bedeli ödenmesi yöntemine göre belirlenmektedir. Kural olarak, inhisari lisansta lisans alanın kullanma yükümlülüğünün bulunduğu; inhisari olmayan lisansta ise, lisans alanın kullanma yükümlülüğünün bulunmadığı kabul edilmektedir. Ayrıca, hem inhisari hem de inhisari olmayan lisansta, bedelin parça başına ya da satışa göre saptandığı hallerde, markanın kullanılmaması lisans verenin zararına yol açabileceğinden, lisans alanın kullanma yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmektedir.

Lisans bedelinin ödenmesi yöntemi, lisans alanın hesap verme yükümlülüğü bulunup bulunmadığının belirlenmesi bakımından da önem taşımaktadır. Bedelin parça başına ya da satışa göre belirlenmesi halinde, lisans verenin, lisans alanın defter ve kayıtlarındaki lisans bedeline ilişkin kayıtları inceleme ve denetleme hakkı; lisans alanın ise, gerçekleştirdiği satış ve işlemlerin ekonomik sonuçlarıyla ilgili olarak lisans vereni bilgilendirmeye yönelik hesap verme yükümlülüğü bulunmaktadır. Lisans verenin denetimi, lisans konusu mal veya hizmetin kalitesine ilişkin olarak da söz konusu olmaktadır. Lisans alanın kaliteyi sağlama yükümlülüğü bulunduğu için, lisans veren, mal veya hizmetin kalitesini denetleyebilecek ve kaliteyi garanti edecek önlemler alabilecektir. Bu durumda, lisans alan, denetimlere ve denetim sonucu alınacak önlemlere katlanmak zorundadır.

Beşinci bölümde, marka lisansı sözleşmesinin sona ermesi inceleme konusu yapılmıştır. Marka hakkının sona ermesi, sözleşme süresinin dolması, sözleşmeden dönme, sözleşmenin olağan ve haklı sebeplerin bulunması halinde olağanüstü feshi, sözleşmede kararlaştırılan sona erme sebeplerinin gerçekleşmesi, işlem temelinin çökmesi, taraflardan birinin ölmesi ve taraflardan birinin iflası sözleşmeyi sona erdiren sebepler arasında incelenmiştir. Burada önem arz eden bir durum, sürekli borç ilişkisi kuran marka lisansı sözleşmesinin geçmişe etkili sonuç doğuran sözleşmeden dönme yoluyla sona erdirilmesinin, yerine getirilmiş edimlerin geri verilmesi gerekliliğinden ötürü pratik olmamakla birlikte, adalet anlayışına ters düşmesidir. Sözleşmeden dönme, marka lisansı sözleşmesinin sürekli borç ilişkisi kurma niteliğine uygun düşmediği için, ancak çok istisnai hallerde mümkün olabilmektedir. Bunun haricinde, dönme hakkının şartları gerçekleştiğinde, lisans sözleşmesinin ileriye etkili sonuç doğuran fesih yoluyla sona erdirilmesi gerekmektedir.

Marka lisansı sözleşmesi, sözleşmenin sona ermesinden sonra da taraflara çeşitli yükümlülükler yükleyen bir sözleşmedir. Lisans veren, lisans alana tüketicinin gerçekleştireceği bir süre tanımakla, mal gönderimini

sürdürmekle yükümlüdür. Lisans alan ise, lisanslı markayı kullanmamak, reklam malzemeleri ile diğer belgeleri geri vermek yükümlülüğü altındadır. Marka lisansı sözleşmesinde, lisans alan bakımından rekabet yasağı getirilmesi de söz konusu olabilmektedir. Ayrıca, hem lisans veren hem de lisans alan sözleşme süresince elde ettiği bilgilere ilişkin olarak, sözleşme sona erdikten sonra dahi sır saklama yükümlülüğü altındadır.

556 sayılı KHK her ne kadar çağdaş bir düzenleme niteliği taşıyor olsa da, marka konusundaki mevzuatın kanunla düzenlenmesi gerektiği düşünülerek, Enstitü tarafından Markalar Kanunu Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır. Tasarı ile marka tescili başvurusunun bölünmesi prosedürü, başvuru veya tescil işlemleri sırasında talep edilecek belgelerin asgariye indirilmesi, ek süre prosedürü gibi bazı yenilikler öngörülmüş olmakla birlikte, genel çerçevede bugün yürürlükte olan 556 sayılı KHK'da yer alan düzenlemelerden çok da farklı düzenlemelere yer verilmediği görülmektedir. Bu çalışmada, mevcut yasal düzenlemelerin yanı sıra, Tasarı ile öngörülen değişikliklere ve yeni düzenlemelere yeri geldiğinde değinilmek suretiyle, marka lisansı sözleşmesinin genel yapısını ortaya çıkarmaya yönelik çeşitli konulara ve bu sözleşme türüyle ilgili olarak ortaya çıkabilecek hukuki sorunlara yer verilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

ARBEK, Ömer; **Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.

ARKAN, Sabih; **Marka Hukuku**, C.I, AÜHF Yayınları N.520, Ankara 1997, (Marka, C.I).

ARKAN, Sabih; **Marka Hukuku**, C.II, AÜHF Yayınları N.533, Ankara 1998, (Marka, C.II).

ARKAN, Sabih; **Ticari İşletme Hukuku**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Hazırlanmış 15. Baskı, BTHAE, Ankara 2011, s.273, (Ticari İşletme).

AYHAN, Rıza/ÖZDAMAR, Mehmet/ÇAĞLAR, Hayrettin; **6102 Sayılı Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku, Genel Esaslar**, Yenilenmiş 4. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2011.

AYİTER, Nuşin; **İhtira Hukuku**, Sevinç Matbaası, Ankara 1968.

BAŞ, Mustafa; **Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2000.

BAŞLAR, Yusuf; "Marka Lisans Hakkının ve Marka Lisansı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Y.3, S.20, Nisan 2008, s.81-94.

BİLGİLİ, Fatih; "556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında KHK Hükümlerine Göre Tescilli Marka Üzerindeki Hakkın Devri", **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.409-433.

BOUCHOUX, Deborah E.; **Intellectual Property for Paralegals: The Law of Trademarks, Copyrights, Patents and Trade Secrets**, Second Edition, Thomson Delmar Learning, Canada 2005, (Law of Trademarks).

BOUCHOUX, Deborah E.; **Protecting Your Company's Intellectual Property: A Practical Guide to Trademarks, Copyrights, Patents & Trade Secrets**, Amacom Books, New York 2001, (Guide to Trademarks).

BOZKURT-YAŞAR, Sevgi; "Marka Lisansı Sözleşmesinin Şekli ve Lisansın Sicile Kaydı", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Y.1, S.1, Eylül 2006, s.32-40.

ÇAMLIBEL-TAYLAN, Esin; **Marka Hakkının Kullanımıyla Paralel İthalatın Önlenmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001.

DURSUN, Hasan; **Marka Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.

ERBAY, İsmail; **Know-How Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 2001.

EREN, Fikret; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, Düzeltilmiş 12. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2010.

ERGÜNE, Mehmet Serkan; "Lisans Sözleşmesinde Başlangıçtaki İmkansızlık", **Prof. Dr. Özer Seliçi'ye Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s.203-219.

ESENER, Turhan/GÜVEN, Kudret; **Eşya Hukuku**, Genişletilmiş 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2008.

FOSTER, Frank H./SHOOK, Robert L.; **Patents, Copyrights & Trademarks**, Second Edition, John Wiley & Sons, Inc., New York 1993.

GÖNEN, Doruk; "Lisans Sözleşmesinde Lisans Veren Lisans Konusuna İlişkin İfa Engellerinden Sorumluluğu", **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.769-797.

GUTTERMAN, Alan S./ERLICH, Jacob N.; **Technology Development and Transfer: The Transactional and Legal Environment**, Quorum Books, London 1997.

GÜNEŞ, İlhami; "Marka Tescilinin Rolü", **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, Y.5, S.42, Şubat 2010, s.45-55.

GÜRZUMAR, Osman Berat; **Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan “Sistem”lerin Hukuken Korunması**, Beta Basım, İstanbul 1995.

HURST, Walter E./WOESSNER, Fred; **How to Register a Trademark: Protect Yourself Before You Lose Your Priceless Trademark**, Seven Arts Press, Inc., California 1983.

KAHYAOĞLU, Emin Cem; “Patent Lisansı Sözleşmesinde Tarafların Hakları ve Borçları”, **Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağani**, C.I, Beta Basım, İstanbul 2002, s.435-443.

KARAHAN, Sami; **Marka Hukukunda Hükümsüzlük Davaları**, Mimoza Yayınları, Konya 2002, (Hükümsüzlük).

KARAHAN, Sami; **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 20. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2011, (Ticari İşletme).

KARAN Hakan/KILIÇ Mehmet; **Markaların Korunması 556 Sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2004.

KAYA, Arslan; **Marka Hukuku**, Arıkan Yayınları, İstanbul 2006.

KAYAK, Sevgi; “Sözleşmenin Nispiği İlkesinin Hukuki Temeli: Tarihi Perspektif”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan**, C.I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.1033-1062.

KEELING, David T.; **Intellectual Property Rights in EU Law, Free Movement and Competition Law**, Volume I, Oxford University Press, New York 2003.

KESKİN, Serap; **Fikri (Düşünsel) Mülkiyet Haklarında Patent ve Markanın Ceza Normları ile Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.

KILIÇOĞLU, Ahmet; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, 13. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010.

KIRCA, Çiğdem; **Franchise Sözleşmesi**, BTHAE, Ankara 1997.

KIRKBEŞOĞLU, Nagehan; “Sınai Mülkiyet ve Rekabet Hukukunda Zorunlu Lisans”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan**, C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2009, s.1095-1132.

KUNTALP, Erden; **Karışık Muhtevalı Akit**, AÜHF Yayınları N.291, Ankara 1971.

MAY, Christopher; **The Global Political Economy of Intellectual Property Rights: The New Enclosures**, Second Edition, Routledge, New York 2010.

McGRATH, Kate/ELIAS, Stephen/SHENA, Sarah; **Trademark: How to Name a Business & Product**, Nolo Press, Berkeley 1992.

MERAN, Necati; **Marka Hakları ve Korunması**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.

MICHAELS, Amanda/NORRIS, Andrew; **A Practical Approach to Trade Mark Law**, Fourt Edition, Oxford University Press, New York 2010.

NOYAN, Erdal; **Marka Hukuku**, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

ODMAN, N. Ayşe; **Fikri Mülkiyet Hukuku ile Rekabet Hukukunun Teknolojik Yeniliklerin Teşvikindeki Rolü**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002.

OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe; **Eşya Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Eklemeler Yapılmış 10. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004.

OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, Turgut; **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, Gözden Geçirilip Güncelleştirilmiş 8. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

ONGAN, Burak; “Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Lisans Verenin Garanti Yükümlülüğü”, **Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi**, Y.2006, S.8, s.829-849.

ONGAN, Burak; **Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.

OKTAY, Saibe; “İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması”, **İÜHF**, Y.1995-1996, C.LV, S.1-2, s.263-296.

OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe; “Fikri Nitelikteki Sınai Değerler Üzerindeki Haklar ile Bunlara İlişkin Verilen Lisansın Hukuki Niteliği”, **Prof. Dr. Ergun Özsunay’a Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s.571-598.

OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe; **Sınai Haklara İlişkin Marka Lisansı Sözleşmeleri ve Rekabet Hukuku Düzenlemelerinin Lisans Sözleşmelerine Uygulanması**, Beta Basım, İstanbul 2002.

ORTAN, Ali Necip; **Patent Lisansı Sözleşmesi**, Doğan Matbaası, Ankara 1979.

OYTAÇ, Kutlu; **Karşılaştırmalı Markalar Hukuku**, Nobel Kitabevi, İstanbul 2002.

ÖĞÜZ, Tufan; **Know-How Sözleşmesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001.

ÖZARMAĞAN; Müge, **Marka Hakkının Kullanmama Nedeniyle Sona Ermesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

ÖZDAL, Şule; **556 Sayılı KHK’NİN 5. Maddesi Çerçevesinde Marka Olarak Tescil Edilebilecek İşaretler**, Beta Basım, İstanbul 2005.

ÖZEL, Çağlar; **Marka Lisansı Sözleşmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002.

ÖZSOY, Saadet Hande; **Türk Hukukunda Patent Lisansı Sözleşmesi**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2001.

ÖZSUNAY, Ergun; **Medeni Hukuka Giriş**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, İÜHF Yayınları N.697, İstanbul 1986.

ÖZSUNAY, Ergun; "Lisans Sözleşmelerinde Lisans Bedeline (Royalty) İlişkin Sorunlar", **İÜHF 50. Yıl Armağanı -Cumhuriyet Döneminde Hukuk-**, İÜHF Yayınları, İstanbul 1973, s. 667-700.

POROY, Reha/YASMAN, Hamdi; **Ticari İşletme Hukuku**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 11. Basıdan 12. Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.

ROCKMAN, Howard B.; **Intellectual Property Law for Engineers and Scientists**, John Wiley & Sons, Inc., New Jersey 2004.

SARGIN, Fügen; **Milletlerarası Unsurlu Patent ve Ticari Marka Lisansı Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk**, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2002.

SCHECHTER, Roger E./THOMAS, John R.; **Intellectual Property, The Law of Copyrights, Patents and Trademarks**, West Group, Minnesota 2003.

SERT, Selin; **Markanın Kullanılması Yükümlülüğü**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.

SHILLING, Dana; **Essentials of Trademarks and Unfair Competition**, John Wiley & Sons, Inc., New York 2002.

SİRMEN, A. Lale; **Eşya Hukuku Dersleri**, Savaş Yayınları, Ankara 1995.

ŞANAL, Osman; **Açıklamalı-İçtihatlı Markalarda Hükümsüzlük Davaları**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2006.

TANDOĞAN, Haluk; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C.I/1, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş 5. Basımdan 6. Tıpkı Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

TANDOĞAN, Haluk; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, C.I/2, 3. Tıpkı Basımdan 4. Tıpkı Basım, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

TEKİNALP, Ünal; **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Güncelleştirilmiş, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Arıkan Yayınları, İstanbul 2005.

UTKU, Doruk; **Sınai Hakların Rehni**, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.

ÜNAL, Mücahit; **Marka Tescilinden Doğan Haklarla İlgili Hukuki İşlemler**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.

YASAMAN, Hamdi; **Marka Hukuku ile İlgili Makaleler Hukuki Mütalaalar Bilirkişi Raporları**, C.III, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

YASAMAN, Hamdi/ALTAY, Sıtkı Anlam/AYOĞLU, Tolga/YUSUFOĞLU, Fülürya/YÜKSEL, Sinan; **Marka Hukuku 556 Sayılı KHK Şerhi**, C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004.

YAVUZ, Cevdet; **Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, Yenilenmiş 8. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2010.

YÜKSEL, Ali Sait, **Patent ve Lisans (Patent, Marka, Know-How) Sözleşmesi Hukuku**, Marmara Üniversitesi Yayınları N.471, İstanbul 1989.

ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, Emre; **Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri**, 11. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara 2010.

www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 01.08.2011)

ÖZET

ÖLMEZ, Hande. Marka Lisansı Sözleşmeleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Marka lisansı sözleşmesi, lisans verenin sözleşme hükümleri çerçevesinde markadan doğan kullanma hakkını lisans alana verdiği ve buna karşılık lisans alanın ise bir bedel ödemeyi kabul ve taahhüt ettiği bir sözleşmedir. Tarafların yükümlülükleri süreye yayılmış olduğundan, marka lisansı sözleşmesi taraflar arasında sürekli borç ilişkisi kurmaktadır. Marka lisansı sözleşmesinde, marka hakkının devri değil, bu hakkın kullanılmasının devri söz konusu olduğu için, sözleşmenin borçlandırıcı işlem niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

Tescilli veya tescilsiz bir markanın ya da bir marka tescil başvurusunun lisans sözleşmesine konu olması mümkündür. Bugün yürürlükte olan yasal mevzuatta, tescilli bir markanın lisansa verilebileceği öngörülmüş ve buna ilişkin çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Buna karşın, lisans sözleşmesi bir bütün olarak düzenlenmemiştir. Bundan dolayı, lisans hakkının ve marka lisansı sözleşmesinin hukuki niteliği doktrinde tartışılmış, ancak görüş birliği sağlanamamıştır.

Marka lisansı sözleşmesi isimsiz sözleşmeler arasında yer alan, kendine özgü yapısı olan bir sözleşmedir. Doktrinde baskın görüş, lisans hakkını nispi bir hak olarak değerlendirmektedir. Marka lisansı sözleşmesinin, sözleşmenin tarafları arasında nispi nitelikte hak ve borç yaratan, üçüncü kişilere karşı etki doğurmayan, marka hakkının sağladığı korumadan lisans alana yararlanma imkânı vermeyen ancak kanunda öngörüldüğü ölçüde hakkı ihlal eden herkese karşı ileri sürülebilecek sözleşmesel bir ilişki olduğu kabul edilmektedir.

Bu çalışmada, marka lisansı sözleşmesinin tanımı, unsurları, türleri, şekli ve tescili, hukuki niteliği ve benzer sözleşmelerle arasındaki ilişki

üzerinde durulmak suretiyle, sözleşmenin yapısına ve sözleşme hukuku içerisindeki yerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler

1. Marka
2. Lisans
3. Marka Lisansı Sözleşmesi
4. Marka Lisansı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği
5. Marka Lisansı Sözleşmesinin Hükümleri

ABSTRACT

ÖLMEZ, Hande. Trademark License Agreements, Master Thesis, Ankara, 2012.

Trademark license agreement is an agreement which licensor, under the provisions of the agreement, agrees and undertakes to grant the authorization to use the trademark to the licensee and in correspond licensee agrees and undertakes to pay the license price. Trademark license agreement establishes a permanent relationship between the parties as the obligations of the parties spread throughout time. Since the agreement focuses on the assignment to use the trademark, but not the assignment of the trademark itself, it is accepted that the nature of the contract is a commitment transaction.

A registered or an unregistered trademark or an application for registration of a trademark may be subject to the trademark license agreement. The legal regulations in force today envisages that a registered trademark may be subject to license and includes miscellaneous provisions thereto. However, the trademark licence agreement is not regulated as a whole in the legal regulations. The nature of license right and trademark licence agreement were discussed in the doctrine, but no consensus could be achieved.

Trademark license agreement is an anonymous agreement with its own structure. The prevailing opinion in doctrine evaluates the licence right as a relative right. The trademark license agreement is a contractual relation between the parties which generates rights and liabilities with a relative character, not creating any effect against the third parties, not granting licensee the opportunity to utilize from the protection provided by the right arising from the trademark but giving the opportunity to put forward against anyone who violates the right to the extent prescribed by the law.

The master thesis focuses on the structure of the trademark licence agreement and its layout in contract law by displaying its definition, elements, types, form and registration, legal nature and relation with the similar agreements.

Key Words

1. Trademark
2. License
3. Trademark License Agreement
4. Legal Structure of Trademark License Agreement
5. Provisions of Trademark License Agreement